

8

KARUS

KARYS Nr. 8

Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis

Kaunas, Miškų g-vė 18, „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 58

Laidžia

Kar. Št. Spaudos Ir Šviet. Skyr.

Redaktorius

kpt. S. Urbanavičius

Honorarų gauti ir visi kiti reikalai redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos

Prenumerata: puskarininkiams, kareiviams ir moksleiviams metams — 5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

1938 m. vasario 24 d.

Artilerija į iškilmes

M. Smečekauskio nuotr.

Mūsų raitininkai Vasario 16-sios parade Kaune

A. Naruševičiaus nuotr.

Respublikos Prezidentas Antanas Smetona kalba iškilmingojo Seimo posėdžio metu Jul. Miežlaiškio nuotr.

Dvidešimt metų!

Giedrią, nuotaikingai saulėtą Vasario šešioliktąją tūkstančiai trispalvių vėliavų didingai pakilo į žydrią laisvosios Lietuvos padangę. Sunkiai išpirktos laisvės triumfu ir kilniausiu džiaugsmu nesuvaldomai suspurdėjo kiekvieno sąmoningo, jautraus lietuvių širdis, kai vidudienį Laisvės, Kovų ir visų bažnyčių varpai, laikinosios sostinės patrankoms didingai komponuojant, jaudinančiai kiekvieno lietuvių sielai tarė: **Dvidešimt metų!**

Dvidešimties laisvės metų džiaugsmas, darbas ir pasiekti laimėjimai kaip gyvi kalbėjo iš kiekvieno kaimo ar miesto, iš kiekvieno namo ar lauko, iš kiekvieno lietuvių veido ir sielos gelmių. Ryžtingumas, geležinė valia ir nusimanymas imponuojančiai dvelkė iš pilkų, šalmuotų pro Nežinomojo Kareivio kapą, pro Laisvės paminklus

ar kitas šventoves iškilmės maršu pražygiuojančių moderniai ginkluotų mūsų karių gretų.

— O, kad mes toki būtume buvę anuomet ties Širvintais, Giedraičiais!.. — šnabžda susijaudinęs žilstąs savanoris, melsvomis akimis ryte rydamas ritmingai pro garbės tribūną pražygiuojančias darnias pėstininkų kuopas, artilerijos baterijas, audringus raitininkų eskadronus...

Visa laisvoji Lietuva šią didžią dieną nepaprastai sujaudinta, tarsi nustebusi, bet kartu didinga ir stipri sužiūro pati į save. Ryškiau ir aiškiau negu bet kada, vasario šešioliktąją mes pasijutome esą daug kovojusios, kentėjusios ir sau laisvę laimėjusios Tėvynės sūnūs. Pajutome ir supratom, kad tik mumyse pačiuose slepiasi ir kaupiasi tos milžiniškos jėgos, kurios gynė ir apgynė mus per ištisus sunkiausios gyvatos šimtmečius ir kurios turi ryžtingai mus saugoti

šio didžiai neramaus gyvenamojo momento akivaizdoje.

Drąsiai įžengę į trečiąją laisvės dešimtmetį, dar daugiau stiprinkimės laimėtųjų žygių dvasia ir visomis jėgomis realiai renkimės, kad ir sunkiausiam ateities egzaminui, į kurį mus visus laisvoji Tėvynė Lietuva dabar kiekvienu momentu gali pašaukti. —

Mūsų kariuomenės vadovybė ir svetimų valstybių karo atstovai žiūri vasario 16-sios parado

A. Naruševičiaus nuotr.

Optimizmas telydi mus kiekviename darbe

Respublikos Prezidento Antano Smetonos kalba iškilmingame Seimo posėdyje 1938 m. vasario 16 d.

Gerbiamieji Tautos Atstovai, gerb. Ministrai ir visi šios nepaprastos iškilmingos valandos dalyviai!

Lietuvos Taryba vasario 16 d. 1918 m. paskelbė atstatanti nepriklausomą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje. Tas jos žygis yra pirmutinė ir pati svarbioji gairė mūsų krašto laisvės kelyje. Šiandien, švėsdami jo dvidešimties metų sukaktį, atsimename ir tą dokumentą, tuomet pasirašytą dvidešimties vyrų. Penki jų nebesulaukė šios iškilmės. Jie mirę. Prašau atsistojus pagerbti juos. (Tautos atstovai ir iškilmingojo posėdžio dalyviai sustoję pagerbia mirusius).

Kaip praeitas pirmasis kelio stulpas, toliau priekin einant, rodosi, stabtelėjus ir žvilgterėjus atgal, sumažėjęs, taip ir seniau išgyventas įvykis, kad ir nepaprastas, vaizduojasi menkesnis už tuos įvykius, kurie mūsų vėliau sutikti ir dar tebejaučiami. Mat dabartis mums artesnė už praeitį. Taigi nereikia stebėtis, kad yra žmonių, kurie mano, jog pasirašyti Lietuvos nepriklausomybės aktą buvę ne taip sunku. Agi savaime bu-

jų laisvės atgavimas. Prieš didįjį karą mūsų inteligentija buvo labai jauna, negausinga ir pakrikusi po plaučią Rusiją. Tik kur-ne-kur jos Lietuvoje težymėjo. Daugiau buvo susipratusių kunigų, galėjusių arčiau siektis su mūsų liaudimi, dar nevisai atbudusia iš tautinio miego. Ir tas retas inteligentų sluogsnis irėsi dviem visai skirtingom srovėm: katalikiška ir socialistiška. O šviesesnis jaunimo prieauglis linko daugiau į antrąją, nekaip į pirmąją srovę. **AUŠROS** ir **VARPO** tautinę mintį buvo nustelbę rusiško demokratizmo revoliuciniai šūkliai. Pirma, esą Rusijos laisvė, o paskum savaime ateisianti laisvė carinės valdžios pavergtom tautoms. Šitokiai idėjai pritarė didžioji dalis mūsų socialistų. Kad taip, o ne kitaip jų galvota, parodė ir 1917 m. Petrapilyje lietuvių seimas, kur kairieji balsavo tik už autonominę Lietuvą Rusijos ribose. Šiuo atžvilgiu katalikai buvo kitaip nusiteikę, nes nelaukė nieko gero nei iš stačiatikinės, nei iš socialistinės Rusijos. Tokiu būdu abiejų srovių politikos idealai buvo visai priešingi: vienai dulavo socialistiška, antrai katalikiška Lietuva.

Tik nedaugelis aušrininkų ir varpininkų, su mažu mokslinio jaunimo prieaugliu, mynė kelią tautinei linkmei. Kai katalikų srovėje radosi daugiau tautiško elemento, tai jie šiai partėjo ir, susitelkę apie **VILTĮ**, sudarė tautiškai katalikišką srovę. Ilgainiui tačiau tą laikraštį paveržė vieni katalikai, ir tautininkai turėjo spiestis apie **VAIRĄ**. Bet kas viltininkų per kelerius metus buvo padaryta, tai dykai nežuvo. Nemaža dalis kunigų, sutapę su šiaip intelligentais, sustiprino tautinę srovę. Karui užėjus, tautininkai su katalikais galėjo tilpti plačiai išsišakojusioje Draugijoje nuo karo nukentėjusiems šelpti. Tos draugijos reikšmė buvo be galo didelė Lietuvos laisvei. Apie ją spietėsi lietuvių kultūrinės įstaigos, joje brenė ir politinė mintis. Socialistinės srovės lygionis jon nenorėjo dėtis, dėl to pritapo į vadina-

Pėstininkai Vasario 16-sios iškilmėse
S. Narušio nuotr.

vę aišku, jog atėjusi reta proga lietuviams vaduotis iš svetimos valdžios. Mat Rusija pakrikusi, o Vokija pralaimėjusi karą.

Tokioje nuomonėje yra kiek tiesos, bet nemaža ir klaidos. Kai Kalėjimo durys atviros ir nebesaugomos sargų, tai, žinoma, kalinys gali pabėgti, bet taip pat gali būti sučiuptas ir atgal parvestas, jei iš anksto nėra pasiruošęs žūt būt ginti savo laisvę. Ar lietuviai buvo pasiruošę? Ar jie buvo susipratę sau tauta? Klausimas netuščias. Juk nuo tokio susipratimo priklausė ir

Iškilmės maršu
M. Smečekauskos nuotr.

mąjį Obivatelių Komitetą, kur vadovavo lenkai. Čia mat joms rodėsi buvę daugiau demokratizmo.

Tokius ir taip rado lietuvius vokiečiai, atėję Vilniun. Lietuvos bylai kenkė, kad mūsų kairinis sparnas buvo kitur nuklydęs. Netrukus tačiau jis gavo įsitikinti, jog jam Obivatelių Komitete ne vieta būti, kada karas ruošė naują Europos žemėlapi. Kaip kitoms pavergtomis tautoms, taip ir lietuviams dabar tikosi geriausios progos vaduotis iš svetimųjų globos. Taigi, vokiečių karinei valdžiai leidus, buvo sukviesta lietuvių konferencija, kur jau dalyvavo ir mūsų socialistai. Taip pat buvo pasiekta, kad rinktojoje Taryboje rados atstovaujamos visos trys srovės: tautinė, katalikinė ir socialistinė. Vadinasi, tai svarbiai valandai tautinės vienybės žygis buvo laimėtas. Tiesa, kairinis sparnas pradžioje suabejojo, ar Taryba, demokratiškai nerinkta, gali kalbėti ir veikti visos tautos ir viso krašto vardu. Galiausiai ir tas abejojimas išsklaidytas, kadangi nebuvo galmens, svetimijoje karo valdžioje esant, gauti pačios tautos įgaliojimų.

Tardamos turinti savo krašto lietuvių užuojautos, Taryba siekė sau pritarimo ir užsienių lietuvių, ir jis buvo gautas per Šveicariją. Dabar ji galėjo skelbti vienintelę lietuvių tautos atstovybę. Toks titulas jai buvo reikalingas, kad nepasišautų kita kuri organizacija, norinti veikti priešingai Lietuvos reikalams; kad tai ne tuščio būta atsargumo, ilgainiui parodė keli žmonės Šveicarijoje, pasivadinę Conseil Supreme Lituanien. Bet toks jų išsišokimas, intrygų sudarytas, nebegalėjo Lietuvai daug pakenkti. Taigi, vasario 16 d. žygis ne tik rimtai apgalvotas, bet ir drąsus. Juk niekas negalėjo atspėti ateities. Carinė Rusija buvo pakrikusi, bet galėjo atsigauti, ir, jei būtų atsigavusi, nebūtų dovanojusi tarybinės revoliucijos: už ją būtų turėjusi atsakyti lietuvių tauta. Taryba vis dėlto ryžosi, nes nujautimas jai sakė, kad dabar arba niekuomet. Iš to kas pasakyta, darosi aišku, kad pasirašyti Lietuvos nepriklausomybės skelbimas gal ir nesunku buvo, bet jam pasirošti nelengva.

Antras didelis Tarybos laimėjimas—yra tas, kad Vokija pripažino Lietuvą nepriklausoma valstybe. Ir tas pripažinimas, kad ir su visokiais varžymais, ne taip jau pigiai, kaip kiti gal manytų, atsiėjo. Daug buvo svarstymų, daug diplomatinių žygių padaryta, kol jis buvo gautas. Tas įvykis pakėlė lietuvių dvasią, ir užsienis visur gavo patirti, kad mūsų tauta, pasinaudojusi tautų apsisprendimo teise, apie kurią taikos išvakarėse jau buvo kalbama, ir kad tokia didžioji galybė, kaip Vokija, susidomėjusi Lietuvos nepriklausomybe. Tačiau savo krašte Taryba buvo bejėgė, nes vokiečių karo valdžia, kad ir pasiryžusi galiausiai kraustyti iš Lietuvos, neleido jai dirbti ir ruošti savarankiškai veiklai. Visa mūsų šalis nualinta ir pakruga, o čia rusų revoliucijos tvanas siekė ją užlieti. Tokią pavojingą valandą Taryba sumanė kvieisti sau nariais ir mažumų atstovus. Žydai ir gudai sutiko ir atėjo, o lenkai, įsižiūrėję į Varšuvą, atsisakė. Po to, šiaip ar taip, Taryba pasijuto stipresnė, nes ji dabar tarėsi galinti ne tik savo tautai, bet ir savo kraštui atstovauti. Jai tapo dar drąsiau, kai pasipildė naujais nariais, žymesniais lietuviams, grįžusiais iš Rusijos. Dabar ji ryžosi daryti Vilniuje pirmą vyriausybę, ministrų tarybą. Ir sudarė.

Ir vis dėlto ko toliau, to darėsi sunkiau. Atūžusios iš Rusijos revoliucinės srovės kirto Tarybos pasitikėjimą, kad ji nedemokratiškai rinkta, kad ji neteisėtai pasisavinusi valdžią, kad todėl negalinti kraštui atsto-

vauti. Ir kai, bolševizmo bangų spaudžiama, ji pasitraukė iš Vilniaus Kaunan, tai buvo iš jos pareikalauta, kad būtų demokratiškais rinkimais papildyta. Reikalavimas buvo patenkintas, bet iš kairinio partijų sparno niekas nebuvo išrinktas. Pralaimėjęs konferencijos rinkimus, jis nebenorėjo pripažinti ir pačios Tarybos. Ir po to kairieji betgi siekė, kad valdžios svoris pereitų jų pusėn. Kas ir kaip daryti? Susitarta šiaip: Taryba išrenka prezidentą, šis partinės talkos pagrindu sudaro vyriausybę, priešakyje su ministru pirmininku iš kairio sparno, leidžia drauge su ja įstatymus ir valdo visą kraštą, o ji pati, kad ir palieka, bet nebeveikia. Taryba nusileido, kad tautos vienybė būtų išlaikyta. Tai atsitiko 1919 m. jau balandžio mėn. pradžioje. Išėitis laiminga, nes, kai mažne kasdien reikė leisti ir keisti įstatymai, nebuvo laiko jiems svarstyti tautos atstovybėje. Šiuo žingsniu ji parodė daug politinės nuovokos.

Kas toliau? Vokiečių karo valdžios likučiai tebebuvo Lietuvoje, o jų vyriausia būstinė Kaune. Visas kraštas, išskyrus Kauno apylinkes, skendėjo netvarkoje. Gyventojai kelerių metų karo baisiai išvarginti, nuplėšti ir nualinti. Taigi, jei ir būtų buvę sąlygų rinkti mokesčiams, tai vargiai kas būtų surenkama. Taryba tatau žinojo ir dėl to, dar Vilniuje būdama, rūpinosi pasiskolinti iš Vokios, ir 1919 m. pradžioje gavo 100 milijonų markių. Toji paskola lietuviams labai daug padėjo. Gavę pinigų, jie galėjo rimčiau rengti ginklo jėgą, kvieisti savanorius, stoti kovon su įsibrovusiais revoliucionieriais ir valyti kraštą nuo visokių plėšikų, o paskum atsispirti ir bermontininkų pavojui, kurti ir tvarkyti visų šakų valstybės aparatą. Vadinasi, savos kariuomenės sudarymas — didžiausios reikšmės žygis Lietuvos valstybės atstatyme. Be ginklo galios Tarybos valdžia dar nebuvo valdžia. Savanorių kalavijas gynė gimusią Lietuvos laisvę. Prašau atsistojus pagerbti mūsų žuvusius karius nepriklausomybės kovose. (Tautos atstovai ir iškilmingojo posėdžio dalyviai pagerbia žuvusius atsistojimu).

Ne vien Lietuva, bet visa rytinė ir vidurinė Europa su Balkanų pusiasaliu teberūko degėsiais. Didysis karas baigtas, bet jo pasėkų audros tebesiautė. Kūrėsi nauja Europa su naujomis valstybėmis, o sienos buvo joms vedamos ginklu. Nugalėtojai alijantai siuntinėjo savo misijas, kad žinotų, kas kur dedasi. Susilaukė jų ir Lietuva. Misijų susidomėjimas mūsų tautos buitimi buvo didi jai parama. Karui nutraukus normalius valstybių santykius ir taikai jų dar neatstačius, alijantų atstovai stebėtojai buvo vienintelis ryšys tarp mūsų krašto ir vakarų Europos. Per juos mums buvo galima tikėtis, iš kitur politinės bei ekonominės pasparties. Kad ir nebuvo Lietuvos įgaliotiniai prisileisti prie Versalio taikos derybų stalo, tačiau jų balsas vienur kitur buvo imamas domėn. Per juos mums pavyko gauti iš Amerikos paskolą įvairiais daiktais, pavykdavo kartais sudominti užsienį ir mūsų kraštu.

Taip tad tarybinės valdžios metas tapo aušra mūsų valstybės atsistatyme. Juk visa buvo migla apsitraukę, audringa, ir tik pro ūkanas tviksteldavo kiek šviesos. Reikia dirbti su patamsiu, prieblandoje, nekantriai laukiant, kada saulė patekės.

Taryba tesėjo savo žodį, tartą jos nepriklausomybės akte, paruošė kraštui demokratinis atstovybės rinkimus, sušaukė steigiamąjį seimą ir, kai susirinko, perdavė jam valdžią 1920 m. pavasarį. Tuomet Lietuva jau buvo panaši į valstybę: turėjo savo žemės plotą,

Vyriausybės, kariuomenės vadovybės nariai ir svetimųjų valst. karo atstovai šventės iškilnių metu prie Karo Muziejaus

M. Smečkausko nuotr.

nors ne visą, turėjo kariuomenę ir sukurtą valstybės aparatą, aptvarkytus finansus ir pramuštą kelią prekybai su užsieniais.

Didžiąją savo kalbos dalį pavedžiau Lietuvos Tarybos metui. Man rodos, ji, kaip didžioji mūsų solemnizantė, yra nusipelnusi to, kad šią iškilmingą valandą būtų bent keliais brūkštelėjimais atvaizduotas jos paveikslas, įvairiomis vargo, ryžto ir drąsos spalvomis pieštas.

Steigiamąjį seimą laukė daug sunkių ir painių uždavinių. Vienus išsprendė jis sėkmingai, kitų neįstengė išspręsti, o kitus paliko ateičiai. Jo pastatytoji valdžia 1920 m. vasarą sudarė sutartį su Sovietų Rusija. Tą sutartimi Lietuva buvo pripažinta nepriklausoma valstybe ir jos sienos nustatytos. Tai pirmą kartą įvykis. Tik pagal Rusiją paskum galėjo pripažinti Lietuvą ir kitos valstybės. Kariauti betgi teko ir St.-seimo valdžiai. Susidūrus Rusijai su Lenkija, buvo mūsų atsiimtas Vilnius. Bet Lietuva nebuvo tiek sustiprėjusi, kad būtų galėjusi tenai įsitvirtinti. Sudaryta su Lenkija Suvalkų sutartis buvo jos sulaužyta. Po to grasė pavojus visai Lietuvai. Ji atmušė mūsų narsioji kariuomenė. Vilniaus krašto byla tebėra neišspręsta. Mūsų pusėje teisė, Lenkijos pusėje galia. Reikia tikėtis, kad tas ginčas bus išlygintas garbingai. Laikas gydo žaizdas, o teisybė išplaukia viršun.

Didžiųjų ūkių nusavinimas žemės reformos reikalams, savos valiutos įvedimas, Universiteto ir Žemės Ūkio Akademijos įkūrimas, Klaipėdos krašto prisijungimas, sienų su Latvija nustatymas, — visa tatau didieji įvykiai, palietę Lietuvą, valdant St. Seimui ir po joėjusiam paprastajam seimui. Bet kaip daugumoje Europos valstybių parlamentinio valdymo santvarka neišlaikė, taip negalėjo išsilaikyti ji ir Lietuvoje. Partiniais pagrindais renkama, tautos atstovybė darė koalicinę, arba telktinę vyriausybę. Taip sudaroma, ji nebuvo vieninga, dėl to silpna, nepastovi ir negebanti stipriai laikyti valdžios vairo. Ir mūsų krašte ėmė tuomet rodytis netvarkos žymių, o seiminei valdžiai buvo pavo-

jaus išnykti. Į 1926 m. pabaigą ji priversta buvo užleisti vietą tautinei linkmei. Tai buvo staugus ir griežtas, bet neišvengiamas posūkis. Kuo tautinė linkmė skyrėsi nuo partinės linkmės? Visų pirma ji skyrėsi vieninga valdžia ir sverio perėjimu iš seimo į prezidentą. Be to, buvo nusišatyta, žiūrint savo tautos istorijos ir būdo, savo krašto sąlygų, kurti savišką ūkio, pramonės ir prekybos sistemą, imta tautiškai galvoti, savarankiškai dirbti ir tvarkytis, kritiškai vertinti ką gero imant iš kitur. Žodžiu sakant, saviška, o ne skolinta galvosena. Be idealizmo neįmanoma kūryba, tačiau tas idealizmas turi būti realus, neatsijęs gyvenimo. As-

mens laisvė brangus dalykas, o tautos laisvė pati brangioji. Dėl jos kartais tenka išsilenkti iš normalių tvarkos vėžių. Kadangi gyvenimas spyrė, tai 1928 m. prireikė pakeisti konstituciją, praplečiant prezidento teises. Tai buvo drąsus, bet ir atsargus žygis. Drąsus, kad padarytas tautos neatsiklausus, atsargus, kad negalutiniškas, nes laukta ir tikėtasi, kad tautos valia pasireikš per tam tikrą laiką. Tam du keliai numatyti: arba esamoji konstitucija patikrinti ne vėliau kaip per dešimtį metų, arba tautos atstovybė ją pakeičia numatyta tvarka.

Autoritetinei valdžiai teko gyventi ir dirbti be seimo kone dešimtį metų. Per tą laiką buvo ir sunkių valandų, bet jos visos buvo nugalėtos. Šiandien nesiimu daryti apžvalgos, kiek ir kas laimėta, tautine linkmeėjus Lietuvai. Kas tuo klausimu domisi, tas jaučia ir žino jam atsakymą. Man betgi nedrovu pasakyti, kad **aukščiau minėtas posūkis neapvylė tautos.** Įveikta krizė, išeita iš ūkinės painiavos ir atsistota ant tvirtesnio ir plataus kelio. Jau antri metai kaip sušaukta mūsų tautos atstovybė. Vienas jos didžiųjų darbų yra **konstitucijos pakeitimas.** Naujajai konstitucijai įsigaliooti sąlygos yra žinomos. Nors jos pagrindai panašūs, kaip ir tebeveikiančiosios, tačiau ji turi nemaža ir naujų dalykų. Kokie skirtumai, — šiandien, ją paskelbus susipažinti, kiekvienas gali pamatyti. Čia bus ne pro šalį tik pažymėti, kad naujoji konstitucija labai lengvai, palyginus su pirmą kartą konstitucijomis, pakeičiama. **Jaunų valstybių patyrimas dar nedidelis, taigi nereikia judraus gyvenimo varžyti sunkiomis kliūtimis.** Juk ateitis gali būti pranašesnė už dabartį, dėl to ji verta pasitikėjimo ir nereikalinga didelių varžymų. **Pagrindiniai šalies įstatymai tačiau esti pastovesni, kai derinasi į tautos gyvenimą.** Tik palaipsniui, ne staiga jie nusistoja. Atkartosiu žinomą tiesą: **Ne žmonės įstatymams, o įstatymai žmonėms.**

Svarbu įstatymai, bet dar svarbiau auklėjimas. Todėl valdžios dėmesys turi ypatingai linkti į gerą tautos prieauglį, į paruošimą jaunų žmonių visoms tauti-

MŪSŲ KARIUOMENĖ

Nepriklausomybės laidas yra ginklo pajėga, kariuomenė. Ji visuomet turi būti tokio stiprumo, kad kiekvieną valandą galėtų atsispirti tautos priešams. Kariai yra vaistybės sargai, kuriems yra įtikėta jos laisvė.

Ginklo pajėga nėra koks atsitiktinis žmonių būrys, prievarta keno suspiestas krūvon, ne, ji yra vieningas tautos kūnas, vienos dvasios pakvėptas, viena siela. Tokia turi būti mūsų kariuomenė. Kai tokia mūsų kariuomenė, Lietuvos nepriklausomybė tikra.

1927. V. 15.

A. SMETONA
Respublikos Prezidentas

nės kultūros sritims. Žmogus, išgyvenęs dvidešimtį metų, dar labai jaunas, ir gyvenimo didybė jam dar priešakyje. Valstybei, tiek metų gyvenusiai, tai tik amžiaus pradžia. Ir vis dėlto, priimta suverenių šeimonių, ji, kad ir labai jauna, yra nepriklausoma, kaip ir jos vyresniosios seserys.

Lietuviai, kaip ir jų kaimynai, latviai su estais, pakilę iš karo griuvėsių, apsitvarkę ir sustiprėję, savo pažanga vėjasi seniai išgyvenusias valstybes.

Jie įrodė verti esą nepriklausomybės, nes savo tautine kūryba daug nauja įneša žmonijai bendran kultūros lobynan. Jeigu jis yra branginamas, tai tenka branginti ir kiekvienos tautos nepriklausomas gyvenimas, kaipo kūrėjos medžiaginių ir dvasinių gėrybių. Tautinės ir tikiškos mažumos, dalyvavusios mūsų valstybės atstatyme, gali drąsiai pasitikėti, kad jų saviga kultūra bus kaip buvusi gerbiama. Lietuviams galima prikišti, kad buvo save pamiršę, bet niekas negali įrodyti, kad jie būtų kuo skriaudę kitas tautas, gyvenusias jų kadaise sukurtoje didžiojoje valstybėje. Jų žmoniška apykanta kitiems yra žinoma. Išlikusi ligšiol, ji išliks ir ateityje.

Lietuvos dvidešimties metų valstybinis patyrimas yra mums miela ir brangi praeitis. Iš jos gauname pasimokyti, kaip dirbti toliau, kaip ir kuo stiprinti tautos susipratimas. Jau mes nebe tokie, kokie esame buvę laisvės gimimo aušroje. Susilaukėme naujų, tautinės šviesos auklėtų kartų ir jas įtraukėme kultūros darban. Gausesnėmis ir stipresnėmis pajėgomis dirbame, spartesniu greičiu žengiame per gyvenimo dirvonus. Jei norite, tai ir demokratesni esame, nes mūsų kultūrinis, naujai kraunamas lobis, skirstomas lygiomis po visą kraštą, visiems gyventojų sluogsniams. Tik sutelktinėmis pajėgomis pasiekiami didieji dalykai, ir ko daugiau padarome, to daugiau pasigendame daryti. Vadinasi, reikalinga organizuota visuomenė ir organizuotas darbas, nes taip tegalima tautai stiprėti ir būti neįveikiamai šiokių ar tokių negerovių. Paveldėtas svetimas liekanas, mūsų kraštui antmestas, šaliname ir kuriame toliau tautiškai, saviškai, kaip mūsų gamtai pritinka. Ko vargo metais neturėjome arba labai maža turėjome, šiandien jau esame prasimanę, įsigiję ir pasigaminę. Esame daug stipresni, ir tą savo stiprybę esame skolingi savo valstybei, kurią esame taip brangiomis

savo tautos sūnų ir dukterų aukomis atsikūrę. Tačiau neprivalome ramiai ilsėtis, praeities prakaitu sudėtais turtais naudodamies. Mums reikia toliau trūsti ir dirbuotis, pasiėmus daugiau galios iš taip artimos praeities. Atsiminkime, kad mūsų tautinė sąmonė ne visur ir ne visa pabudusi. Mūsų mokslo, meno ir technikos tėra tik pradžia padaryta. Tiesa, mes jau turime kiek prisiugdę jaunų mokslininkų, menininkų bei kitokių išmaningų žmonių. Bet tai dar maža. Ir tas įsitikinimas, kad maža, mus ragina daugiau sukrusti. Taigi ne nusiminę, ne nuovargio kamuojami, o džiūgaudami, kupini noro mokytis, auklėtis, judėti ir dirbti, privalome sutikti savo tautos šventes. **OPTIMIZMAS TELYDI MUS KIEKVIENAME DARBE.**

Netrukus sukaks mūsų valstybei dvidešimts penkeri metai. Tai bus dar kilnesnė sukaktis. Su ja sutaps ir mūsų senovės vado Gedimino, Vilniaus įkūrėjo, 600 metų mirties minėjimas. Tai dviguba tautos šventė.

O dabar, žengiant per šios sukakties slenkstį, man yra daug džiaugsmo pasveikinti mūsų tautą, visus mūsų tautiečius, likimo paskleistus svetimosiose šalyse, pasveikinti visus piliečius, ir palinkėti geriausios kloties.

Šiųjų dvidešimties metų praeitis testiprina mus visus, Apvaizdos Kūrėjų Kūrėjo vedamus.

Mūsų šauliai parade

J. Prielgausko nuotr.

Valstybės gynimo talkon stos visi lietuviai

Krašto Apsaugos Ministro br. gen. Dirmanto kalba Karo Muziejuje vasario 16 d.

Jei yra įprasta, sutinkant naujus metus, peržvelgti praėjusius metus ir nustatyti gaires ateities darbui, juo labiau šiandien, pradedant naują, vos tik trečią laisvo mūsų tautos gyvenimo dešimtmetį, tiks tarti keletą žodžių aktualiomis temomis.

Karininkai, kaip atskira korporacija, rado gera čia, į tautos šventovę susirinkti, kad drauge su visa tauta vieningai pabrėžtų reikšmę veiksmo, sudaryto garbingų tautiečių Vilniuje, lygiai prieš 20 metų. Anas tautai nepamirštamasis nutarimas jau perėjo į istorijos lapus, bet jo pasekmės, kaip ir visų ypatingai svarbių tautos įvykių, jaučiamos ir dabartiniame gyvenime: mes naudojames jo padariniais, jais naudosis mūsų vaikai ir vaikų vaikai. Vasario 16 diena — mūsų nepriklausomybės paskelbimo prisiminimo diena. Apie tą ryžtingąjį tarybos žygį, kuris prilygsta laimėtoms avangardo kautynėms, daug kalbų prikaltėta, daug paskaitų skaityta, daug popieriaus prirašyta.

Todėl Jums, p. karininkai, kurių dauguma visą tą dar nesena praeitį atsimenate ir esate vienos su manim nuomonės, nėra prasmės čia ano akto tekstą nagrinėti, analizuoti; bet šiandien ir mums čia dera nuširdžiai padėkoti nutarimą pasirašiusiems vyrams bei veikėjams, kurie anais 1918 ir vėlesniais metais tą nutarimą žodžiu, plunksna ar ginklu realizavo, apgynė, net kraujo antspaudų sutvirtino — savo gyvybe apmokėjo. Tauta juos visus, ypačiai šiandien minė ir gerbia, o pati gyva ir laisva džiaugiasi; bet kas jau gerai padaryta ir taisyti nereikia — tas jau baigta, ir mums daugiau rūpi tolimesnė gyvenimo raida naujai įsikūrusioje mūsų pačių tvarkomoje Lietuvoje, o ypačiai mus domina artima ir tolimesnė mūsų valstybės ateitis.

Vieninga tauta pakilusia dvasia nugalėjo, rodos, nenugalimus sunkumus ir ginklu išsikovojo laisvę, bet visų savo žemių neįstengė apginti. Šimtmečių verguvė pridarė žalos, dar veikė psichiką. Anų laikų vyriausybės kai kada neįvertindavo laiku savo ginkluotų pajėgų reikšmės mūsų ir Europos tuometinėje geopolitinėje būklėje, neleidavo kariams laimėti iki galo. Improvizuoti krašto gynimą net 1919 metų aplinkybėmis buvo nelengva. Nors lėšų krašte kartais lyg būdavo pakankamai, tačiau savo laiku nebuvo rūpintis nei ginklų atsarga, nei jų taisymu, nei municijos ar kitų karo reikmenų gamyba, nei užtikrintu jų tiekimu. Tautai, norinčiai gyventi ir priverstai kovoti, vyriausybė visų pirma turi parūpinti ginklų; juk kaip be arklo žemės nearsi, taip lygiai be ginklo nekariausi.

Politinis vidaus gyvenimas nuėjo nesveika kryptimi. Laikinosios sostinės slėnio atmosfera būdavo pripildyta partijų virtuvių nemaloniais kvapais bei barmiais žmonių, prekiaujančių gatvėje tautos šventenybėmis. Net anų laikų Seime atsirado žalingų destruktivių valstybę griaujančių ir tautą skaldančių elementų.

Buvo ir teigiamų plataus masto reiškiniai. Gerokai pasistūmėjo priekin plačiųjų masių bendras švietimas; bet meistrus, lyg Vytauto laikais, iš užsienių dar kartais gabename; mūsų universitetas, nuo tautos reikalų autonomija apsirusė, stengiasi vien internacionalinį mokslą pasivyti. Bet ir čia jau bendru tautos reikalu šis tas daroma teigiama.

Žemės ūkis ir to ūkio pramonės srityje daug pa-

daryta; ir iš viso reikšmingiausias viso pergyvento laikotarpio realus pagrindinis darbas — tai jau baigiama žemės reforma.

Taip pat ateity bus reikšmingas brolių klaipėdiečių dėka įvykdytas mūsų tautos suartėjimas su jūra. Iki 1936 m. veik neturėjome nė vieno prekybinio jūros laivo, todėl mūsų santykiai su jūra buvo tik lengvas flirtas ir iš jų trumpu laiku negalėjo gimti reikalingas Tėvynei naujas drąsaus, sumanaus lietuvių tipas.

Nežiūrint to, net sunkiausio įtempimo metu Klaipėdos kelias žymiai padėjo ir moraliai ir užvis medžiaginiai krizės sunkumus nugalėti.

Tolimo užjūrio, pažangiosios Amerikos lietuviai daug prisidėjo tautos mentalitetui sumoderninti: išsklaidė tamsą bei tirštą miglą, kuriose nuo amžių buvo paskendęs mūsų kaimiečio viešasis gyvenimas, išpraustas vien tarp bažnyčios, dvaro karčiamos, baudžiavos ir teismo.

Artimoji jūra, mūsų pačių galvomis ir rankomis, būrėmis ir tinklais naudojama, ne tik pakels mūsų valstybės gerbūvį, bet ir pagydys mūsų tautos kūną, iš pagrindų patobulins ir sumodernins psichiką: pašalins pasyvumą, abejingumą, lėtumą ir amžiną atidėliojimą, perdidelį bet kam nuolaidumą, nepasitikėjimą savo jėgomis, sužadins iniciatyvą, išugdys sumanumą, sustiprins valią, pripratins kiek prie ekspansijos.

Gaila, kad išnyko prieš 10 metų įsteigta jūros mokykla ir jos atgaivinimo projektai lig šiol guli raštinių stalčių dugne.

Kaip kaimiečio ūkiui be pačios žemės dar reikia saulės šviesos bei šilimos, lietaus ir oro, taip lygiai tautos ūkiui klestėti ir tarpti be kieto pagrindo — teritorijos ir piliečių darbo, — dar reikia judraus erdvės ir judėjimo laisvę teikiančio elemento — jūros. Jokia tauta, kuri savo gyvenimą tampriai ir ištikimai suriš su jūra, dar nėra pralaimėjusi.

Nekartokime mūsų sentėvių ir Lietuvos—Lenkijos valstybės valdovų klaidos — ne į Rytus, bet į Vakarų tieskime visus savo gyvenimo kelius! Į vakarus prie jūros savo pastangas ir jėgas rikiuokim! Nusikratykim rytietiško žymių, virskime vakarų kultūros žmonėmis. Kvieskime atgal grįžti mūsų amerikiečius talkon.

Kai persiauklėsime, įsikursime, įsitaisysime ryšius pajūry, kai savo laivais išplauksime į Baltijos kelius, nuveiksime skurdą, pakelsime masių gerbūvį, pakilsime kultūriniai ir socialiniai — tada rytų pakraščiai, mūsų senos žemės ir visas Nemuno upynas iki pat Nalibokų girių ir balų savaime ims gravituoti, slinkti ir glaustis prie savo įgimto išėjimo į platųjį pasaulį. Tada natūraliai išsispręs ir Vilniaus problema.

Klaipėda ir jūra — tautos dabartis, kasdieniniam tautos darbui dėkingoji dirva ir raktas valstybės ateičiai.

Paskiausiai spaudoje ir šiaip gausiai pasipylė visokių siūlymų, patarimų, sumanymų bei projektų trečiojo dešimtmečio darbo planui sudaryti. Jų tarpe yra ir rimtų minčių. Čia turiu pasakyti, kad mūsų geopolitinėje būklėje pirmiausia reikia susirūpinti išlaikyti ir apsaugoti tą, ką jau laimėjome, todėl visi šitie sumanymai ir penkmečio ar net dešimtmečio planai turi būti daromi įvertinant juos valstybės gynimo atžvil-

Krašto apsaugos ministras brig. gen. Dirmantas vasario 16 d. kalba Karo Muziejuje

N. Gaulios nuotr.

giu, nes šis reikalas yra pagrindinis, jis apima, padengia ir laiduoja visų kitų sumanymų galutiną pasisėkimą ir prasmę. Valstybės gynimo ir krašto apsaugos reikalai, kaip liečią klausimą „būti ar nebūti“, turi visais atžvilgiais pirmumą prieš visus kitus reikalus: jie sudaro pagrindinį, nuolatinį tautos rūpestį, o visa kita turi būti prie jų derinama.

Tą jau ne vieną kartą pripažino mūsų Respublikos Prezidentas ir Vyr. ginkluotų pajėgų Vadas. Štai, vien 1937 m. lapkričio 23 d. kariuomenės šventės proga jis taip pareiškė:

„Visuose mūsų tautos sluoksniuose visi turi rūpintis mūsų krašto saugumu.

Apsauga brangiai apsieina, bet laisvė mums dar brangesnė ir jai negaila aukų.

Jeigu netesėtumėm apsiginti, tai pražūtų mūsų medžiaginės ir dvasinės gėrybės, sukurtos per keliolika metų. Ginklo galiai turi padėti ir derintis mūsų kultūros gyvenimo pajėgos — visuotinis švietimas, geros susisiekimo priemonės, pramonė, prekyba ir žemės ūkis“.

Nors ne visos šios mintys pilnumoje tapo įtrauktos į naują neilgą konstituciją — vis vien Respublikos Prezidento jau yra duota aiški direktyva tolimesniam valstybės reikalų tvarkymui — su ja turi skaitytis ir pagal ją veikti ir vyriausybė, ir savivaldybės, ir autonominio krašto valdžia, ir universitetas, ir visų kategorijų valdininkija, ir laisvų profesijų žmonės, ir dvasininkai, ir šviesūs ūkininkai, ir akademinis jaunimas, ir visi geros valios lojalūs piliečiai!

Šią brangią ir teisingą mintį išplatinti, išpropaguoti, ją piliečiam įskiepyti, kad visa tauta su ja ne tik apsiprastų, bet sąmoningai susigyventų ir šia kryptimi tvarkytų visus kasdieninius ir didžiųjų dienų reikalus, štai svarbiausias Jūsų, ponai karininkai, uždavinys. O uždavinys nelengvas: reikia perauklėti tautą, paveikti galvosena ne tik jaunesniosios kartos (tas dar lengviau eina), bet ir dabartinės visuomenės ir neretai net aukštos valdininkijos.

Kad galėtumėm tautą ir valstybę apsaugoti nuo išorės pavojų, turime eiti į visas gyvenimo sritis, visur judinti ir kelti krašto gynimosi pajėgumą, plėsti šalies karinį potencialą.

Jei ūkio reikalams turime patogius vartus ir kelią į pasaulio rinkas, tai gyvybinis tautos interesas reikalauja, kad tieji vartai ar toji gerklė, per kurią eina

viso krašto ūkinis alsavimas, ne tik nebūtų kritiškame momente svetimų rankų užsmaugti ar užtvirti, bet turime žiūrėti, kad kartais patogus sumodernintas uostas ir jo pilni (kartais net karo medžiagos) sandėliai ir užnugario turtai nepriviliotų neprašytų svetimomis žemėmis ir turtais mėgstančių pasipelnyti ginkluotų neprašytų svečių. Prie jūros kranto reikalingas ypatingas budrumas: bet kuriuo laiku galima susilaukti iš po vandens ar iš miglų išsinėrusių visokių net labai tikėtinų „netikėtumų“. Štai, 1923 m. sausio 16 d., jau mūsų užėmus Klaipėdą, nors su trumpu vizitu ir be saliotų pirmas į uostą atskubėjo lenkų karo laivas iš Dancigo, aišku ne sveikinti mus.

Nauja konstitucija sako: „Valstybę gina visi piliečiai. Tam jie atitinkamai parengiami“, „Kariuomenė sudaro gynimo branduolį, nes gintis turi laiku pasiruošti visa valstybė visu savo aparatu“. Dar labai svarbus nuostatas: „Tautos ūkis (plačiau to žodžio prasme) derinamas su valstybės gynimo reikalais“.

Tas labai džiugu, bet mes jau galime ir nelaukti, kol įsigalės naujoji konstitucija — formalumai ne taip svarbu, svarbi tiesa, visuotinis reikalas. Taigi, kariai, artimiausioje ateity dirbkimė taip, kaip kad dirbome 1918—1919 metais — tada konstitucijų nuostatai mums nedaug terūpėjo ir caro įstatymai bei senos priesaikos nekludė tautos reikalui pasišvesti!

Esu įsitikinęs, kad tik krašto apsaugos reikalą, tik tautos gynimosi vėliavą iškelę, pajėgsime sėkmingai baigti dar varpininkų ir aušrininkų pradėtą tautos žadinimo ir vienijimo darbą. Šion valstybės gynimo talkon stos visi lietuviai!

Nepriklausomybės kovų metų patyrimas ir anų kilnių ir pavojingų laikų žygdarbių minėjimai tai mums užtikrina. Mūsų tauta sveika ir nusimano kokie pavojai jai gresia. Žadinkim ir plėskim jos savisaugos instinktą ir kiekvieną pilietį paruoškim gintis!

Laikai netikri. Padėtis įtempta. Kiekvienu momentu gali prasidėti naujas tautų likimą lemias lošimas. Pasiruoškime. Darbo yra daug, užteks visiems; tik nesiblaškykim, dirbkime organizuotai, planingai, vieningai.

Iškęskime nors ir kiek skirtingus, bet nekenksmingus kitų tautiečių nusistatymus. Užmirškime, dovanokime ir atleiskime klaidas ir nusikaltimus.

Tautos ateities vardan kviečiu visus pasistiebtį savo darbuose aukštyn! Ne sau, bet amžinos laisvos Tėvynės labui!

Kariuomenės Vado kalba, pasakyta sveikinant Valstybės Prezidentą

Aukštajai karo vadovybei nuvykus į Prezidentūros rūmus pasveikinti Valstybės Prezidentą A. Smetoną Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukakties proga, Kariuomenės Vadas brig. gen. St. Raštikis Valstybės Prezidentą pasveikino šiais žodžiais:

Jūsų Ekscelencija Pone Respublikos Prezidente, mūsų pirmasis ir dabartinis vyriausias ginkluotų pajėgų Vade: Mūsų kariuomenės ir šaulių Sąjungos atsakingiausieji vadai ir viršininkai šia istorine proga, švenčiant Lietuvai savo nepriklausomybės dvidešimties metų sukaktį, susirinkome pas Tamstą, mūsų vyriausiąjį Vadą, kad pirmiausia visų karių ir šaulių vardu galėtume pareikšti Tamstai didžiausią padėką už Tamstos didelį, be galo sunkų ir atsakingą istorinį darbą, atstatant Lietuvos nepriklausomybę ir jau ne pirmą kartą sėkmingai vadovaujant mūsų tautai ir valstybei.

Tamstos asmenyje mes matome didelį lietuvi, gilią išminties valstybės vyrą, nenuilstamą kovotoją ir veikėją ir autoritetinę visų mūsų vadą.

Beveik visi mes čia susirinkę esame aktyviai dalyvavę garbingose kautynėse dėl Lietuvos nepriklausomybės. Mes su didžiausiu malonumu visada atsimeiname tą tikrai entuziastiškai patriotišką nuotaiką, kuria

buvo tada persiėmę visi mūsų kautynių dalyviai kariai, šauliai ir partizanai. Tamstos moraliai ir autoritetingai vadovaujama ir patriotinio entuziazmo vedama mūsų jauna kariuomenė per nepriklausomybės karą darė viską, ką galėjo ir mokėjo, ir pasiekė labai gražių istoriškų vaisių. Mes tvirtai tikime, kad dabartinėje Tamstos vadovybėje greitu tempu stiprėjančios Lietuvos ginkluotosios pajėgos, reikalui ištikus, taip pat sėkmingai išlaikys egzaminus ir atliks duodamus uždavinius, nesigailėdamos nei nuovargio, nei prakaito, nei kraujo, pagaliau net nei gyvybės, kaip 1919-20 metais nebuvo gailėtasi.

Eidami į trečiąjį Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetį, kariai ir šauliai sveikina savo vyriausiąjį Vadą ir pasižada dar greičiau ir aktyviau kalti mūsų tautos geležinį sargą — jos moralinį ir materialinį atsparumą, šį mūsų brangiausiojo turto — valstybės nepriklausomybės saugumo laidą.

Šia proga mes linkime savo Tėvynei amžinos ir gražios nepriklausomybės, o Tamstai, mūsų Vyriausiasis Vade, geriausios kloties valstybiniuose ir tautiniuose darbuose, ilgų ir sėkmingų vadovavimo metų ir daug asmeninės laimės ir sveikatos, — baigė sveikinimą Kariuomenės Vadas brig. gen. St. Raštikis.

Viskas Nepriklausomai Lietuvai Tėvynei

(Kariuomenės Vado brig. gen. St. Raštikio kalba, pasakyta vasario 15 d. stud. ats. karininkų korp. „Ramovės“ didžiojoje sueigoje)

Graži mintis buvo pirmųjų sumanytojų, pasiūliusių „Ramovės“ korporacijai kiekvienais metais Lietuvos nepriklausomybės šventės išvakarėse, t. y. vasario mėnesio 15 dieną, daryti tradicinę didžiąją korporacijos sueigą. Ši graži tradicija jau eilę metų Tamstų yra šventai vykdoma. Tai yra gražu, kilnu ir kitiems sektinga, nes tai yra ne svetima, ne skolinta, ne importuota, bet savoji lietuviškai patriotiška atgijusios Lietuvos akademikų atsargos karininkų tradicija. Tokių tradicijų mūsų jaunimui reikia, o kadangi jų turime dar ne daug, todėl jau sukurtos ir prigijusios tokios tradicijos yra ypatingai brangios.

Darydami savo iškilmingą sueigą mūsų nepriklausomybės šventės išvakarėse, Tamstos be šios gražios tradicijos ugdymo stengiatės simboliškai, bet kartu ir reališkai, pabrėžti dvi svarbiausias mūsų jaunosios kartos pareigas, susijusias su Lietuvos nepriklausomybės metinių švenčių minėjimais, būtent, kad kiekvienų, o ypatingai šių 1938 metų vasario mėn. 16 diena turėtų priminti kiekvienam iš mūsų, bet ypatingai mūsų jaunimui, kaip Lietuvos ateities avangardui, kad mes pirmiausia turime būti labai dėkingi visiems tiems, kurie mums nepriklausomybę iškovojo, ir kad greta šio dėkingumo ir pagarbos mums yra uždėta labai didelė ir atsakinga pareiga — daryti viską, kad vieną kartą iškovota nepriklausomybė ne svetimųjų, bet pačių mūsų būtų užtikrinta, išsaugota ir apginta nuo visokių pavojų, kad mūsų Tėvyne ir mūsų tauta būtų laisvos ir nepriklausomos per amžius.

Ir dėkingumas nepriklausomybės kūrėjams ir susirūpinimas nepriklausomybės ateitimi, ypatingai jos saugumu, Tamstų yra ne tik skelbiami žodžiais, bet stiprinami ir darbais. Netenka man čia minėti visų „Ramovės“ korporacijos jau atliktų ir atliekamų darbų

mūsų nepriklausomybės saugumui stiprinti, nes šandien apie tai jau gerai žino visa Lietuva.

Kariuomenės vadovybė aukštai vertina Tamstų korporacijos darbą ir, kiek galėdama, jį remia. Norėdama bent moraliai padėkoti korporacijai ir paskatinti Tamstas ir kitus ir toliau su tokiu pat pasišventimu ir entuziazmu padėti kariuomenės vadovybei stiprinti mūsų Tėvynės nepriklausomybės pagrindą — jos saugumą, tarpininkavo ir prašė Poną Respublikos Prezidentą, kuris kartu yra ir „Ramovės“ korporacijos Šešas, kad jis teiktųsi bent dviejų ramovėnų asmenyje apdovanoti korporaciją pasižymėjimo ženklais. Ponas Respublikos Prezidentas sutiko. Pasitarus su korporacijos vadovaujamaisiais organais, Ponui Respublikos Prezidentui buvo pristatyti du kandidatai: buvęs pirmasis korporacijos pirmininkas ats. ltn. Stankūnas ir vienas iš jaunųjų karinės beletristikos rašytojų ats. jaun. ltn. Žukauskas.

Įteikdamas D. L. K. Gedimino ordino ženklus apdovanotiems kolegoms, aš sveikinu ne tik apdovanotuosius, bet ir visą korporaciją, sulaukusią iš Pono Respublikos Prezidento Tamstų gražaus ir naudingo darbo didelio įvertinimo.

Dirbkite, kolegos ramovėnai, ir toliau, dirbkite visi kartu, tegul mūsų darbas ir mūsų siekiai susilaukia ne tik gražių vaisių, bet ir daugiau mūsų idėjos ir darbo aktingų talkininkų. **Juk mūsų darbas skiriamas ne sau, bet Tau, Tėvyne, Tavo rytoj jau dvidešimties metų sulaukusiai nepriklausomybei stiprinti, jos saugumui užtikrinti. Tokio tikslo siekias darbas turi sektis, kitaip ir negali būti.**

Mes patys žinome, bet ir visi kiti turi žinoti, kad **mūsų mokslas, mūsų ginklas, mūsų širdys ir gyvybės Nepriklausomai Lietuvai Tėvynei.**

Lietuvių tautos džiaugsmo diena

Praėjusioji vasario 16-oji visoje Lietuvoje ir užsienio lietuvių kolonijose buvo didžiulė mūsų tautos tikro džiaugsmo diena. Tas džiaugsmas vaizdingai atsispindėjo visuose viešuose pasirodymuose, susirinkimuose, koncertuose ir kituose visuomenės sambūriuose. Jau vasario 16 d. išvakarėse visur buvo ryški šventinė nuotaika. Didesnių centrų valdžios, savivaldybių ir organizacijų būstinės žėrėjo elektros lempučių iliuminacijoje. Tų šviesų spinduliuose išaušo džiaugsmo dienos rytas. Miestai, miesteliai ir kaimai pasipuošė tautinėmis vėliavomis. Palikę kasdieninius darbus, žmonių būriai traukė į bažnyčias iškilmingoms pamaldoms. Po jų prie Laisvės paminklų, kapinėse, o kai kur ir kautynių laukuose buvo pagerbti žuvusieji dėl Lietuvos laisvės. Jiems reikiamą pagarbą dar labiau įprasmino visų bažnyčių varpų gaudimas ir jų amžino poilsio vietose sudėti organizacijų vainikai bei gėlių puokštės. Pavakare iškilminguose posėdžiuose buvo prisiminti mūsų nepriklausomojo gyvenimo darbai ir laimėjimai, buvo suruošti tautinės muzikos koncertai ir vaidinimai. Visos vasario 16 d. iškilmės dar labiau kėlė mūsų visuomenės nuotaiką ir ji išsiliejo į didžiulę džiaugsmo jūrą.

Kaune šventės išvakarėse įprastas vaizdas visiškai pasikeitė. Miestas įsivilko į šventinius drabužius, išmargintus įvairiais paveikslais ir spalvomis. Daugelyje viešų vietų iškabinti šūkiei visiems miesto gyventojams iškalbingai bylojo apie besiartinančią didžiąją šventę. Jai išaušus, visi namai skendo tautinėse vėliavose. Namų langus, balkonus ir krautuvių vitrinas išpuošė tautinių spalvų kaspinais, kurie apjuosė Vyčio ženklą, Respublikos Prezidento Antano Smetonos ir tautinio atgijimo patriarchų dr. J. Basanavičiaus ir dr. V. Kudirkos paveikslus. Minių minios žmonių užtvenkė miesto gatves, kuriomis į pamaldas žygiavo kariuomenės dalys ir organizuotoji visuomenė su savo vėliavomis. Pamaldos įvyko visose bažnyčiose ir kitų tikybų šventnamuose. Archikatedros Bazilikoje iškilmingose pamaldose dalyvavo Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, vyriausybės nariai, kariuomenės vadovybė, svetimų valstybių atstovai, seimo nariai ir organizacijų vadovai. Po pamaldų kariuomenės dalys, šaulių garbės kuopa, organizacijos, įmonių darbininkai, studentų korporacijos ir mokyklos išsirikiavo ties Vytauto Didžiojo muziejaus sodeliu, o vėliavų miškai ošė prie Nežinomojo Kareivio kapo. Atvykus vyriausybės nariams ir kitiems aukštiesiems svečiams, prasidėjo žuvusiųjų pagerbimo apeigos. Orkestrams griežiant gedulingą maršą, žuvusiems dėl Lietuvos laisvės paminklą apdengė kariuomenės vadovybės, seimo, svetimų valstybių karo atstovų, organizacijų, įmonių darbininkų ir daugelio kitų vainikai. Į susirinkusias minias prabilo ministerio pirmininko pavaduotojas susisiekimo ministeris inž. J. Stanišauskis, kuris, priminęs mūsų didžios praeitės žygius, pabrėžė, kad, juos turėdama prieš akis, lietuvių tauta parodė nepalaužiamą valią atstatydama nepriklausomą valstybę ir pareikšdama pasauliui, jog ji nemananti išsižadėti savo amžinosios teisės būti laisvai ir nepriklausomai savo tėvų žemėje. Ministerio kalbą palydėjo Tautos himnas, kurio metu laimingai Lietuvos ateičiai gaudė Laisvės varpas drauge su visų Kauno bažnyčių varpais ir buvo saliotuojama

patrankų šūviais. Iškilmės baigėsi kariuomenės dalių, šaulių ir organizacijų vėliavų paradu.

Keli šimtai organizacijų vėliavų iš muziejaus sodelio nuvyko pagerbti Respublikos Prezidentą. Visų organizacijų vardu Prezidentą pasveikino savanorių kūrėjų sąjungos pirmininkas ats. plk. ltn. Gužas, kuris šia proga, tarp kita ko, pasakė: — Nepriklausomos Lietuvos visi gyventojai be tautos ir tikybės skirtumo mini šią mūsų valstybės istorinę dieną su didžiausiu

Vyriausybės vardu susisiekimo ministras Stanišauskis kalba Karo Muziejaus sodelyje
Jul. Miežlaiškio nuotr.

dvasios susikaupimu ir pasiryžę pradėtą žygį dėl Lietuvos ateities tęsti toliau ligi galutinio laimėjimo, ligi tos valandos, kada visos Lietuvos žemės bus sujungtos į vieną kūną po valstybine Vyties vėliava, kuri vėl suplevėsuos senajame Gedimino pilies bokšte. Ši nuširdų savo ryžtingumą organizuotoji Lietuvos visuomenė drauge su šimtais laisvai plevėsuojančių vėliavų atneša čia šiandien pareikšti Jūsų Ekscelencijai, kaip vyriausiam mūsų valstybės suverenumo nešiotojui, kad kiekvieną akimirką yra pasiruošusi didžiam žygiui ir jos drąsūs žvilgsniai visados nukreipti laisvon visos išlaisvintosios ir suvienytosios Lietuvos ateitin. Į organizacijų sveikinimus atsakė Respublikos Prezidentas Antanas Smetona. Prezidento žodis buvo palydėtas didelėmis ovacijomis.

Tuo pačiu metu Karo Muziejaus salėje Karininkų Ramovė suruošė iškilmingą posėdį, kuriame dalyvavo Kauno įgulos karininkai, svetimų valstybių karo atstovai ir visuomeninių organizacijų atstovai. Į posėdį atsilankė krašto apsaugos ministeris brig. gen. Dirmantas, kariuomenės vadas brig. gen. Raštikis, Kariuomenės Štabo viršininkas brig. gen. Černius ir kiti kariuo-

menės vadovybės nariai. Posėdžio metu gražią kalbą pasakė krašto apsaugos ministeris brig. gen. Dirmantas. Ministeris padarė mūsų nepriklausomybės kūrimosi apžvalgą, nušvietė svarbesnius nepriklausomojo gyvenimo darbus ir laimėjimus ir iškėlė valstybės apsaugos reikalus bei visuomenės karinio parengimo būtinumą. Prof. A. Janulaitis skaitė įdomią paskaitą apie Lietuvos praeitį ir dabartį. Šia proga krašto apsaugos ministeris atidengė Karo Muziejaus naujai įsigytą paveikslą „Vytautas Naugardo žemėje“, o muziejaus viršininkas brig. gen. Nagevičius susirinkusiems nušvietė Vytauto Didžiojo laikus.

Pavakare seimo rūmuose įvyko viena didžiausių nepriklausomybės šventės iškilmių — iškilmingas seimo posėdis. Jame dalyvavo Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, vyriausybės nariai, kariuomenės vadovybė, Nepriklausomybės aktą paskelbusios Valstybės Tarybos nariai, organizacijų ir spaudos atstovai. Pradėdamas iškilmingą posėdį, seimo pirmininkas inž. K. Šakenis pasakė kalbą, kurioje pažymėjo, kad mūsų tautos darbuotojų pastangomis ir kovomis pasiekėme to, jog jau 20 metų patys tvarkomės ir susilaukėme naujos kartos, Nepriklausomoje Lietuvoje išaugusios ir mūsų pačių išauklėtos. Visų seimo atstovų vardu pirmininkas inž. K. Šakenis jautriai pasveikino Respublikos Prezidentą, kariuomenę, užsienio lietuvius ir tuos svetimų valstybių vyrus, kurie vienokiais ar kitokiais būdais padėjo mums nepriklausomybę iškovoti. Priminęs, kad ir seimo atstovų tarpe yra tokių, kurie dirbo nepriklausomybės atstatymo darbą ir atgautą laisvę gynė su ginklu rankose, seimo pirmininkas visų atstovų vardu pasižadėjo ir toliau semtis stiprybės iš praeities ir žengti tokiais keliais, kurie mūsų Nepriklausomą Lietuvą stiprintų ir mūsų kraštą vestų į šviesią ateitį. Seimo prezidiumo sekretorius M. Kviklys paskaitė Nepriklausomybės paskelbimo aktą, kurį visi išklause stovėdami. Posėdžio metu istorinės reikšmės kalbą į tautą pasakė Respublikos Prezidentas Antanas Smetona. Jo kalba visą laiką buvo lydima didžiulių ovacijų. Prezidento kalba spausdinama skyrium pirmuose puslapiuose. Iškilmingasis seimo posėdis buvo baigtas Tautos himnu.

Vakare valstybės teatre įvyko iškilmingas koncertas, kurį transliavo dar ir Latvijos, Estijos, Čekoslovakijos ir Prancūzijos radijo stotys. Koncerto programoje dalyvavo valstybės operos ir dramos artistai, teatro ir radiofono orkestrai. Buvo atlikta M. K. Čiurlionies poema „Jūra“, padeklamuota keletas mūsų poetų eilėraščių, operos solistai padainavo mūsų kompozitorių dainų. Koncertas buvo baigtas Respublikos Prezidento garbei J. Karnavičiaus parašyta poema „Užugirio pasaka“.

Plačius ir turiningus nepriklausomybės sukaktuvių minėjimus savo būstinėse suruošė šaulių būriai, įmonių darbininkai ir kitos organizacijos. Šaulių sąjungos salėje suruošto minėjimo metu didelę kalbą pasakė teisingumo ministeris St. Šilingas, o darbininkų susirinkime kalbėjo vidaus reikalų viceministeris ats. plk. Giedraitis ir Latvijos nepaprastas pasiuntinys L. Seja. Visuose organizacijų suruoštuose minėjimuose dalyvavo daugybė žmonių.

Vytauto Didžiojo universitetas nepriklausomybės 20 metų ir savo gyvavimo 18 metų sukaktuves minėjo gana išpūdingai. Minėjime dalyvavo universiteto vadovybė, profesoriai, studentų korporacijų vėliavos ir

korporacijų atstovai. Rektorius prof. M. Roemeris savo kalboje įvertino laisvės reikšmę ir padarytą mūsų aukštojo mokslo pažangą. Be to, buvo padaryta ir universiteto veikimo apžvalga.

Užsieniuose mūsų nepriklausomybės sukaktuvės buvo minimos visur ten, kur tik yra lietuviškos kolonijos arba gyvena mūsų tautos draugų. Plačiausiai jos buvo minimos Šiaurės ir Pietų Amerikoje, Latvijoje ir Estijoje. Išeivijos kolonijose suruoštuose minėjimuose dalyvavo ir vietos valdžios atstovai. Visur buvo entuziastiškai pasidžiaugta mūsų laisvo nepriklausomo gyvenimo laimėjimais, visur buvo prisimintas Vilnius ir okupuotiems lietuviams pasiūsti karšti sveikinimai. Latvijoje ir Estijoje, grėta jų tautinių vėliavų, visur plevėsavo ir mūsų trispalvės. Rygoje suruoštame minėjime dalyvavo mūsų vyriausybės atstovas vidaus reikalų ministeris ats. brig. gen. Čaplikas, Latvijos prezidentas dr. K. Ulmanis, vyriausybės nariai ir kiti mūsų draugai. Iškilmingo akto metu įvertintas Lietuvos ir Latvijos glaudžių saitų būtinumas, kuris yra viena didžiausių garantijų abiejų kraštų nepriklausomybėms išlaikyti. Latvijos radiofone ir paskiruose koncertuose dalyvavo mūsų valstybės operos solistai, kurie latvių visuomenę supažindino su mūsų liaudies dainomis. Talline suruoštame minėjime dalyvavo mūsų vyriausybės atstovas švietimo ministeris prof. J. Tonkūnas, estų vyriausybės nariai ir gražus būrys estų aukštosios visuomenės. Ir Estijos visuomenę su mūsų dainomis supažindino operos solistai.

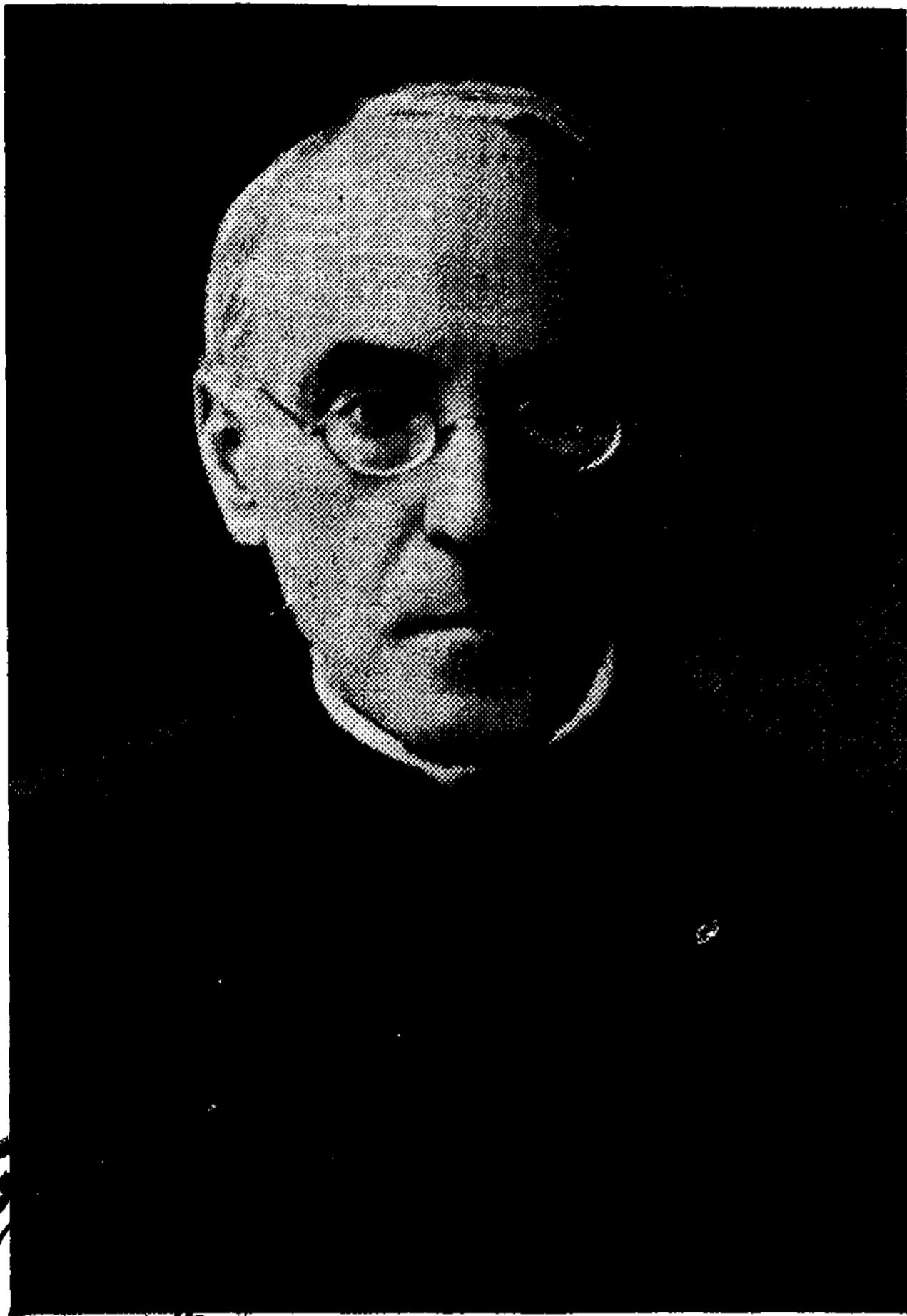
Vasario 16 d. proga apie Lietuvą ir jos gyvenimą daug gražių ir šiltų straipsnių paskelbė įvairių kraštų spauda. Prancūzų laikraščiai pabrėžė, kad Lietuva, būdama sunkioje padėtyje Lietuvos ir Vokietijos atžvilgiu, parodžiusi daug išminties ypatingai kebliomis aplinkybėmis, kai jai teko stiprinti savo nepriklausomybę. Savo tarptautinių pasižadėjimų ištikimybės atžvilgiu Lietuva yra pavyzdys visoms kitoms mažoms tautoms. Iš viso Lietuva gali didžiuotis savo per 20 metų nuveiktais dideliais darbais. Latvijos spauda, gražiai įvertindama mūsų nepriklausomybės siekimus, kovas ir darbus, pažymi, kad lietuvių tautos vargai ir džiaugsmas visados randa tinkamą atgarsį latvių tautoje ir Latvijos valstybiniame gyvenime. Be to, latvių laikraščiai didelės reikšmės skiria netolimos praeities abiejų kraštų bendriems įvykiams, kai mūsų ir latvių kariuomenės vieningai kovojo su tais pačiais priešais, besikėsinusiais tiek į vienos, tiek ir į antros šalies nepriklausomybes. Estų spauda kelia didelę Lietuvos iniciatyvą, kuriant ir stiprinant Baltijos santarvę. Laikraščiai nurodo Lietuvos pažangą ir laimėjimus, kurių didelė dalis gali būti estams pavyzdžiu. Lygiai gražiai ir nuoširdžiai mūsų nepriklausomybės sukaktuves paminėjo Čekoslovakijos, Italijos, Šveicarijos, Suomijos, Skandinavijos, Anglijos, Amerikos ir daugelio kitų kraštų spauda ir valstybiniai radiofonai.

Nepriklausomybės sukaktuvių proga, Respublikos Prezidentas kelis šimtus asmenų apdovanojo Vytauto Didžiojo ir Gedimino ordinais. Apdovanotųjų tarpe yra Prancūzijos ir Portugalijos ministrai pirmininkai, Prancūzijos, Čekoslovakijos, Belgijos, Latvijos, Estijos ir kitų valstybių užsienių reikalų ministrai, be to, įvairių kraštų politikos, mokslo, kultūros ir visuomenės veikėjai. Pas mus ordinais buvo apdovanota daugelis Lietuvai nusipelnusių asmenų.

J. S.

Mirė prelatas Aleksandras Dambrauskas

Vasario 19 d. po visą kraštą greitai pasklido skaudi žinia ir liūdesiu apgaubė lietuvių veidus: mirė garbės profesorius prelatas Aleksandras Dambrauskas — Adomas Jakštas. Ši žinia buvo juo skaudesnė, nes velionis visą laiką įtemptai dirbo ir niekas negalėjo tikėtis jo tokio skaudaus likimo. Velionis gimė 1860 m. rugsėjo 9 d. Ukmergės apskr., Pagirio valsč., Kuronių kaime. Vaikystės dienas jis praleido tėvų namuose. Pirmąsias

Prelatas Al. Dambrauskas - Ad. Jakštas

mokslo žinias jis gavo iš savo dėdės adv. P. Vaičiūno. Sulaukęs 12 metų amžiaus, Aleksandras Dambrauskas įstojo į Šiaulių gimnaziją ir ją per aštuonerius metus baigė. Tais pačiais metais jis įstojo į Petrapilio universiteto matematikos fakultetą. Jame studijavo vienerius metus. Atsiėmęs dokumentus, 1881 metais jis įstojo į Žemaičių kunigų seminariją Kaune. Pasimokiusį trejus metus, jį seminarijos lėšomis išsiuntė studijuoti į Petrapilio kunigų akademiją. A. Dambrauskas akademiją baigė 1888 metais. Tų pačių metų birželio 29 d. jis buvo išventintas kunigu ir rudenį paskirtas Panevėžio realinės gimnazijos kapelionu.

Nuo čia ir prasideda platus kun. A. Dambrausko darbų baras. Jis teologas, filosofas, matematikas, publicistas, poetas, literatūros kritikas, organizatorius, kultūros ir visuomenės veikėjas, lietuvių kalbos ir praeities tyrinėtojas ir kt. Kaip poetas ir matematikas

jis pasireiškė jau gimnazijoje. Būdamas pirmosiose klasėse, jis pradėjo rašyti eilėraščius, o mokydamasis penktoje klasėje jau pasižymėjo matematiniais gabumais. Jis jau tada savarankiškai tyrinėjo geometrijos teoremas ir net surado kažin kokią naują teoremą, tik vėliau paaiškėjo, kad jo išradimas matematikos mokslui jau yra žinomas. Žemaičių kunigų seminarijoje velionis, drauge su kitais lietuviais klierikais, ėmė leisti ranka rašytą lietuvišką laikraštėlį „Lietuva“, kurio išėjo 4 numeriai. 1884 metais jis pradėjo bendradarbiauti „Aušroje“. Baigęs aukštuosius teologijos mokslus, velionis dar giliau įsiliejo į mūsų tautinį veikimą. Eidamas Panevėžio realinės gimnazijos kapeliono pareigas, jis pasipriešino, kam lietuviai mokiniai verčiasi caro dienomis melstis cerkvėje. Už šitą žygį jis buvo laikomas maištininku ir uždarytas į Kretingos vienuolyną, o paskui penkeriems metams buvo ištremtas į Ustiužną, Naugardo gubernijoje. Atrodė, kad šis ištremimas sugniuždys jo dvasią, niekais nueis išeitas aukštasis mokslas. Tačiau taip neįvyko. Ir ištremime būdamas kun. A. Dambrauskas savo raštais rėmė Prūsiose ėjusius lietuviškus laikraščius, jis parašė matematiškų teorijų kritikas ir kelias teologiskas studijas. Be to, jis čia susipažino su dr. V. Pietariu ir pastarąjį paskatino rašyti. Kaip žinoma, vėliau dr. V. Pietaris mūsų literatūrai davė „Algimantą“ ir kitus beletristinius veikalus.

Grižęs iš ištremimo, kun. A. Dambrauskas, kaipo „baustas“, ilgai negalėjo gauti pastovesnio darbo. Tik po trejų metų jis buvo paskirtas Žemaičių kunigų seminarijos profesorium. 1900 metais velionis buvo Žemaičių vyskupo M. Paliulionio sekretorium. Po dviejų metų jis buvo paskirtas Petrapilio kunigų akademijos profesorium. Bet Petrapilyje velionis nerimo. Jį traukė platus, gyvasis lietuviškos visuomenės darbas. Ir toli gyvendamas nuo gimtosios šalies, jis puikiai matė visą lietuvių tautos sąjūdį, gerai suprato ir giliai pergyveno po to prasidėjusią rusų reakciją. Palikęs Petrapilio kunigų akademijos rūmus, jis vėl sugrįžo į Kauną. 1906 metais jis visa energija kibo į lietuviškos kultūros darbą, pradėdamas vadovauti neseniai įsisteigusiai Šv. Kazimiero draugijai, kurios tikslas buvo leisti ir plinti lietuviškas knygas. 1907 metais kun. A. Dambrauskas įsteigė literatūros mokslo ir politikos mėnesinį žurnalą „Draugiją“, aplink kurią subūrė visas žymiausias tuometines mūsų mokslines ir literatūrinės pajėgas. Šiame žurnale, kuris ėjo ligi 1923 metų, atsispindėjo visi mūsų tautinės kultūros reiškiniai. Apie šito laikotarpio velionies veiklą kun. J. Tumas-Vaižgantas sako: „Jis dalyvavo visose pastangose iškovoti tautinei lietuvių kultūrai laisvę, reagavo į visus gyvuočius reikalus. Jis džiaugėsi ir barėsi, mokė ir taisė. Ir klausė jo visi, ne viena konservatyvioji dalis visuomenės. Būtų labai didelis rejestras dalykų, kuriuos kun. A. Dambrauskas nusvėrė. Jei dr. Jonas Basanavičius buvo lietuviybės apoteoza, tai kun. A. Dambrauskas buvo jos šaknis. Aš nematau kito žmogaus, kuris taip organiškai būtų sutapęs su lietuvių tauta, tiek aršiai gynęs katalikų bažnyčią, kaip kun. A. Dambrauskas“. Įvertindamas didelius kun. A. Dambrausko nuopelnus religijai, mokslui ir tautiniam darbui, Žemaičių vyskupas Pranciškus Karevičius 1914 m. gegužės 28 d. jį pakėlė kapitulės prelatu. Didžiojo karo metų velio-

nis gyveno Kaune, dalyvavo lietuvių tautiniame sąjūdyje ir spaudoje.

1922 m. įsikūrus Lietuvos universitetui, prel. A. Dambrauskas buvo išrinktas jo garbės profesorium. Vėliau garbės profesorium jį išrinko ir teologijos-filosofijos fakultetas, o gamtos-matematikos ir humanitarinių mokslų fakultetai jam suteikė garbės daktaro laipsnius. Nuo 1926 metų ligi mirties jis pirmininkavo Lietuvių katalikų mokslo akademijai, o prieš penkerius metus įvykęs lietuvių katalikų mokslininkų ir mokslo veikėjų suvažiavimas jį paskelbė pirmuoju Lietuvos katalikų akademiku. Tuo būdu, mūsų mokslo įstaigos ir mokslo vyrai aukštai įvertino didžius velionies mokslinius darbus.

Prof. prel. A. Dambrausko visus darbus surašyti reikėtų daug vietos. Apie juos kalbės mūsų tautinės kultūros istorikai. Bet čia tenka tik priminti, kad visus velionies raštus nesudėtume į vieną kambarį. Jis paliko poezijos, publicistinių, biografinių, tikiybinių, matematinių, religinių ir visokiais kitokiais klausimais daug stambių knygų. Per savo mokslo ir kultūros darbo 50 metų kun. A. Dambrauskas bendradarbiavo Aušroje, Apžvalgoje, Tėvynės Sarge, Žinyčioje, Kryžiuje, Lietuvių Laikraštyje, Vilniaus Žiniose, Viltyje, Draugi-

joje, Garnyje ir daugybėje kitų lietuviškų laikraščių bei žurnalų. Be to, jis plačiai bendradarbiavo ir užsienių spaudoje. Jau vien šis laikraščių sąrašas rodo, kiek daug jo dirbta. Jo darbų vaisiais naudojames mes šiandien, jais naudosis ir daug metų būsimos lietuvių kartos.

Prelatas Aleksandras Dambrauskas, kaip matome, jau iš pat mažens buvo pamilęs savo gimtąjį kraštą. Per visą savo gyvenimą jis gimtajai žemei atidavė savo širdį, savo jėgas, savo mokslą, gabumus, žodžiu, velionis save buvo paskyręs Lietuvos švietimui ir jos tautinės kultūros kūrybai. Jis buvo didis mokslininkas, didis laikraštinkas, didis mūsų kultūros veikėjas. Bet drauge jis buvo tylus ir kuklus, pats sau nieko nereikalaudamas. Prieš keletą dienų velionis dar parašė vieną eilėraštį, kelias naujų knygų recenzijas ir baigė redaguoti neseniai atgaivintos „Draugijos“ numerį. Bet netrukus pasijuto blogiau ir nuvyko pas gydytoją patikrinti sveikatos. Gydytojas rado jo organizmą nusilpusį ir patarė atsigulti į ligoninę. Ir čia, pabuvęs keturias dienas, jis tyliai, ramiai užgeso. Palaidotas Kaune vasario mėn 22 d. Ilsėkis ramiai, brangios Tėvynės žemėje, kurios laimei ir laisvei paaukojai savo turiningą gyvenimą.

Tėvynės meilė Ad. Jakšto kūryboje

Nedaug beliko mūsų tautos senųjų kovotojų ir jų eilės kasmet retėja. Štai į kapus palydėjome a. a. prel. Aleksandrą Dambrauską — Adomą Jakštą. Nors jis buvo senyvo amžiaus žmogus ir jo mirtis nebuvo netikėta, tačiau visa mūsų tauta jį palydėjo su giliu liūdesiu.

Aleksandras Dambrauskas 50 metų savo amžiaus skyrė Lietuvai. Jis, galima sakyti, mūsų tautai pradėjo dirbti draug su pirmaisiais „Aušros“ spinduliais. Ir jis dirbo ne vieną kurį darbą, bet daugelį įvairių darbų ir visi šitie darbai buvo skiriami šviesesnei mūsų tautos ateičiai.

Aleksandras Dambrauskas mūsų tautai yra nepaprastai daug nudirbęs. Visų jo darbų ne tik įvertinti, bet ir suskaičiuoti viename, kad ir ilgiausiame, straipsnyje neįmanoma. Mes čia neperdėdami ir neskaičiuodami velionies darbų norime pažymėti vieną labai ryškų jo asmenybės ir veiklos bruožą, būtent, didelę savo Tėvynės meilę. Šitas bruožas a. a. Aleksandrą Dambrauską artina ir su Lietuvos kariais. Didelė savo krašto ir tautos meilė ryškiai atsispindi A. Dambrausko darbuose ir kūryboje. O. Dambrauskas giliai atjautė mūsų tautos siekimus ir juos reiškė savo kūryboje. Spaudos draudimo metu jis energingai kovojo dėl mūsų spaudos laisvės. Spaudą leidus, jis visą savo energiją skyrė tos spaudos ugdymui ir tobulinimui. Kuriantis mūsų nepriklausomajai valstybei, A. Dambrauskas jau su kitais dirbo tos valstybės atstatymui. 1918 m. kovo 16 d., t. y. praėjus vienam mėnesiui po paskelbimo Lietuvos nepriklausomybės, A. Dambrauskas viename savo eilėraštyje taip sako apie tą nepriklausomybę:

Kaip žemėj grūdas, kur apmiręs buvo,
Pavasari išleidžia pirmą diegą,
Taip tu bundi, kentėtoja Lietuva,
Iš panašaus į mirtį ilgo miego.

Dirbdamas mūsų tautai nuo pat „Aušros“, A. Dambrauskas gerai suprato tautos laisvę. Kai 1919 m. į

Lietuvą pradėjo brautis lenkai ir kai šalia kariuomenės kūrėsi šaulių sąjunga, A. Dambrauskas šauliams parašė maršą, kurio tikslas kelti lietuviuose pasiryžimą ginti savo tautos laisvę.

Kelkitės, broliai, šaukia Tėvynė,
Priešas jon griaujas, grobia turtus,
Žmonės nuliūdę ir nusimine,
Bėga į girią, metę namus.

Vaizdžiai nupiešęs Lietuvai gresiantį pavojų ir pažymėjęs, kad lietuviai neina grobti lenkų gėrybių, ne plėšti Maskvos aukso, A. Dambrauskas savo eilėraštyje pažymi:

Ji mūsų Tėvynė bus, kaip ir buvo,
Ją iki gyvi ginsim uoliai, —
Lauk užpuolikai, imkim šautuvą
Marš, marš ant priešų narsūs šauliai!..

A. Dambrauskas savo poezijoje gyvai reaguodavo į kiekvieną žymų ir svarbų mūsų tautos įvykį. Klaipėdos kraštui prisijungus prie Lietuvos, jis Mažajai Lietuvai paskyrė gražią kantatą. Poetas savo kantatoje sako:

Lietuvą kurdamas, Dievas
Josios pusiau nedalino;
Bendros mūs' girios ir pievos,
Bendrą sudarom šeimyną...

A. Dambrauskas — A. Jakštas labiau negu kuris nors kitas mūsų poetas suprato didelę jūros reikšmę Lietuvai ir jūrą gražiai savo poezijoje apdainavo. Vienas didžiausių A. Dambrausko veiklos akstinių buvo didelė savo Tėvynės meilė. Ta Tėvynės meilė atsispindi visoje jo kūryboje. Iš jo poezijos galima pasimokyti kaip reikia mylėti ir ginti savo kraštą.

A. Daugėliškis

Draugingos Estų tautos džiaugsmo diena

Vasario 16 d. Lietuvių tauta dideliu džiaugsmu atšventė savo 20 metų nepriklausomo gyvenimo sukaktuves, o vasario 24 d. Estų tauta taip pat švenčia savo 20 nepriklausomo gyvenimo sukaktuves.

Lietuvių tauta, gerai atsimindama kokių sunkumu buvo atstatyta Lietuvos nepriklausomybė, o taip pat kiek paaukojo savo brolių gyvybių ant Tėvynės aukuro, gerai supranta ir estų tautos kovas, brangias aukas dėl nepriklausomybės ir pagaliau didžius laimėjimus. Todėl dideliu džiaugsmu prisideda prie taip brangių Estijai 20 nepriklausomybės metų sukaktuvių.

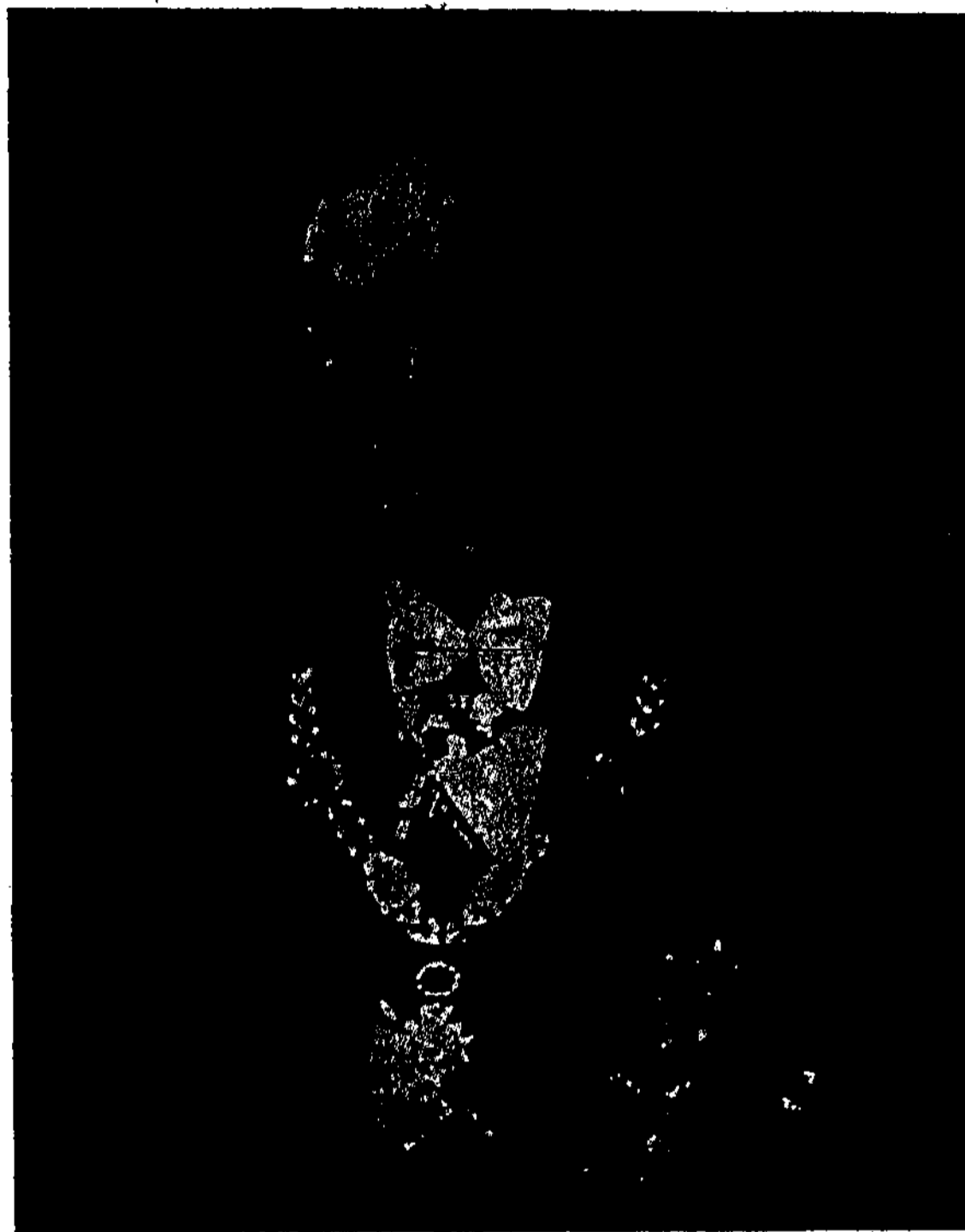
Kiek vienu, tiek ir kitų nepriklausomybės karai buvo nelengvi, nes trūko ne tik ginklų, bet ir reikalingiausių priemonių. Jei panagrinėti aplinkybes, kuriose buvo atstatyta Lietuvos nepriklausomybė ir kuriose kūrėsi Estų, tai mes pamatysime, jog estų padėtis gal kiek buvo geresnė, nes rusų valdymo laikais estai turėjo daugiau teisių, negu lietuviai. Estai turėjo daugiau parengtų žmonių bei specialistų, kurie daug padėjo nepriklausomybės atstatymo darbe ir jos karuose. Vien tik estų karininkų tarnavo rusų kariuomenėje per 2000.

1917 m. kovo mėn. 2 d. griuvus rusų caro valdžiai, estų karininkai, tarnavę rusų kariuomenėje, pradėjo organizuoti tautines kariuomenės dalis sostinėje Taline. Darbas buvo pradėtas 1917 m. gruodžio 6 d. ir per palyginti trumpą laiką buvo suorganizuota visa divizija. Nors toji divizija netrukus bolševikų buvo nuginkluota, bet jos steigimas ir organizavimas turėjo didelės reikšmės Estijos gyvenimui, nes dėl tautinių dalių organizavimo turėjo galimumo grįžti į savo kraštą nemaža estų karių ir įgalinti estų tautą 1918 m. vasario 24 d., vokiečių kariuomenės okupavimo išvakarėse, paskelbti Estiją savarankiška demokratine respublika.

Nuo 1918 m. kovo 25 d. ligi 1918 m. lapkričio mėn. vokiečių kariuomenei okupavus Estiją, visą okupacijos laiką šie estų kariai pasiliko Estijoje, o vėliau įstojo į besiorganizuojančios valstybinės Estų kariuomenės dalis. Vokiečių okupacinei valdžiai pradėjus perdavinėti krašto valdymą laikinajai Estų vyriausybei, tuoj buvo pradėta organizuoti valstybės apsauga. Lapkričio 12 d. buvo paskelbtas apsaugos sudarymas iš savanorių, kurie turėjo sudaryti karinę organizaciją, palaikyti vidaus tvarką kol susiorganizuos policija ir kariuomenė. Tuo tikslu lapkričio 16 d. buvo paskelbtas savanorių šaukimas.

Bet pasirodė, kad savanorių šaukimas nedavė teigiamų rezultatų, nes bolševikams tautines dalis likvidavus, kraštas bijojo naujų komplikacijų. Pradžia organizacijos darbo buvo gana sunki, nors karininkų ir kareivių turėjo pakankamai, bet trūko ginklų ir kitų reikmenų. Okupacinė vokiečių kariuomenė, nelaukdamas kol susiorganizuos estų kariuomenė, pradėjo evakuoti estų teritorijos dalis ir lengvai jas užleisti bolševikų kariuomenei. Tokiomis aplinkybėmis ligi 1918 m. pabaigos bolševikų kariuomenei pavyko užimti maždaug pusę Estijos teritorijos ir prisiartinti per 35 km prie sostinės Talino. Bet per tą laiką estai buvo jau spėję suorganizuoti porą divizijų, buvo gauta iš Suomijos ir Anglijos ne tik ginklų, karo reikmenų, bet iš Suomijos atvyko į pagalbą ir reali jėga — suomių savanoriai ir atplaukė į pagalbą anglų eskadra.

Dabartinio kariuomenės vado gen. Laidonerio vadovaujama, estų kariuomenė 1919 m. vasario 7 d. pradėjo pulti bolševikų kariuomenę. Estų kovos plėtėsi sėkmingai ir, palyginti, per trumpą laiką buvo išvaduoti visa estų teritorija. Bet bolševikų kariuomenė po trumpos pertraukos vasario mėn. viduryje vėl pradėjo naują puolimą. Bet estų kareivių atkaklumo dėka prieš puolimas buvo atremtas. Estų tauta tuo įrodė, kad ji jau

Estijos Valstybės Prezidentas Dr. K. Päts

gali apginti savo teises ir kad atėjo valanda pradėti patiemis tvarkyti savo krašto reikalus. Po atkaklių estų — bolševikų kovų, estams pavyko išsikovoti palankias iš bolševikų sąlygas ir 1919 m. gruodžio 31 d. sudaryti taikos sutartį Tartuose.

Kada estų kariuomenė 1919 m. pavasarį kovėsi su bolševikų kariuomene, tuo metu ji pradėjo žygi ir į pietus tikslu išvaduoti šiaurinę Latvijos dalį. Čia estų kariuomenės dalys daug padėjo Latvijai jos nepriklausomybės kovose su bolševikais, vokiečių von der Golzo ir Bermonto kariuomene, o taip pat suvaidino didelį vaidmenį Latvijos nepriklausomybės kovų žygiuose, atsiųsdama savo kariuomenės dalis net į Latvijos sostinę Rygą. Tuo būdu Estijos ir Latvijos kartu pralietas kraujas laisvės kare sudarė pirmąjį ir tvirtą pagrindą karinei Estijos ir Latvijos santarvei.

Estų nepriklausomybės karai pareikalavo iš estų tautos nemažą aukų. Buvo 10.105 kariai sužeisti, 2062 nukauti ir 1388 mirę dėl ligų. Bet šios aukos davė estų tautai pagrindą susikurti gražų rytojų. Per 20 nepriklausomybės metų estų tauta įrodė, kad ji vertina savo brolių pralietą kraują ir moka branginti nepriklausomybę. Savo darbo ir energijos dėka ji ekonominiu, kul-

Apie Estijos ūkį ir kultūrą

Vasario 24 d. mums drauginga estų tauta švenčia savo nepriklausomo gyvenimo 20 metų sukaktuves. Tad estai savo istorinį nepriklausomybės dokumentą yra paskelbę tik aštuoniomis dienomis vėliau už mus. Bet ir mums ir estams teko pakelti panašų likimą, ligi nepriklausomybės paskelbimo aktai buvo visiškai įgyvendinti. Vėliau abiems tautoms teko padėti panašių pastangų bendroje tarptautinėje politikoje, kol 1934 metais, drauge su latvių tauta, buvo sudaryta Baltijos santarvė. Šioji santarvė dar glaudžiau surišo Baltijos valstybių tarpusavio santykius ir suderino jų užsienių politiką.

Šių dienų gyvenime nuo krašto ūkio gerovės labai pareina ir bendrosios tautos kultūros laipsnis. Dabar jau nepakanka kurio nors krašto pajėgumą matuoti žemės plotu ir gyventojų skaičiumi, bet reikia pirmiausia atsižvelgti į jo medžiaginę ir kultūrinę būtį, nes šie abu veiksniai dabar jau gana dažnai nulemia tautų tarpusavio santykius ir paskirų tautų ateitį. Toks dėsnis mums stoja prieš akis, kai imame kalbėti apie estų ūkį ir kultūrą. Ir vienoje ir kitoje srityje Estija yra padariusi didelę pažangą. Estų ūkio pagrindu, lygiai kaip ir pas mus, yra žemės ūkis, tik ten žemės ūkiu verčiasi mažesnis gyventojų procentas. Prieš Didįjį karą daugiau kaip pusę estų žemės valdė vokiečių baronai. Bet 1919 m. spalio 10 d. estai išleido žemės reformos įstatymą, kuriuo nusavino buvusius dvarus ir iš sudaryto žemės fondo žeme aprūpino per 50.000 gyventojų, daugiausia nepriklausomybės karų dalyvius ir bežemius. Tuo būdu estų žemė vėl teko tikriesiems jos savininkams, kurie ją gynė nuo priešų, kurie ją mylėjo ir rūpinosi jos likimu.

Estijos žemė ir klimatas yra blogesnis kaip pas mus. Ten tik 23,3% yra ariamos žemės, o kitą žemės plotą sudaro pievos, ganyklos, privatiniai miškai ir pelkės. Bet nežiūrėdami to, estai įstengė dirbamos žemės plotus smarkiai išnaudoti. Reikia pasakyti, kad ūkiški galimūnai estuose labiau išnaudojami kaip pas mus, tačiau paskutiniaisiais metais bendroji mūsų ūkio pažanga yra didesnė. Mūsų ir estų žemės ūkio politika eina ta pačia linkme: iš grūdų ūkio persiorientuojama į gyvulių ir pieno ūkį. Ten ši ūkio kryptis buvo bandoma jau pereinamo šimtmečio antroje pusėje. Ir reikia pasakyti, kad dar toli prieš karą estai visoje Rusijoje jau buvo garsūs savo veisliniais gyvuliais. Dabar iš gyvulių ir pieno ūkio estų ūkininkai turi apie tris ketvir-

tadalius visų savo pajamų. Likusią dalį pajamų ūkininkai gauna, daugiausia, iš smulkiųjų žemės ūkio šakų. Estų žemės ūkyje nemenką vaidmenį vaidina žvejyba. Mat, šiuo atžvilgiu estai turi gana patogias sąlygas, kurias sudaro jų valstybės jūrinės ribos, siekiančios 3.403 kilometrus. Žvejyba yra išplėsta ir vidaus vandenyse. Žemės ūkio kultūros darbų estai nuveikė jau nemaža. Vien tik nuo 1920 metų drenažu ir atviraus grioviais nusašinta arti 400.000 hektarų žemės. Šiai kultūrai kelti estų žemės ūkio ir valdžios įstaigos varo smarkią propagandą, skatindamos ūkininkus galimai didesnius plotus paversti ariama žeme, ruošdamos žemės ūkio parodas, parūpindamos reproduktorių, žemės ūkio mašinų, darydamos įvairius bandymus ir t. t. Gamtos turtų estai, lygiai kaip ir mes, neturi. Pas juos svarbiausias gamtos turtas yra slancas arba degamieji akmenys, toliau eina vandens jėga, gipsas, miškai ir durpynai. Pramonė estuose yra didesnė kaip kituose Baltijos kraštuose. Iš jos ten gyvena 16% žmonių, o pas mus — tik 6%. Prieš karą Estijos pramonę ugdė didžiulė Rusijos rinka, o dabar ji kuriama ir palaikoma tik savomis pajėgomis. Pramonėje pirmąją vietą užima tekstilė, toliau eina medžio, popierio ir celulozės, chemijos, metalo, cemento, stiklo, valgomųjų produktų ir kitų gamybos šakų pramonė. Iš viso Estijoje yra arti 30.000 pramonės įmonių. Užsienių prekybos balansas prilygsta mūsų šalių balansą, nors nuo 1929 metų mūsų užsienių prekybos apyvarta estų apyvartą pralenkė. Tokia maždaug yra estų medžiaginė kultūra.

Pereidami prie jų dvasinės kultūros, turime pažymėti, kad ji, kaip ir visur, taip ir estuose, yra tampriai susijusi su medžiagine kultūra. Tiesa, dvasinė kultūra Estijoje pradėjo bujoti jau tais laikais, kai medžiaginė kultūra buvo dar tik savo lopšyje. Juk jau 1935 metais estai iškilmingai atšventė estiškos knygos 400 metų sukaktuves. Dvasinės kultūros srityje estuose pirmoji vieta tenka literatūrai. Ji šiandien eina lygiomis su kitų šiaurės kraštų literatūromis. Senesnėje jų literatūroje vyrauja kovos, pasiryžimo ir pasitikėjimo ateitimi motyvai. Tie motyvai turėjo didelės reikšmės estų tautinio atgijimo ir laisvės kovų laikais. Nuo pirmosios estų knygos pasirodymo ligi šių laikų išėjo apie 32.000 įvairių knygų pavadinimų. Estų tautosakos rinkinys yra pats didžiausias pasaulyje — 400.000 puslapių. Jie tautosaką dideliu įkarščiu pradėjo rinkti prieš 50 metų. Keliais metais anksčiau estai pradėjo orga-

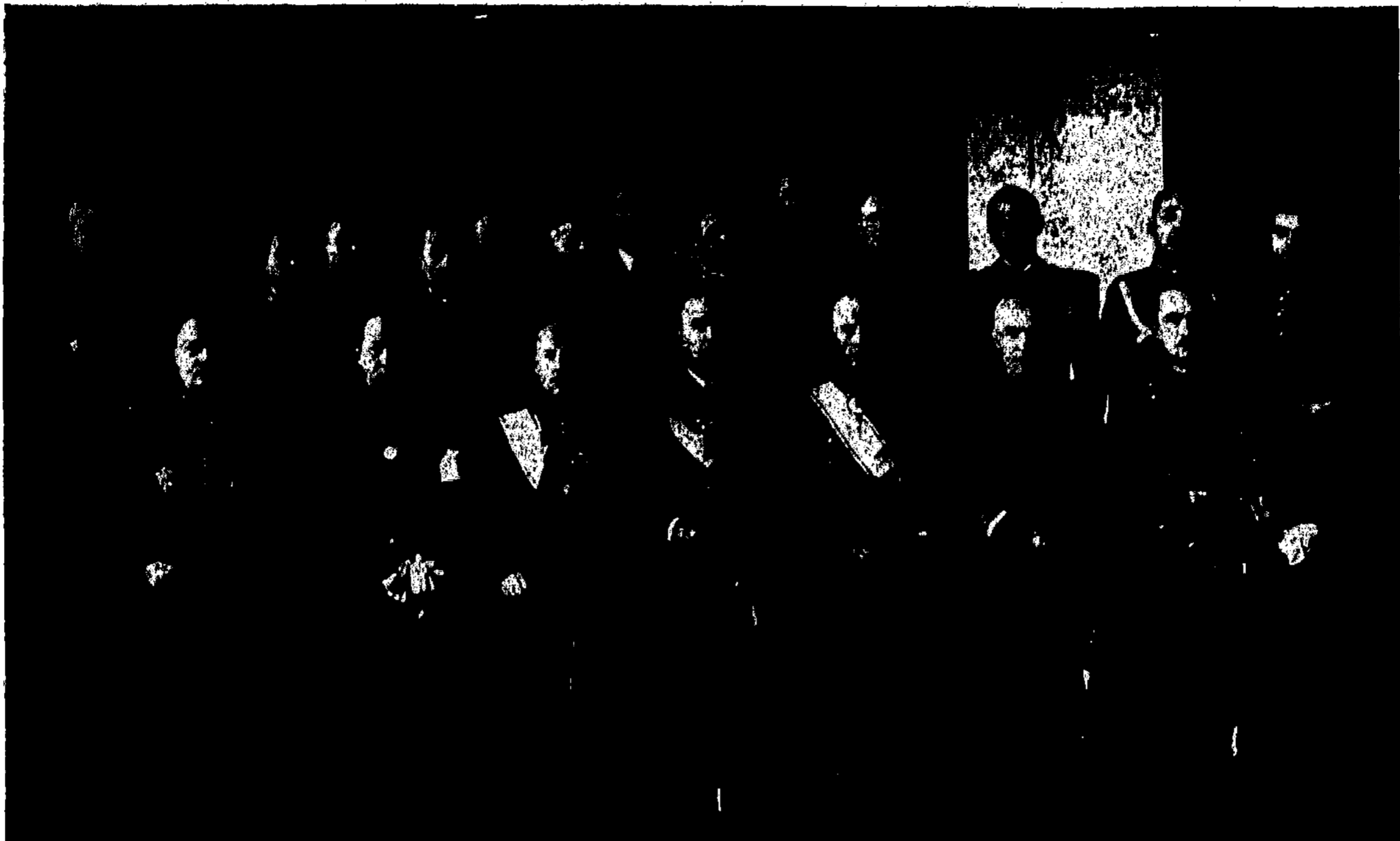
tūriniu ir dvasiniu atžvilgiu smarkiai sustiprėjo. Nors kurį laiką estų tauta pergyveno vidaus kovų sunkumus, bet valstybės galva Dr. Pätšas, vadovaudamasis tautos gerovės šūkiu, 1934 m. visą valdžią paėmė į savo rankas ir griežtai pradėjo tvarkyti krašto vidaus gyvenimą. Jo tvirta valia ir visos tautos pripažintu autoritetu jam pavyko kraštą atstatyti į tinkamas vėžes ir garantuoti ramumą bei pasitikėjimą šalyje. Vienoki ar kitoki mėginimai sudrumsti krašto ramumą nuėjo niekais. Vyriausybės tvirta ranka prašalino vidaus nesantaiką ir krašto gyventojus subūrė į bendrą valstybinį darbą.

Š. m. sausio 1 d. įsigaliojo estų tautos konstitucija, pagal kurią suteikiamos didelės teisės valstybės prezidentui.

Estų valstybės prezidentui suteikiamos plačios valstybės ir visuomenės gyvenimo kontrolės teisės. Parlamentą sudarys dveji rūmai. Jie turės susirinkti vėliausia balandžio 23 d. Pirmieji rūmai turės 80 narių. Šių rūmų rinkimai kaip numatoma, bus kovo mėn. pradžioje. Antrieji rūmai — Valstybės taryba susidarys iš 40 narių. Parlamento kadencija truks 4 metus.

Lietuvių tauta džiaugiasi, matydama savo santarvininkės Estijos gražią pažangą ir stiprėjimą per praėjusius 20 nepriklausomo gyvenimo metus. Ypačiai tai malonu pabrėžti sukakties progą, kada dar ta pačia nuotaika ir mes tebegyvename ir kitas kitą galime nuširdžiai suprasti, jungdami savo sukaktuvines šventes kaimyniškais sielos ryšiais.

Mjr. Narušis

Mūsų kariuomenės vadovybė su šventės proga apdovanotais svetimųjų valstybių karo atstovais

Respublikos Prezidentas A. Smetona apdovanotas garbės legiono didžiuoju kryžiumi

Prancūzijos Respublikos Prezidentas Lebrūnas Lietuvos nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga Lietuvos Respublikos Prezidentą Antaną Smetoną apdovanojo garbės legiono didžiuoju kryžiumi.

nizuoti ir teatrą, kuris yra daug nusipelnęs jų tautiniam atgijimui. Šiuo metu visoje Estijoje veikia šeši nuolatiniai teatrai. Meno srityje estai buvo garsūs jau ir senesniais laikais. Vien tik praėjusiame amžiuje estai davė kelis europėjinio masto menininkus. Jų spauda pradėjo bujoti nuo 1857 metų. Jos augimui nebuvo tokių kliūčių kaip pas mus 40 metų užtrukęs drastiškas spaudos draudimas. Šiuo metu estai turi apie 10 dienraščių, keliasdešimt savaitraščių, apie tiek pat retesnių periodinių leidinių. Visų periodinių leidinių metinis tiražas siekia per 50 milijonų egzempliorių. Didžiausio dienraščio tiražas siekia ligi 50.000. Estijoje yra geras tinklas ir kitų kultūros įstaigų. Jie turi apie 800 viešųjų bibliotekų, jų tarpe tris didžiulius moksliniams tyrinėjimams. Estijoje privalomas pradžios mokslas buvo įvestas 1765 metais, tad, suprantama, kodėl pas juos yra tik apie 3% neraštingų žmonių ir tai, daugiausia, rusų mažumos žmonės. Pirmasis universitetas Tartu mieste ir Taline esanti seniausia Baltijos gimnazija buvo įsteigta 1632 metais. Pradžios mokyklas, kurių yra apie 1.200, Estijoje lanko apie 110.000 vaikų. Be to, estai turi 60 gimnazijų, apie 60 įvairių amatų ir apie tiek pat žemės ūkio mokyklų. Universitetas yra Tartu mieste. Jis garsus savo didžiausiu visame pasaulyje disertacijų rinkiniu, kuriame yra apie 250.000 įvairių disertacijų. Estų kultūros gyvenime didelį vaidmenį vaidina kultūros fondas, kurio lėšomis remiama literatūra, muzika, menas, teatras, spauda ir sportas.

V. Zm.

Seimas priėmė naująją Lietuvos konstituciją

Vasario 11 d. įvyko istorinis Seimo posėdis. Tą dieną Seimas priėmė naujosios Lietuvos Konstitucijos projektą. Posėdžiui pirmininkavo Seimo pirmininkas inž. K. Šakenis, sekretoriavo Seimo pirmasis sekretorius M. Kviklys. Posėdyje dalyvavo 44 tautos atstovai, kurių 43 balsavo už naujosios Lietuvos Konstitucijos projektą ir 1 susilaikė. Be kitų ministrų, šiame posėdyje dalyvavo ir krašto apsaugos ministras brig. gen. St. Dirmantas.

Sovietų Sąjungos kariuomenės 20 metų sukaktis

Vasario 23 d. Sovietų Sąjungos kariuomenė šventė 20-ties metų sukaktį.

Įstatymas apie raudonosios kariuomenės steigimą buvo priimtas 1918. I. 15, tačiau jis buvo paskelbtas tik vasario 23 d. Taigi, šioji diena ir laikoma naujosios kariuomenės įsteigimo data.

Iš pradžių, kaip ir Lietuvoje, kariuomenė buvo sudaroma iš savanorių. Mobilizacija buvo paskelbta 1918 m. vasarą, tuo pat laiku išleistas ir visuotinės karinės prievolės įstatymas.

1918 m. pavasarį kariuomenėje buvo jau apie 300 tūkstančių karių, o 1919 m. šis skaičius keleriopai padidėjo. Pilietiniam karui pasibaigus, iš karto buvo pradėta kariuomenę mažinti. 1923 m. jos gretose liko tik 600 tūkstančių karių. Prasidėjo kariuomenės pertvarkymas, buvo susirūpinta sukurti savo karo pramonę, kad kariuomenę aprūpintų savo krašte pagamintais pabūklais, šautuvais, tankais ir lėktuvais. (Apie Sovietų Sąjungos kariuomenės organizaciją ir ginklavimą plačiau yra rašyta 1938 m. Karių kalendoriuje, 213 psl.) Vėl įvesti karininkų laipsniai, kuriuos buvo panaikinusi revoliucija. Bendrasis Europos ir Azijos valstybių ginklavimas jau kiek seniau privertė Sovietus padidinti ir savo kariuomenę.

Trumpa Nepriklausomybės karo veiksmų apžvalga

(Žiūr. „Kario“ Nr. 6—7)

Bermontininkai

Po Didžiojo karo Pabaltijy dar buvo paliktos vokiečių kariuomenės dalys, turinčios neleisti slinkti pirmyn rusų raudonajai kariuomenei. Iš kitos pusės, Rusijoje plačiai buvo išaugęs vadinamasis baltųjų judėjimas, kovojęs su bolševizmu. Kadangi baltųjų rusų tarpe buvo santarvininkų ir vokiečių orientacijos žmonių, vieni jų veikė santarvininkų, kiti — vokiečių remiami. Šiuo atveju vokiečių ir baltųjų rusų interesai Pabaltijy susipynė: vieni kitus norėjo panaudoti saviems tikslams atsiekti: vokiečiai, rusams padedant, Pabaltijy išsistiprinti; rusai, vokiečių remiami, sumušti bolševikus ir grąžinti sau Baltijos pajūrį su uostais. Nepavykus susitarti su gen. Judeničiu, vokiečiai sudarė palankias sąlygas stiprėti plk. Avalovo-Bermondto daliai, kurios pirmas ešelonas 1919 m. gegužės 30 d. plk. Anisimovui vadovaujant išvyko iš Berlyno į Mintaują. Vėliau išvyko ir kiti ešelonai.

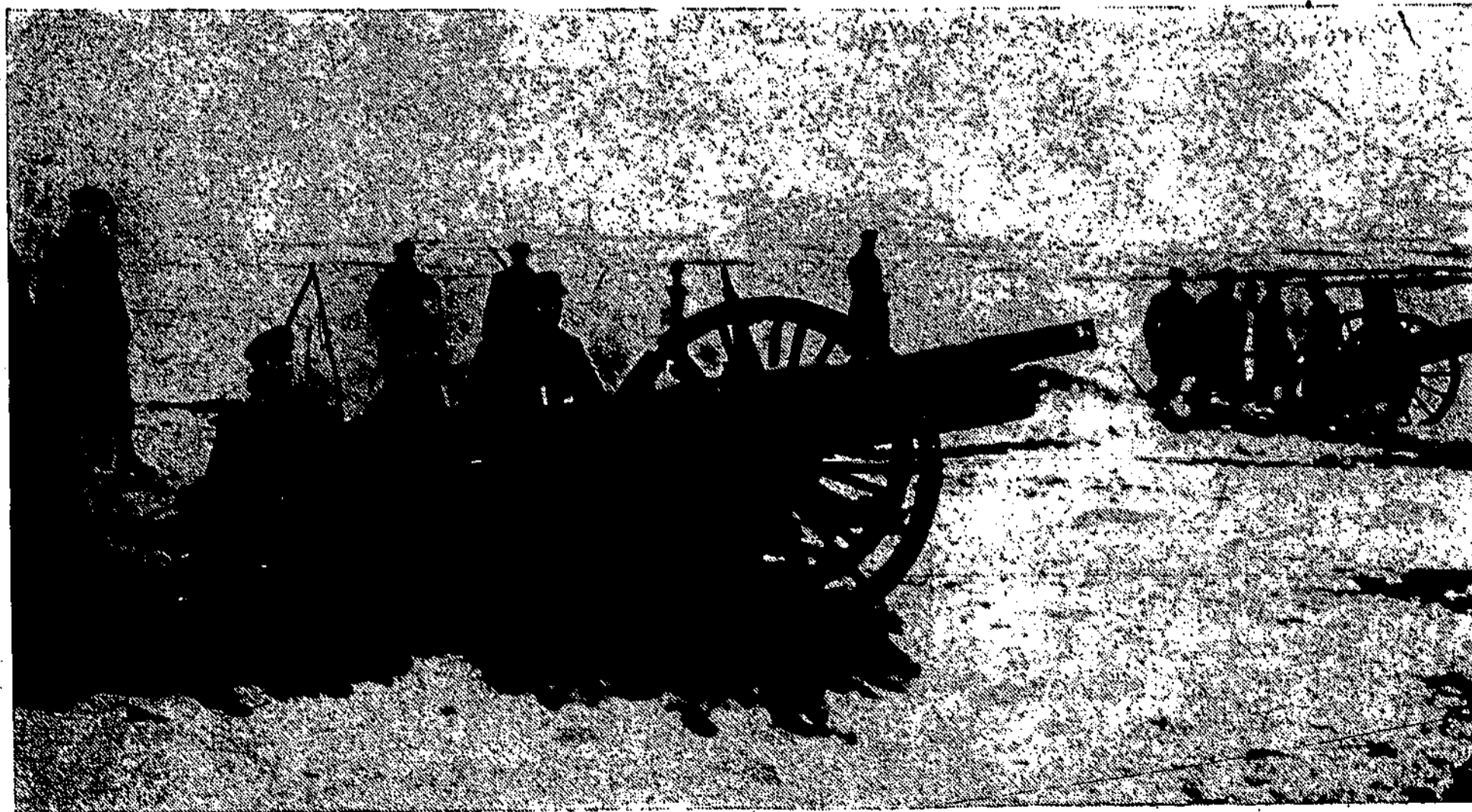
Tuo metu Pabaltijy veikė gen. Goltzo vadovaujamas VI ats. korpas ir kitos mažesnės dalys. Visoms Pabaltijy esančioms vokiečių dalims Santarvė įsakė iki rugpiūčio 20 d. išsikraustyti iš Pabaltijo: priešingu atveju grasino Vokietijos blokada. Tuomet, anot vokiečių šaltinių, vokiečiai buvo pasirašę sutartį su latviais, pagal kurią už Latvijos išvadavimą iš bolševikų vokiečių kareiviai gauna Latvijoje žemės. Kada vėliau latvių užs. reik. min. Mejerovičs nuo šios neva sutarties atsisakė, likusios vokiečių dalys pasidavė Bermondto valdžiai, taigi jautėsi laisvos nuo kokių nors Santarvės ar vokiečių valdžios įsakymų.

Savo darbams didesniai orumui suteikti, spalio 6 d. Bermondas patvirtino vadinamąją vakarų rusų apygardos centrinę tarybą: kun. Volkonskij — pirmininkas, gen. mjr. Černilovskij-Sokol — karo reikalai, sen. Rimskij Korsakov — teisingumas, bar. Engerlgard — finansai, prekyba ir pramonė, adv. Arais — žemės ūkis, inž. Iljin — susisiekimai, Zimin — reikalų vedėjas. Laikinais pirmininko pareigais ėjo gr. K. Pah-

len. Be to, dar sudarytas atskiras šios valdžios klausas latvių komitetas, susidedąs iš Latvijos vokiečių baronų ir jiems pataikaujančių latvių. Naujoji valdžia kreipėsi į kitas valstybes, nurodydama savo įsikūrimą, siekumus, be to, pranešė, kad tarp Bermonto ir gen. von der Goltzo pasirašyta bendro veikimo sutartis vokiečių kariuomenei iš Pabaltijo kraustyti.

Lietuvoje pirmieji bermontininkai pasirodė Kuršėnuose, kur liepos 26 d. atvyko pirmutinis bermontininkų būrys, kuris tuojuo pradėjo rekvizuoti butus, užėmė mokyklą, suėmimo komiteto butą. Čia jiems padėjo Kuršėnuose buvę vokiečių žandarai. Kiek vėliau atvyko plk. Virgoličo rinktinė. Mūsų vyriausybei užprotestavus prieš tokį savavališką įsibrovimą į Lietuvą, iš Kuršėnų buvo atsiųsta į Kauną bermontininkų misija, gen. mjr. Bogdanovo vadovaujama. Rugpiūčio 7 d. jisai įteikė mūsų vyriausybei pareiškimą, jogei Kuršėnai užimti VI vok. korpo vadui gen. von der Goltzui įsakius. Jisai dar prašė, kad plk. Virgoličiui būtų leista formuoti Lietuvos teritorijoje. Nors mūsų vyriausybė ir reikalavo bermontininkų išsikraustyti, bet to reikalavimo jie nepaisė.

Jausdamas susitvarkęs ir sustiprėjęs ir primesdamas, esą latviai ties Olaine jį puolę, spalio 8 d. Bermontas įsako pulti latvius ir nustumti juos už Dauguvos. Apie tai pranešė Judeničiui, nurodęs, esą žygiuojąs su juo susijungti. Spalio 9 d. ryte buvo užimtas Rygos priemiestis Tornkalnas ir išeita prie Dauguvos. Dėl spalio 8—9 d. nepasisekimų latviai pakeitė kariuomenės vadą gen. Simansoną ir jo vietoje paskyrė iš bolševikų fronto su Kuršo divizija atvykusį plk. Balodį. Spalio 11 d. Judeničas pasmerkė šį Bermonto žingsnį, paskelbia jį rusų tautos išdaviku ir visiems ištikimiesiems įsako vykti pas jį. Latviams į pagalbą atvyksta estų šarvuočiai ir kitos dalys, taip pat padeda prie Dauguvos žiočių stovėjęs anglų laivynas. Lapkričio pradžioje latviai pradeda pulti ir nustumia bermontininkus į Olainės pozicijas. Naktį lapkričio 21—22 d. užima Mintaują. Bermontas pervažiuoja į Lietuvą. Ties Meškuičiais jo traukinį apšaudė mūsų 4 p. p. dalys ir čia įvyko smarkus susirėmimas. Iš Šiaulių Bermontas nuvyksta į Mažeikius, nes čia turėjo rinktis rusų dalys, o vokiečių dalys traukėsi į Šiaulių rajoną. Lapkričio 24 d. latviai paima Priekulę ir Saldus, lapkričio 28 d. pereina Lietuvos sieną ir sustoja Žagarėje. Tuo būdu bermontininkai buvo išvaryti iš Latvijos.

Mūsų kariuomenės baterija Nepriklausomybės kovų metu fronte

Bemaž vienu laiku su Bermontu pradeda veikti Kuršėnuose stovėjęs plk. Virgoličas. Spalio 5 d. jisai pereina į Šiaulius. Kai spalio 8 d.

Bermontas pradėjo bombarduoti Rygą, spalio 9 d. Virgoličas puolė ir nuginklavo mūsų negausingą Šiaulių komendantūrą, užėmė paštą, apiplėšė iždinę ir suėmė kai kuriuos mūsų valdžios žmones. Tačiau ir prieš tai vokiečiai ne kartą rodė savo agresingumą, nes komendantūra buvo pulta birželio 20 d. Dar anksčiau, kovo 24 d. jie buvo nukovę Šiaulių rinkoje tris mūsų piliečius, liepos 18 d. ten pat, susirėmus mūsų patruliui, nukautas vienas mūsų kareivis; rugsėjo 30 d. užimta lietuvių gimnazija, nemaža mokinių sumušta. Dėl gimnazijos užgrobimo ir mokinių mušimo buvo sumanyta pasiųsti į Šiaulius tam tikrą komisiją įvykiams vietoje ištirti. Be lietuvių atstovo komisijoje, dar turėjo dalyvauti po vieną karininką Kaune esančių anglų ir prancūzų karo misijų, tačiau jie palaikė šį įvykį per menką ir nevyko. Komisija išvyko daug vėliau, bet tuomet bermontininkai buvo dar labiau įsigalėję.

Išvykdamas iš Kuršėnų į Šiaulius, plk. Virgoličas pranešė mūsų vyriausybei, kad tai padaryta tam, kad jisai „susijungtų su gen. Judeničo rusų armija, veikiančia prieš bolševikus“ (raštas X. 11. Nr. 1209). Virgoličiui pareiškus agresingumą ir vokiečiams vis labiau rodant akiplėšiškumą, dalį mūsų jėgų teko atitraukti iš bolševikų fronto į naujai susidariusį krašto viduje bermontininkų frontą. Spalio vidury bermontininkai čia pareiškė didesnę gyvumą, keletą kartų atstumdami ne tik mūsų sargybas, bet įsiveldami ir į kautynes.

Nors vokiečiai, santarvininkų spiriami, seniai turėjo apleisti Pabaltijį, tačiau jie nesiskubino. Niekam nekilo abejonės dėl gen. Goltzo simpatijų ir visiško atsidavimo bermontininkams. Santarvė grasė įvairiomis represijomis. Pati vokiečių vyriausybė, norėdama greičiau išspręsti tą kausimą, atšaukia gen. Goltzą ir skiria gen. Eberhardtą šiai evakuacijai pagreitinti. Bet ir jis keletą kartų reikalavo lietuvių kariuomenę — atitraukti iš Šeduvos ir Baisogalos rajonų, o spalio 19 d. ir spalio 22 d. puolė abipus Linkaičių — Šeduvos ir Linkaičių — Baisogalos gelež. linijos. Tuomet gen. Eberhardtas sulaukė savo žygius ir pasižadėjo pagreitinti kariuomenės evakuaciją, tačiau po senovei trukdė ir, nors vokiečių paskirtas, globojo bermontininkus.

Nepavykus Latvijoje ir norėdamas užtikrinti savo užpakalį, Lapkričio 10 d. Bermontas siunčia į prieš jį veikiančios mūsų kariuomenės štabą savo valdžios narių komisiją: Ziminą, plk. Šneidemaną ir inž. Iljiną. Komisija turėjo išsiaiškinti bermontininkų ir lietuvių santykius vokiečiams iš Lietuvos išsikrausčius. Tačiau jokių derybų nė su štabu, nė su mūsų vyriausybe nebuvo vesta. Lapkričio 14 d. baigėsi laikas, kada vokiečiai, sutarties laikydamiesi, turėjo palikti Lietuvą. Lapkričio 15 d. iš Lietuvos išvyko paskutinis plk. Dibitscho korpo transportas. Pagal sutartį visos pasilikusios Lietuvoje dalys buvo laikomos ne vokiečių kariuomene ir už jų darbus bei veiksmus vokiečių vyriausybė neatsako. Pasilikusių buvo gana daug: geležinė divizija, baltų grupės dalys, Plehves grupės dalys ir kt. Bermontas pasidavė gen. Eberhardto valdžiai, kuris dar turėjo tvarkyti jau bermontininkų evakuaciją; tai mums pranešta lapkričio 15 d. Iki lapkričio 20 d. bemaž kasdien vėl įvyksta susirėmimai, išsiplėtę beveik visu frontu. Bermontininkų fronto mūsų vadas karininkas Ladyga įsako pulti. Lapkričio 21 — 22 d. vyksta vadinamoji Šiaulių operacija. Josios sėkmingumą nutraukė gen. Niesselio misijos atvykimas ir įsakymas mums susilaikyti nuo žygių ir atsitraukti į buv. pozicijas, kad bermontininkai nekliudomi galėtų apleisti Lietuvą.

Prieš bermontininkus kairiajame fronte nemaža teko veikti Raseinių komendantūros kuopai, o dešiniajame — Pasvalio batalionui; be to, bermontininkų užpakaly jiems daug nemalonumų pridarė vietiniai partizanai (jų štabą sudarė V. Požėla, K. Bielinis ir Z. Lukauskaitė).

Bermontininkai nesilaikė jokių išsikraustyti nustatytų terminų. Lapkričio 29 d. jie turėjo apleisti Šiaulius, bet tą dieną bermontininkų čia buvo daugiau negu kada nors. Atsitraukdami pakėlėse jie plėšė vietos gyventojus. Tuomet mūsų dalys vėl pradėjo žygiuoti pirmyn, kuo pagreitino galutinį bermontininkų išsikraustymą. Gruodžio 15 d. mūsų dalys išėjo į Mažosios Lietuvos sieną, kur išstatė sargybas.

(Pabaiga kitame numeryje)

Dvidešimt žmonių — dvidešimt šautuvų kariuomenei

„Laisvė be ginklo nėra įmanoma“, — yra pažymėjęs viena proga Tautos Vadas Antanas Smetona. Ir iš tikrųjų, ši prasminga tiesa yra visiškai tikra: ginklu mes iškovojome laisvę ir tik ginklu ją išlaikysime.

Jau ne nuo šiandien jaučiama visuomenės parama kariuomenei. Ji yra sena, kaip ir pati lietuvių tauta. Visais amžiais mūsų tauta pasitikėjo savąja kariuomene, gerbė ją ir brangino, kaip laisvės gynėją ir nešėją. Ir šių dienų karta, begyvenanti dar priespaudos atsiminimais ir nepriklausomybės kovų dvasia, taip pat tęsia aną amžių kariuomenės meilės grandinę.

Dovanos kariuomenei — realus tos meilės ir drauge laisvės branginimo įrodymas. Pradedant mažaisiais pradžios mokyklų mokiniais ir baigiant suaugusiųjų organizacijomis, visi stengiasi įvairiausiais būdais ateiti į talką kariuomenei. Diena diene auga garbingųjų aukotojų skaičius ir drauge — stiprėja paaukotais ginklais mūsų kariuomenė. Ši tauri idėja plačiai sklinda, ir atsiranda net tokių žmonių, kurie pavieniui įstengia dovanoti kariuomenei ginklą — šautuvą. Ypačiai ši mintis stiprėja laisvojo gyvenimo dvidešimtmečio proga.

Štai vienas pirmųjų pavyzdžių.

Norėdami tinkamai paminėti jubiliejinius Lietuvos Nepriklausomybės metus ir pagerbti jos iškovotoją ir saugotoją kariuomenę, Aukštosios Panemunės visuomenė sumanė įteikti kariuomenei dovaną — vardinių šautuvų. Paskelbus šį sumanymą A. Panemunės organizacijoms, įstaigoms ir atskiriems asmenims, visi didžiu noru jam pritarė. Pažymėtina, kad buvo ir tokių asmenų, kurie net dėkojo už tai, kad jie neliko pamiršti ir turi progos atlikti garbingą pareigą ir kiek galėdami prisidėti prie ginklų pirkimo propagandos.

Pirmieji šio vajuos pionieriai yra šie asmenys; jau aukoje po vieną vardinį šautuvą: plk. Birutavičius, inž. N. Dobkevičius, K. Galvydis, E. Gerulaitienė, prof. Grigaitis, Br. Gustaitienė, ats. plk. Janavičius, L. Kairiūnaitis, plk. Marcinkus, Dr. A. Matulevičius, mjr. Matulionis, V. Naruševičius, kpt. Petruškevičius, gyd. ats. plk. Reklaitis, J. Šimaitis, ats. gen. Velykis, K. Zubauskas, ats. plk. Zubrys, Br. Žukienė ir ats. plk. Žukas. Iš viso 20 asmenų.

Tai tik pirmoji pradžia. A. Panemunės visuomenė šį vaju vykdo mielai ir pilnu tempu toliau.

Ši jos iniciatyva yra be galo graži ir reikšminga, rodanti mūsų visuomenės susipratimą ir tikrą savosios kariuomenės vertinimą.

Reikšmingi minėjimai Karininkų Ramovėje

Vasario 18 d. Karininkų Ramovės didžiojoje salėje įvyko iškilmingas neseniai mirusiojo Dr. Liudo Vaineikio minėjimas. Šį minėjimą suruošė Lietuvos Karininkų Ramovė. Minėjime dalyvavo ir mūsų kariuomenės vadas brig. gen. St. Raštikis. Minėjimą atidarė Karininkų Ramovės pirmininkas brig. gen. Nagevičius. Visi susirinkusieji velionį pagerbė susikaupti minute. Valstybės Radiofono orkestras pagriežė atitinkamos rimties muzikos kūrinį.

Pirmąją turiningą paskaitą apie Dr. Liudo Vaineikio gyvenimą ir jo veiklą skaitė brig. gen. Nagevičius. Pradžioje brig. gen. Nagevičius reikšmingai pabrėžė, kad, minėdami Lietuvos nepriklausomo gyvenimo 20 metų sukaktį, mes ne tik peržvelgiame per tuos metus nueitą kelią ir džiaugiamės pasiektais laimėjimais, bet kartu prisimename ir tuos, kurie dar spaudos draudimo laikais skynė Lietuvai erškėčiuotus takus į laisvę. Šių pirmųjų nepriklausomybės pamatų kūrėjų eilėse buvo ir a. a. Dr. Liudas Vaineikis, kuris užmerkė akis pačioje jubiliejinių metų angoje. Toliau buvo vaizdžiai peržvelgtas taurus, prasmingas velionies gyvenimas ir darbas dar esant mokyklos suole, vėliau universitete, o baigus aukštuosius mokslus — Palangoje, kuri Dr. Vaineikio dėka tada „virto slaptu lietuvių veikimo centru“. Liudas Vaineikis 1899 m. rugpiūčio 20 d. Palangoje suorganizavo pirmąjį Keturakio „Amerikos pirtyje“ spektaklį, kuris yra laikomas lietuviškojo teatro pradžia. Vėliau už lietuviškąją veikimą Vaineikis penkeriems metams ištremiamas Sibiran, iš kurio grįžo į Palangą. 1904 m. gražinus lietuviams spaudą ir vėl pradėjo kelti žmonių tautinį susipratimą.

Vaineikio suorganizuotame „Amerikos pirties“ spektaklyje vaidinęs prof. A. Janulaitis papasakojo savo atsiminimus apie Vaineikio veiklą Palangoje, apie jo persekiojimus ir apie tuometinę Palangos visuomenę. Baigdamas prof. A. Janulaitis paskaitė ištrauką iš St. Vaineikienės knygos „Iš praeities kovų“ kur autorė rašo ištremties metus tolimajam Sibire.

Valstybės Radiofono orkestrui pagriežus Pakalnio „Legendą“ ir J. Gruodžio „Jūros dainą“, kariuomenės vadas brig. gen. St. Raštikis Dr. Vaineikio minėjimą baigė šiais vaizdžiais žodžiais:

„Mes, jaunesniosios kartos atstovai, vienu ar kitu būdu naudodamiesi mūsų tėvynės nepriklausomybės vaisiais, gana dažnai būvame arba per daug paskendę dabartyje, užmiršdami praeitį, arba per daug vertiname ne tiek jau atliktus mūsų darbus, kiek mūsų asmeniškų sugebėjimus arba, toliau eidami, net patys savo asmenį, užmiršdami kitų, daugiau pasidarbavusių ir pasišventusių savo tautai lietuvių veikėjų, ypatingai mūsų veteranų, nuopelnus. Gerų norų mums netrūksta. Vieno ar kito įvykio paveikti mes mokame labai gražiai viešai pareikšti daug entuziazmo, tautinio susipratimo, sveiko džiaugsmo ar širdingos užuojautos. Bet tai dažniausiai atsitinka tada, kai mus sujaukina koks nors staigus, netikėtas įvykis. Štai, pvz., staigiai ir netikėtai miršta tautai nusipelnęs veikėjas. Susijaudinusi visuomenė iš karto atsimena visus velionies nuopelnus. Bet praeina vėl kiek laiko, viskas nurimsta ir lieka tik nesutvarkytas, apleistas garbingo veikėjo kapas.

Patriotiškos kariuomenės pareiga stiprėti visose srityse. Mūsų tautos veteranai, jos senesniosios kartos veikėjai, kaip ir garbinga Lietuvos praeitis, yra vienu iš tokių stiprybės šaltinių. Mūsų pareiga iš veteranų ir senesniųjų darbuotojų mokytis ir kartu juos gerbti, pirmiausia tada, kai jie dar kartu su mumis gyvena“.

Po kalbos kariuomenės vadas padėkojo Karininkų Ramovei už Vaineikio minėjimo suruošimą. Minėjimas praėjo giliame susitelkime.

*

Vasario 22 d. toje pačioje Karininkų Ramovės salėje lietuvių gydytojų draugija „Fraternitas Lituanica“ suruošė bendrą minėjimą visų trijų spaudos draudimo laikų veikėjų: prel. A. Dambrausko — Adomo Jakšto, vienuolio, tėvo Bizausko ir Dr. L. Vaineikio. Šiame minėjime dalyvavo krašto apsaugos ministras brig. gen. St. Dirmantas ir kariuomenės vadas brig. gen. St. Raštikis. Minėjimą pradėjo brig. gen. Nagevičius. Mirusieji Lietuvos veikėjai buvo pagerbti atitinkamu susikaupimu.

Toliau per 30 metų artimai su prel. Dambrausku bendradarbiavęs kun. Mykolas Vaitkus savo paskaitoje plačiai apibūdino velionies asmenybę, pabrėždamas charakteringiausias A. Dambrausko būdo savumus: tiesumą, darbštumą, ištvermę, etines vertybes ir gairišką tiesos pažinimo ieškojimą. Šie ryškieji prel. A. Dambrausko būdo savumai jį lydėjo iki paskutinės gyvenimo valandos.

Apie vienuolio Pr. Bizausko veiklą dėl lietuviybės kalbėjo P. Ruseckas, pradžioje iš velionies autobiografijos paskaitydamas atitinkamas ištraukas. Pr. Bizauskas buvo „Aušros“ auklėtinis ir dar savo jaunystėje pasirodė susipratęs lietuvis. Būdamas Kauno kunigų seminarijoje, priklausė slaptai klierikų kuopelei. Būdamas kunigu uoliai platino lietuviškąją spaudą. Sunčiausiais priešpaudos metais daug prisidėjo organizuojant ir steigiant slaptąsias lietuvių mokyklas. Kuriantis nepriklausomai Lietuvai, tėvas Bizauskas visu užsiėmimu jaunimo tarpe kėlė senovės lietuvių karžygiškumo dvasią, ragindamas stoti į savanorių eiles.

Brig. gen. Nagevičius kalbėjo apie varpininko Dr. Liudo Vaineikio gyvenimą ir veiklą. Tai aprašyta pirmajam atskiram Vaineikio minėjime.

Dr. Matulionis paskaitė keletą ištraukų iš velionies žmonos knygos. Visi pranešimai buvo palydėti atitinkamais muzikos kūriniais. Įspūdingai praėjęs minėjimas baigtas Tautos himnu.

NAUJAS SOVIETŲ SAJUNGOS PASIUNTINYS LIETUVAI P. KRAPIVINCEVAS

Vasario 22 d. naujasis Sovietų Sąjungos pasiuntinys Lietuvai P. Krapivincevas Respublikos Prezidentui A. Smetonai įteikė savo skiriamuosius raštus. Šia proga buvo pasikeista atitinkamomis kalbomis.

SSSR KARO ATAŠĖ PAKELTAS BRIGADOS INŽINIERIUM.

Sąryšyje su Sovietų Sąjungos kariuomenės 20 metų sukakties minėjimu, SSSR karo atašė Lietuvai pulkininkas Tiagunovas pakeltas brigados inžinieriumi. Tai atitinka brigados generolo laipsnį.

NARSIEJI NUVAI

Nepaliko pavojuje savo pabūklo

Pusk. Jonas Mačiulaitis gimė 1899 m. birželio 12 d. Šakių apskr., Sintautų valsč., Jundilų kaime. Kariuomenėn stojo savanoriu 1919 m. sausio 19 d. Stoją į Kauno komendantūrą ir buvo paskirtas į mokomąją komandą. Baigęs ją, buvo pasiūstas į 3 bateriją, kur ėjo būrininko pareigas.

Pusk. Jonas Mačiulaitis

1919 metais lietuviai kovojo su bolševikais prie Alt Grunvaldo dvaro. Lietuvių baterija buvo labai nepatogioje vietoje, tad priešui smarkiai apšaudant, teliko tik viena išėitis — trauktis atgal. Tačiau pasitraukiant kiti 3 pabūklai laimingai išvažiavo iš priešų apšaudomo rajono, tik pabūklas, prie kurio buvo pusk. Mačiulaitis, apsisukant užkliuvo už augančio medžio. Priešas smarkiai šaudė, svėdiniai vienas po kito sproginėjo aplinkui. Pabūklui grėse pavojus patekti į priešų rankas. Bet pusk. Mačiulaitis, nebijodamas pavojaus ir smarkios priešų ugnies, žūt būt ryžosi gelbėti pabūklą. Sulaikęs besiblaškančią pabūklo tarnybą, laimingai jį išvežė iš gresiančio pavojaus. Pusk. Jonas Mačiulaitis už tai apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Vyčiau puskarininkis Mačiulaitis buvo pakeltas į vyr. puskarininkio laipsnį ir iškomandiruotas į 2 pėsčininkų pulką. Tarnaudamas šiame pulke kovojo su lenkais ir bermontininkais.

Kovojant su lenkais prie Giedraičių, pusk. Mačiulaičiui buvo duotas įsakymas užimti kaimą, kuriame buvo lenkų raitininkų būrys. Norint gerai atlikti uždavinį, reikėjo patį kaimą ir jo apylinkę gerai išžvalgyti. Tačiau kareiviai, būdami labai nuvargę, nelabai norėjo eiti žvalgybon. Pusk. Mačiulaitis tuojau į tai atkreipė dėmesį ir nujautė, kad pavargęs karys ir be to, be noro nuėjęs, negalės tinkamai atlikti atsakingo uždavinio. Todėl, palikęs savo vietoje kitą jaunesnį puskarininkį, pats su dviem kareiviais išėjo žvalgybon. Nors kaimas priešų sargybinių buvo budriai saugomas, bet jiems pavyko praslinkti pro lenkų sargybinius ir atidžiai išžvalgyti kaimą. Atlikęs žvalgybą viską aiškiai išdėstė vadams. Netrukus lietuviai puolė kaimą. Nors priešas buvo gausingesnis, tačiau po atkaklių kautynių lietuviai užėmė kaimą.

1921 m. gruodžio mėn. buvo paleistas į atsargą. Dabar pusk. Mačiulaitis yra Šakių Žemės Ūkio kooperatyvo „Uola“ vedėjas ir šiaip aktingas kultūrinių bei ūkiškų organizacijų veikėjas.

Aug. A-kas

Lietuvis atsparesnis už kitus

Pusk. Petras Andriulaitis gimė 1899 metų spalio 14 d. Turčinų kaime, Bublelių valsč., Šakių apskr. ūkininko šeimoje.

Pradėjęs kurtis Lietuvos kariuomenei, Petras Andriulaitis stojo savanoriu į Vilkaviškio komendantūrą, o iš čia buvo pasiūstas į 2 spėt. pulko mokomąją komandą. Baigus mokomosios komandos kursą, jis buvo paskirtas skyrininko pareigoms eiti.

1919 m. gegužės 29 d. lietuviai kovėsi su bolševikais ties Puponių kaimu (Panevėžio apskr.). Į žvalgybą buvo pasiūstas pusk. Andriulaitis su keliais kareiviais. Greta lietuvių, taip pat į žvalgybą ėjo ir vokiečių būrys. Mūsų ir vokiečių žvalgybos visai arti prislinko prie bolševikų. Būdami apie 50 metrų tolimo, susikovė. Bolševikai atidengė gana smarkią kulkosvaidžių, bombosvaidžių ir šautuvų ugnį. Žvalgai taip pat pradėjo šaudyti. Po atkaklių kautynių vokiečiai pabėgė ir paliko vienus lietuvius. Tačiau lietuviai nepabūgo ir nepakriko. Nors ir vieni likę, bet atkakliai kovėsi. Pasitraukė tik tada, kada kitokio išėjimo nebeliko: žymiai gausingesnio priešų ir ginkluoto kulkosvaidžiais ir bombosvaidžiais (kurių mūsų žvalgyba neturėjo) pulti negalėjo, o savieji šoviniai jau baigėsi. Be pusk. Andriulaičio, šioje žvalgyboje buvo dar šie mūsų kareiviai: Juozas Staugaitis, Albinas Mačiulskis, Juozas Žebraitis, Albinas Pautienius ir Kazys Kiveris. Tuo ir daugeliu kitų žygių mūsų jauni kareiviai parodė, kad Lietuvos kareivis, nors kovose dar ir neprityręs, bet savo atsparumu toli pralenkia ir senus karų dalyvius, jau patyrusius kovose. Pusk. Andriulaitis ir kartu su juo kovoje eiliniai už šį narsų žygį apdovanoti Vyčio kryžiais. (Šis žygis aprašytas pagal Vyčio kryžiumi apdovanojimo lapo duomenis).

Pusk. Petras Andriulaitis

Puskarininkui Andriulaičiui teko kovoti ir su lenkais prie Giedraičių ir taip pat su bermontininkais.

Dabar ats. pusk. Andriulaitis tarnauja Klaipėdos mūjtinėje.

Aug. A-kas

**IR ATEITYJE KIEKVIENAS MŪSŲ KARYS
TEBŪNIE NARSUMO IR KARŽYGIŠKO PASIAU-
KOJIMO PAVYZDŽIU.**

Lukšiai

(Pradžia „Kario“ 6-7 nr.)

Lukšys. (Nustebęs). Palauk! Ko gi čia dabar Bartkus zovada atleikia, arklys net apsiputojęs. Kėdainiuose kas nors nepaprasto turėjo atsitikti (girdėti rogių važiavimas, arklio stabdymas).

Bartkus. (Sujaudintas). Tamsta, būrininke, viršininkas įsakė kuo skubiausiai visiems vykti į Kėdaičius.

Lukšys. Kas gi ten atsitiko?

Bartkus. Priešas puola Kėdaičius.

Lukšys. Ar daug priešų? Ar turi būrys šovinių? Ar padeda kas mums?

Bartkus. Priešų daug. Su juo kaunasi panevėžiečiai ir mūsų būrys su viršila Vainausku. Vakar viršininkas iš Kauno parsivežė gerų šautuvų, 25 rankines granatas ir net 8000 šovinių. Sėskit į roges, aš nuvešiu.

Lukšys. Na tai puiku. Atsilaikysim. O kaip pats su rogėmis čion praspukai?

Bartkus. Pro priešą pėsčias, o roges čia pat pas kaimyną paėmiau. Norėjau jus greičiau pristatyti.

Lukšys. Ačiū tau labai. Skubiai paėmkit visa, ką turėjot. Vikriau! O dabar į Kėdaičius!

(Lengvas švilptelėjimas ir botago pliaukštelėjimas).
(Gongas)

II veiksmas

Pranešėjas. Vasario 8 dienos rytas. Povilas Lukšys, atvykęs su savo daliniu prisistatė viršilai Vainauskui. (Tolumoje patrankų šūviai, kulkosvaidžių ir šautuvų ugnis).

Viršila Vainauskas. (Sujaudintas, skubiai aiškina). Gerai, kad laiku atvykai, būrininke. Priešas puola Kėdaičius iš rytų pro Vilainius, bet ten stipriai laikosi panevėžiečiai. Jų ten apie 70 ir du karininkai. Mūsiškius, kėdainiečius, veda pats apsaugos būrio vadas. Mūsiškiai grandinėje Kėdainių priemiestyje. Jus užstoja priemiesčio medžiai. Priešas puola iš pietų rytų pusės, iš Juodkiškių miško, pro Aigulių kaimą. Čia priešai turi eiti lyguma. Pro čia į Kėdaičius neprasiverš. Užimk kairįjį Obelės upės krantą ties Paabelės dvaru. Dabok, kad priešas neperkirstų Kauno vieškelio ir neužeitų mūsiškiams iš užpakalio, iš vakarų.

Lukšys. Suprantu, tamsta viršila. Bus atlikta.

Viršila. Laimingai, brolau. Aš bėgu pas viršininką.

Lukšys. Atsargiai, vyrai, kad priešas nepastebėtų. Paskum mane. Pagužomis skubiai į tuos krūmus. Taip, gerai. Užimkit pačią pakriaušę. Toliau šliaušk, Petrai! Jonai, gulk už gūbrio! Vyrai dėmesio. Priešas jau slenka upės pakriaušę tiesiai į mus. Matot?

I karys (pusgarsiai). Kur?

Lukšys. O ten, toliau! Žiūrėkit į tą griovį už atskirų krūmų.

I karys. A! Jau matau!

II karys. Taip, taip ana kruta krūmai! Keletas šliaužia... Ana kiti pasilenkę atbėga!

Lukšys (karštai, įtikinamai). Pro Kazokų kaimo vyrus nepraeis. Pilkit, vyrai. (Kurį laiką pragariška ugnis).

Lukšys (džiūgiai). Puikiai pylėt. Jau priešas pasuko atgal. Jau sugūžėjo į Aigulių kaimą. Iš kaimo

mes jiems neleisim nė nosies iškišt. Dar, dar, vyrai, pilkit! Taip! Gerai! (Muzika).

I karys. Tamsta būrininke, viršila Vainauskas šaukia.

Viršila Vainauskas. Lukšy! Bolševikai iš Aigulių kaimo savo ugnimi laiko prispaudę mūsiškius Kėdainių priemiestyje. Jeigu priešas gavęs paspirties, gaušiomis jėgomis puls kėdainiečių grandinę iš Aigulių. Mūsiškiams sunku bus atsilaikyti. Viršininkas įsakė kaip galima greičiau užimti Aigulių kaimą.

Lukšys. (Užtikrintai). Tai ir užimkime. Štai čia Obelės upės pakriaušėmis nesunku prisėlinti į priešo kairiojo sparno užpakalį. Mes turime rankinių granatų. Tik prislinkime nepastebėti, o šautuvai ir granatos savo padarys.

Viršila Vainauskas. Gerai. Einam. Vesk savo vyrus kuo atsargiausiai. Vyrai! Kur žemesni krūmai, šliaužte šliauškite.

Lukšys. Tamsta viršila! Tegul keturi vyrai šliaužia paskui mane kairėn, o likusieji paskui tamstą dešinėn. Prislinkę ganėtinai arti, pradėsime svaidyti į priešą granatas.

Vainauskas. Gerai. Bartkau! Atsargiau!

Lukšys. Povilai, pasilenk dar labiau... (Pusgarsiai): Petrai lįsk pro tuos karklus. Florai, slink prie gluosnio. (Dar tyliau) Atsargiau! Labiau spauskitės prie žemės.

Vainauskas. (Pašnabždom). Perduokit būrininkui. Aš jau pasiruošęs. (Įsakymas skubiai perduodamas).

Lukšys. (Pašnabždomis). Perduokit viršilai. Galime pradėti svaidyti granatas ir atidengti ugnį... (Balsai. Perduokit viršilai. Galima mest granatas ir atidengti ugnį).

Vainauskas ir *Lukšys* (vienas po kito). Ugnis! Ugnis! (Netrukus sprogsta granatos, tanki šautuvų ugnis ir griausmingas „valio!“). Greta „valio!“, toluomoje neaiškūs šauksmai ir rusiški žodžiai: „nazad! spasaisia!“).

Lukšys. Aiguliai mūsų! Išdūmė priešas!

Vainauskas. Laimėjom, Povilai! Gana pyškinimo. Sulaikykite ugnį. (Skardus švilpukas. Šaudymas nutyla).

I karys. Paguldėm šiandien raudonųjų.

II karys. Atsimins Kėdaičius! Vieni patys pabėgo, o kitus nusinešti teko.

Lukšys. Neužims dabar priešai Kėdainių!

Vainauskas. Puikiai vyrai, dėkui!

Balsai. Lai gyvuoja Lietuva. (Tolumoje trimitas šaukia susirinkti. Kojų trypimas. Kalbos).

I karys. Vyrai — panevėžiečiai. Ištiesą dieną kovėsi ir nė žingsnio nepasitraukė, apgynė Kėdaičius iš rytų ir neprileido priešo nei prie geležinkelio, nei prie tiltų.

II karys. O mūsiškiai ar ne vyrai? — Apgynė Kėdaičius iš pietų ir Kauno kelią.

Vainauskas. (Garsiai, linksmi) Vyrai! Mūsų viršininkas pranešė, kad iš Kauno telefonu gauta linksmas žinia: „gruzovikais“ atvyksta vokiečiai su kulkosvaidžiais.

Džiūgūs balsai. Iš Kauno „gruzovikais“ atvyksta vokiečiai su kulkosvaidžiais mums padėti.

Balsai. Valio! Dabar nebeužims Kėdainių priešas! Į Panevėžį drošim.

Paskiri balsai. Į Panevėžį. Į Kazokų kaimą! Į Surviliškį. Į Naujamiestį!

Vainauskas. Būrininke, aš išstatysiu sargybas nakčiai, o tamsta likusius vyrus vesk į Kėdainius.

Lukšys. Lygiuok! Žengte marš! Daina! (Vienodas daugelio kojų trypimas ir tolstanti daina):

Už giružės teka upė,
Prie jos kaimas puikus!
Juodas varnas ten atlėkęs
Šaukia lesti vaikus ir t.t.
(Gongas)

III veiksmas

Povilo Lukšio mirtis

Pranešėjas. Ūkanotas 1919 metų vasario 9 dienos ankstyvas rytas. 18 žmonių su 5 vokiečiais ir vienu sunkiuoju vokiečių kulkosvaidžiu, viršilos Vainausko ir jo padėjėjo Lukšio vedami, dvejom rogėm vyksta žvalgybon. Savanorių skaičiuje ir Povilo pusbrolis Floras Lukšys.

Vainauskas. Įsakyta išaiškinti, kur yra priešas. Mūsų vadai, tur būt, rengia kontrpuolimą.

Lukšys. Pažiūrėsim, kur priešas atsidūrė po vakar dienos kautynių. Dabar, kai mes ir „pulemiotą“ turim, bus visai kas kita.

I karys. Ir vokiečių penketą turim. Pažiūrėsim, ką jie gali.

II karys. O priešas težino lietuvišką priežodį: ne tas vyras, kuris pradeda, o tas, kuris pabaigia.

Floras Lukšys. (Geraširdiškai juokaudamas). Na, ponai, kameradai! Vaišinom jus lietuviškais „špekais“, o dabar jūs pabandykit pavaišint mūsų priešą švinu. (Linksmas karių juokas).

Vokiečių balsas. Špek gut. Mašingevern auch.

I karys. Ką vokietukas sako?

Viršila Vainauskas. Jis sako, kad lašiniai geras dalykas, bet kulkosvaidis irgi gerai. (Naujas karių juokas ir balsai: teisingai).

Viršila Vainauskas. Važiuojam, vyrai! Abu raitininkai pirmyn, Taučiūnų kaimo link! Jeigu pastebėsit priešą, tuojau duokit ženklą. Važiuojam. (Lengvas švilptelėjimas, kaip paprastai daroma paleidžiant gerus arklius).

Lukšys. Tamsta viršila! Dar visiškai tamsu. Ar kartais neužšoksim nejučiom ant priešo.

Vainauskas. Vežike! Neleisk taip skubiai arklių. Teisingai kalbi, būrininke. Priešais raitininkais, bet į šonus reikia gerai pasižvalgyt. Aš seksiu dešinę kelio pusę, o tamsta sek kairę.

Lukšys. Klausau. Jūs vyrai taip pat gerai dairytės. Nežiopsokit, daugiau akių geriau. Tamsta viršila, žvalgas atjoja. („Tpr“ energingai stabdomi arkliai).

Raitininkas. (Skubus sujaudinto raitininko pranešimas). Tamsta viršila! Taučiūnuose priešai! Jų mažiausiai kuopa! Mus pastebėjo.

Vainauskas. Vyrai! iš rogių! Frontu į Taučiūnus. Grandinėn. (Vienas po kito šūviai).

Vokiečio balsas. Kameranden! Curik!

Vainauskas. Bėga vokiečiai! Lukšy! Vadovauk grandinei! Aš pamėginsiu pastatyti kulkosvaidį.

Lukšys. Paprastu taikikliu! Šaudykite į priešo grandinę. Smarkiau, vyrai, kol prabils kulkosvaidis.

Vainauskas. Užspringo prakeiktas vokiškas padaras. Sulaikykite atsilikusį vokiečių grandinį!

Kario balsas. (Prašantis ir vienkart grąsus). Kamerade! Rupūže! Stok! Atgal! Bruderi! Žiūrėk, užspringo tavo „mašingevernas“!

Vokiečių balsas. (Nuolaidžiai). Gut, kamerad! Kom zum mašingevern!

Lukšys. (Griausmingai) Pilkite vyrai! Smarkiau! Priešas mėgina mus supti! Laikykimės.

Vainauskas. Vyrai! Žiūrėkit dešinėn. Priešas nori prasiveržti į dešinio sparno užpaaklį. Laikykites. Tuojau pataisysim kulkosvaidį. Neduokit priešams perbėginėt į dešinę!

Lukšys. Vyrai! Kirskite stačiuosius. Pilkite nuo atramos! Spauskitės prie žemės! Dėmesio! Pilkite! Neduokit pasikelt. Pilkite tą kur rankoms skeryčioja! Vadas! Pilkite! Taip! jau visi sugulė! gerai! dar pilkite! (Lengviau atsidusdamas) Ačiū Dievui! jau vokietukas dirba! (Tolumoje: „Ura! vperiod, tovarišči!“ Pradeda veikti kulkosvaidis. Jam sutratėjus, džiaugsmingi savanorių balsai: „Acha, bėga! Matai, ko reikėjo.“).

Lukšys. (Nutrūkstančiu iš džiaugsmo balsu). Broli Florai! Vyrai! Matot! traukiasi prie... ai... (kurtus dejavimas, sunkus kūno į minkštą žemę griuvinimas).

Floras Lukšys. (Sujaudintas ir susirūpinęs). Broli Povilai? Kas tau? Ar sužeistas? (Pro ašaras išsigandęs). Sniegas paraudo... kraujas... Viešpatie! Iš galvos... Broli!

Vainauskas. Sustabdykit ugnį... Priešas pabėgo... Mes laimėjom!

Floras. Povilai, tu jau nebegirdi mūsų laimėjimų...

Balsai. Užmuštas būrininkas! Mūsų Lukšys žuvo.

Viršila Vainauskas. Nuimkite kepures! Pagerbkime drąsuolį Lukšį. Nemiršta didvyriai! Povilo Lukšio kraujas, tai gaivinanti rasa Lietuvos žemei, laisvės saulei tekant. Atkeršysim už jį priešams.

Balsai. Atkeršysim.

Viršila Vainauskas. Amžina garbė, amžina atmintis tau, didvyri. Tavo pėdomis mes visi eisime! Tavo krauju surašytą testamentą mes įvykdysim.

(Giedama „Kovoje jūs žuvot“, arba orkestras išpildo išpūdingą laidotuvių maršą).

(Gongas)

Šiame susirėmime ir žuvo Povilas Lukšys. Už vasario 8 ir 9 dienų kautynes Povilas Lukšys apdovanojamas Vyčio kryžiumi.

Pirmų pasisėkimų paskatinti, Kėdainių ir Panevėžio sričių apsaugos būriai puolė toliau, išvydami priešą iš Šėtos, paimdami tris priešo vėliavas, keliolika belaisvių ir daug kariško grobio. Priešas pasitraukė Ukmergės link. Pavojus Kėdainiams, o tuo pat ir Kaunui ir šiaurės, praėjo.

Pirmųjų mums sėkmingų kautynių reikšmė labai didelė, jos pakėlė pasitikėjimą savuoju, lietuvišku ginklu.

Povilas Lukšys — tai pirmoji mūsų kariuomenės kruvina auka, sudėta ant Tėvynės meilės aukuro. Lukšio pavyzdį pasekė šimtai laisvės kovotojų. Povilo Lukšio kūną Kėdainių visuomenė labai iškilmingai palaidojo Kėdainių kapinėse prie Kauno kelio, kurį velionis taip uoliai gynė. Laidotuvių iškilnėse dalyvavo visa Kėdainių igula.

Dabar toje vietoje, kur žuvo Povilas Lukšys, pastatytas didingas simbolinis paminklas. Apie paminklą aptverta trikampio pavidalo aikštė, savanorių kūrėjų ženklui — trikampiui prisiminti.

Šią vietą lanko kariai, šauliai, moksleiviai ir vi-

Pakeltieji ir apdovanotieji

KARININKAI, PAKELTI Į AUKŠTESNĮ LAIPSNĮ

Respublikos Prezidento aktu š. m. vasario mėn. 16 dienos šventės proga šie karininkai pakelti į aukštesnį laipsnį: Iš pulkininko leitenanto į pulkininko: Izidorius Kraunaitis; iš majoro į pulkininko leitenanto: Vacius Ancevičius; iš kapitono į majoro: Petras Jakštas, Vladas Bāršauskas, Jonas Liūga; iš leitenanto į kapitono: Vincas Danilevičius, Andrius Staugaitis; iš jaunesniojo leitenanto į leitenanto: Juozas Radzišauskas, Antanas Navickas, Antanas Masiulis, Leonas Landsbergis. Vytautas-Kostas Bieliauskas, Stasys Šostauskas ir Vladas Virakas.

APDOVANOJIMAI.

Respublikos Prezidento aktu š. m. vasario mėn. 16 dienos šventės proga šie asmens už nuopelnus Lietuvai apdovanoti Vytauto Didžiojo ir D. L. K. Gedimino ordinais.

Vytauto Didžiojo 2-jo laipsnio ordinu: ats. div. gen. Jonas Sutkus.

D. L. K. Gedimino ordino 3-ju laipsniu: vet. plk. gyd. Bronius Šikeris, tsm. plk. Vincas Gurevičius, plk. ltn. Aleksandras Makulavičius, plk. ltn. Antanas Karosas, sanit. plk. ltn. prov. Jonas Valentiniavičius, ginkl. plk. ltn. inž. Mečys Kareiva, sanit. plk. ltn. gyd. Mečius Norkus, plk. ltn. Juozas Grigiškis, gen. št. plk. ltn. Leonas Rupšys, plk. ltn. Kazys Abaravičius, plk. ltn. Viktoras Kazlauskas, adm. plk. ltn. Kazys Čiukšys, plk. ltn. Juozas Šlepetys, plk. ltn. Vincas Blažys; dailininkai Jonas Mackevičius ir Zigmas-Karolis Petravičius;

4-ju laipsniu: majorai: Jonas Kriščiūnas, Vilius Elisonas, Antanas Kisielis, adm. mjr. Vincas Duoba, adm. mjr. Jurgis Čygas, top. mjr. Petras Asminavičius, gen. št. mjr. Juozas Listopadskis, mjr. Anatolijus Okulič-Kazarinas, mjr. Juozas Straševičius, gen. št. mjr. Jonas Juknevičius, adm. mjr. Boļius Bobelis, mjr. Kazys Aperavičius, mjr. Justinas Mašiotas, adm. majorai: Justinas Stanaitis, Vladas Prižgintas, Vincas Liubinas, gen. št. majorai, Viktoras Sutkus, Vytautas Bulvičius, kapitonai: Osmanas Teizeris, Jurgis Atstupėnas, adm. kapitonai: Stasys Vengianskis, Pranas Žitkevičius, Juozas Stanišauskas, kpt. Adolfas Baltokas, adm. kapitonai: Matas Navakauskas, Antanas Stuoka, Juozas Marčėnas, kapitonai: Jurgis Kovas, Ignas Kontrimas, Jonas Osinas, Liudas Papartis, Jonas Gogė, Aleksandras Meškauskas, Pranas Aleknavičius, Afanasijus Kazanas, adm. kpt. Adolfas Čiplys, kapitonai Antanas Grušėckas, Valerijonas Beniušis, Balys Matulevičius, Antanas Maksimavičius, Alfonsas Kazlauskas. Tadas Matulevičius, vet. kpt. gyd. Jonas Mackevičius, vet. kpt. gyd. Jonas Mažeika, kapitonai Jonas Skruodys, Silvestras Narmontas, Pranas Počebutas, Juozas Byla, Eduardas Zakis, gen. št. kpt. Mykolas Gecevičius, kapitonai: Zigmas Drunga, Zigmas Šliavas, Adolfas Švažas, san. kpt. gyd. Juozas Patašius, kapitonai: Juozas Jovaiša, Mikas Šalovėjus, Vincas Birknaitis, Antanas Klimavičius, Stasys Vasiliauskas, Ignas Jonikas, Jonas Lukauskas, Pranas Juodis, Juozas Augutas, Kazys Kaukas, Stasys Kušlikis, Jurgis Šeblovinskas, Antanas Švilpa, san. kpt. gyd. Stasys Tuminas, kapitonai: Pranas Petrauskas, Jonas Valiulis, Stasys Gromnickas, Adolfas Gaigalas, Albinas Bulvičius, šaulys Jonas Kalėnas; d-ras Kazys Sruoga, d-ras Juozas Leimonas, šaulys Nikodemas Martinonis, adv. Jokūbas Goldbergas;

suomenė, o Kėdainių skautai vyčiai čia atvyksta duoti įžodį.

Paabelės dvaro žemėje, kur Povilas Lukšys gulėjo grandinėje ir kovėsi su priešu, vyriausybė velionies motinai paskyrė sklypą žemės. Tą žemės sklypą taurus sūnus pirkto savo krauju, kaip lygiai kiti kariai ir savanoriai didžiais žygiais ir krauju išpirko Lietuvos žemę motinai tėvynei.

Jau atitarnavęs kariuomenėje, šaulių eilėse už laisvę didvyriškai žuvo ir Povilo pusbrolis Floras Lukšys.

Lukšiams pagerbti, buvusi šlikių geležinkelio stotis (tarp Kėdainių ir Žeimių), netoli kurios šiems dviems savanoriams 1919 metais vasario 7—8 d. visą naktį teko kautis, pavadinta **L u k š i a i**.

Dim. kpt. Žukauskas

5-jo laipsniu: leitenantai: Vladas Patalauskas, Bronius Bitinaitis, Vladas Valevičius, Martynas Jokubaitis, Juozas Ūselis, Liudvikas Vaičius, Petras Paltarokas, Justinas Liaukus, vet. ltn. gyd. Stasys Tallat-Kelpša, leitenantai Juozas Namajūnas, Justinas Pakalniškis ir Jurgis Draugelis, ats. ltn. Domas Stankūnas, ats. jaun. ltn. Juozas Žukauskas, ats. jaun. ltn. Jonas Pranckūnas, kūr. savan. Juozas Butkus, civ. tarn. Klemas Griauzdė ir pil. Mauša Subockis.

Respublikos Prezidento aktu šie asmens už nuopelnus Lietuvai apdovanoti Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino medaliu:

2-ju laipsniu: viršilos Jonas Statkevičius, Stasys Ignatavičius, Jonas Markelis, Jonas Dručiūnas, Viktoras Grabauskas, Vladas Petrauskas, Povilas Giržada, Bronius Ivanauskas, Juozas Petraitis, Alfredas Gosas, Petras Kežys, Petras Burdulis, Augustas Vitkauskas, Jonas Bušmanas, Jonas Juškus, Petras Venslovas, Simanas Misiūnas, pusk. Jurgis Kaitys, šauliai Andrius Barkauskas, Juozas Naujokaitis, Gustavas Švarplaitis, Kazys Džekčiorius, civil. tarnautojai Juozas Apolainis, Fridrikas Venskaitis, Stasys Targonskis, Baltrus Požera, piliečiai Norbertas Gaulia ir Vladas Paulavičius;

3-ju laipsniu: viršilos Antanas Stundžia, Antanas Oleškevičius, Stasys Karpavičius, Viktoras Lipeikis, Mikas Dūdėnas, Antanas Kankevičius, san. virš. Kazys Šurkus, vet. virš. Kazys Bakanas, viršilos Lionginas Narbutaas, Juozas Skalandis, Antanas Vaickus, Adolfas Vasiliauskas, Balys Ivaška, kariūn. pusk. Vladas Šimoliūnas, puskarininkiai Aleksas Parafianavičius, Stasys Urbanavičius, Artūras Bužeras, Henrikas Beržinskas, Antanas Makarskas, Mikas Dobrovolskis, Antanas Vaitkevičius, Henrikas Falkis, Aloyzas Montvilas.

(Pabaiga kitame nr.).

„Latvijas Kareivis“ gražiai paminėjo Lietuvos nepriklausomybės sukaktį

Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukaktį labai gražiai ir nuoširdžiai paminėjo ne tik visa nepriklausomosios Lietuvos ir viso pasaulio lietuvių spauda, bet ir mūsų tautos ir valstybės bičiulių spauda. Iš pastarosios, berods, gražiausiai ir nuoširdžiausiai paminėjo Latvijos kariuomenės dienraštis „Latvijas Kareivis“, paskyręs tam dalykui š. m. vasario mėn. 16 d. padidintą numerį. Kalbamasis numeris pradėdamas lietuvių ir latvių kalbomis sveikinimu: „Širdingai sveikiname mūsų brolių tautą ir jos kariuomenę Lietuvos valstybės nepriklausomybės 20 metų sukakties dieną“. Pirmajame puslapyje yra įdėtas mūsų Respublikos Prezidento A. Smetonos paveikslas ir žemiau dedama pratarmė Lietuvos kariams lietuvių kalba:

LIETUVOS KARIAI!

Nėra daug tokių tautų, kurių giminytė būtų taip artima, kaip kad mūsų ir jūsų. Daug ilgiau kaip kad su bet kuria kita tauta mūsų ir jūsų proseniai buvo sudarę vieną tautą ir kalbėjo viena kalba. Todėl gi mes patys ir kiti mus vadina brolių tauta.

Bet nevisuomet giminės yra kaimynai ir nevisuomet kaimynai gerai sugyvena ir vienas kitą supranta. Laimingu būdu mums tačiau tai primesti negalima, nes mes esame artimiausi kaimynai, kurie turime ilgiausią bendrą sieną. Be to, mes esame draugai.

Daug šimtmečių jūsų ir mūsų likimas buvo skirtingas. Mes turėjome savo negalavimų, jūs — sukūrėte galingą valstybę, o po to, deja, likimo buvote dar labiau nuskriausti negu mes. Tačiau tiek jūs, tiek mes ne tikrai išsaugojome savo tautybę ir savybes, bet ir iškovojome savo valstybę ir nepriklausomybę. Iškovojome vienu metu, panašiose sunkiose aplinkybėse, geriausių savo sūnų aukomis, kuriuos prisimenam ir jų atmintį pagerbiam, kaip jūs, taip ir mes.

Tos aukos nebuvo veltui sudėtos, nes jūsų ir mūsų laisvės kovoms pasibaigus ir stojus taikos metui, galėjome ramiai dirbti jūsų ir mūsų valstybės bei tautos labui ir daug ką nuveikti, pasiekti. Pasiiekta gi tiek, kad visose, be išimties, gyvenimo srityse dabar jau net sunku palyginti tą, kas buvo 1918 metais — su tuo, kas yra dabar. Kaip jūsų, taip ir mūsų valstybės ir kariuomenės vadovybė yra žymių ir prityrusių vyrų rankose. Kaip jūs, taip ir mes esame sukaupti ateičiai

daug daugiau žvietimo, gerovės ir saugumo, kaip kad esame gavę iš savo praeities.

Lietuvos kariuomenė budriai saugo Lietuvos sienas ir taiką. Lietuvos kariai yra labai gerai išlavinti ir drausmingi, moderniškai apginkluoti ir išmokyti — žodžiu: labai gerai parengti savo aukštomis Tėvynės sargų pareigoms.

Jūsų Tėvynė — Lietuva šiandien yra pasipuošusi tautinėmis vėliavomis. Bet ne tik tai Lietuva, tautinės Lietuvos vėliavos, greta mūsų, šiandien dabina ir Latvijos dangų ir namus, kas liudija, kad, dalindamiesi su jumis mūsų džiaugsmams, mes drauge džiaugiamės, kad pasaulyje greta mūsų yra Lietuva ir lietuviai, gerbiame jūsų valstybę ir laimėjimus, linkime jums sparčiai žengti pirmyn ir aukštyn ir tuo būdu norime jūsų džiaugsmus praturtinti.

Lai gyvuoja Latvijos giminė, kaimynas ir draugas — Lietuva ir jos kariuomenė! Lai gyvuoja ir klesti Lietuvos ir Latvijos kariuomenių bičiulystė!

Straipsnyje „Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas, laisvės kovos ir laimėjimai“ trumpai atpasakota kovos dėl Lietuvos nepriklausomybės ir medžiaginiai ir dvasiniai laimėjimai, kurie yra pasiekti per 20 metų. Labai šiltai atsiliepiama apie mūsų kariuomenę, kuri yra Lietuvos nepriklausomybės kūrėja ir saugotoja. Baigiama šiais žodžiais: „Ši saugumą Lietuvos valstybei ir tautai liudija josios kariuomenė, kurią tauta myli, kuria Respublikos Prezidentas ir vyriausybė labai rūpinasi, kurios vadovavimas yra prityrusiuose, surmaniose rankose, ir kurios karininkai, puskarininkiai ir kareiviai reikiama dvasia, žiniomis ir ginklais apsiginklavę, kasdieniniuose darbuose sąžiningai ir sėkmingai atlieka savo pareigas valstybės ir tautos taikos, saugumo, gerovės ir laimingos ateities labui“.

Kitame straipsnyje „Senoji Lietuvos valstybė“ plačiau atpasakota mūsų tautos giminių sujungimas, Lietuvos valstybės sudarymas, Vytauto Didžiojo galybė, Lietuvos ir Lenkijos bendras likimas ir rusų viešpatavimo galybė. Trečiame straipsnyje „Senosios Lietuvos kovos ir pergalės“ atpasakotos senosios Lietuvos kariuomenės kovos su slavais, totariais ir vokiečiais ir lietuvių tautos pastangos atgauti prarastą nepriklausomybę.

Toliau yra įdėta lietuvių legenda „Niola“, kurioje karalaitė Niola alegoriškai vaizduoja Lietuvos nepriklausomybę, ir vieno keliauninko kelionės įspūdžiai „Viešnage Lietuvoje“.

Be to, yra įdėti tyčia šiai sukakčiai parašyti eilėraščiai: Raimonds Bebris „Lietuvos karo invalido malda prie Nežinomojo Kareivio kapo“. Vera Polis „Vytauto Didžiojo žemė“, Edvarts Tūters „Lietuva“ ir Alfreds Kvalis „Vėliava“. Pirmuosiuose trijuose eilėraščiuose Lietuvai ir jos garbingai praeičiai pareikšta nuostabiai daug meilės ir pagarbos, o ketvirtame — skatinama trijų Pabaltijos valstybių (Lietuvos, Latvijos ir Estijos) vienybė.

Be aukščiau sąkytojo Respublikos Prezidento paveikslų, yra įdėti: Vytautas Didysis, Kęstutis, krašto apsaugos ministras br. gen. Dirmantas, kariuomenės vadas br. gen. Raštikis, kariuomenės štabo viršininkas br. gen. Černius, Laisvės paminklas prie Karo muziejaus, mūsų pėstininkai, kariūnai ir šauliai prie karo muziejaus, lietuviškos tautiniai drabužiai, Vytauto Didžiojo universiteto ir kiti Kauno rūmai.

Taip pat šiame numeryje aprašytas Lietuvos nepriklausomybės sukakties minėjimas Rygoje. Minėjime dalyvavo Latvijos užsienių reikalų ministras V. Munters, vidaus reikalų ministras V. Gulbis, žvietimo ministras prof. A. Tentelis, ministras J. Čamanis, kariuomenės vadas gen. Berkis, kariuomenės štabo viršininkas gen. Hartmanis, daug aukštųjų karininkų, spaudos, mokslininkų, menininkų ir vietinių lietuvių atstovų. Į kalbamas iškilmes buvo nuvykęs ir mūsų vidaus reikalų ministras ats. brig. gen. Čaplikas.

Suomijos karinė spauda gražiai paminėjo Lietuvos nepriklausomybės sukaktį

Jau kelinti metai, kai Suomijos karinis žurnalas „Suomen Sotilas“, pulko pastoriaus Rolf Tivola redaguojamas, Lietuvos valstybės bei kariuomenės švenčių proga išleidžia ne tik gausiai iliustruotus Lietuvos vaizdais, bet kartais net specialiai skirtus Lietuvai nr. nr.

Lietuvos nepriklausomybės 20-ųjų metų sukaktuvių proga „Suomen Sotilas“ žurnalo 3 nr. specialiai paskirtas Lietuvai. Žurnalo viršelyje yra Respublikos Prezidento A. Smetonos paveikslas. Pirmame puslapyje įdėtas Lietuvos himnas ir lietuviškai atspausdintas vedamasis su antrašte „Lietuviai Tėvynės gynėjai“. Čia tą suomių žodį dedame:

LIETUVIAI, TĖVYNĖS GYNĖJAI

Praeitų metų gruodžio mėn. 6 dieną Suomijos tauta gražiu būdu minėjo savo nepriklausomybės 20 metų sukaktuvę. Tiesa, jog Suomija vien nepriklausomybės paskelbimu nepasidarė laisva, bet šis skelbimas vis tiek rodė, kad mūsų tauta norėjo būti nepriklausoma ir laisva. Po sunkių kovų Suomija per šešis mėnesius tapo visiškai laisva.

Šiandien Lietuva mini savo dideles šventes: suėjo lygiai 20 metų nuo tų laikų, kai karžygių Lietuva pasiskelbė nepriklausoma, ir ginklais bei savo sūnų krauju iškariavo sau laisvę. Šia proga prašome ištarti mūsų širdingiausių sveikinimus Jūsų tautai.

Suomių tauta yra Lietuvos ištikimas draugas. Šio draugingumo pagrindas yra netik vienodas likimas, bet ir tai, kad suomiaii lietuvius gerbia ir dėlto, jog Jūsų tauta daugiau mus kentėjo dėl svetimo jungo ir pasaulinio karo, bet vis dėlto didvyriškai kančias nukentėjusi, savo laisvę laimėjo per dideles aukas ir pasišventimą.

Valio 20-metų Nepriklausoma Lietuva! Lai gyvuoja jos karžygiai!

Dieve, saugok Lietuvą ir jos brangiąją laisvę!

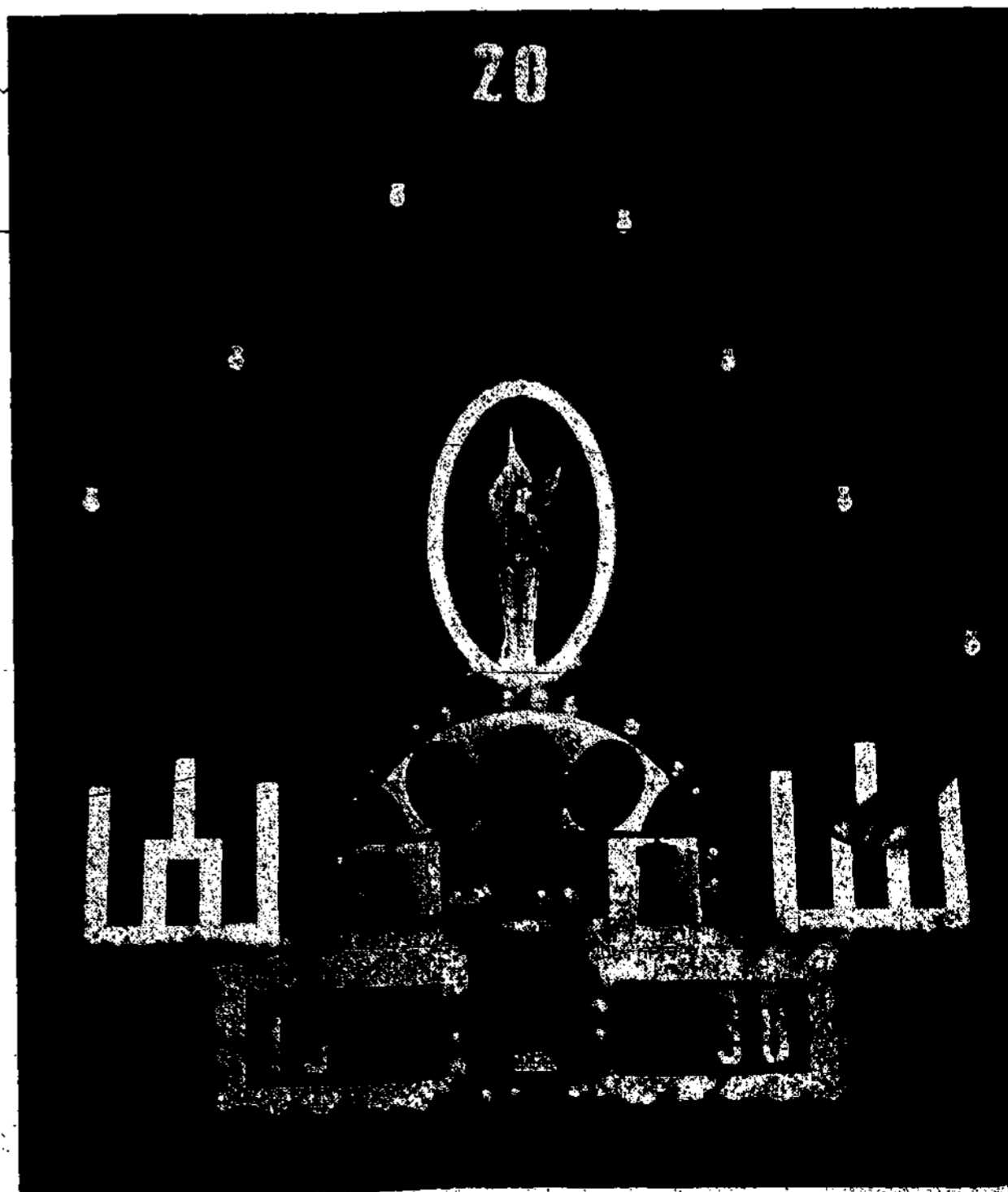
Toliau plačiai aprašyta Lietuvos teritorija, jos gyventojai; įdėtas mjr. Rusecko rašinys apie Lietuvos kariuomenę ir įdėta daug Lietuvos vaizdų: Lietuvos kunigaikščių Kęstutis, Vytautas; veikėjų Dr. Basanavičiaus, vyskupo Valančiaus, krašto apsaugos ministerio brig. gen. Dirmanto, kariuomenės vado brig. gen. Raštikio, I pėst. divizijos vado brig. gen. Pundzevičiaus, III brig. gen. Reklaičio, brig. gen. Nagevičiaus ir Šaulių Sąjungos vado. Be to, daug kitokių paveikslų iš Lietuvos gyvenimo.

Taip pat šias Lietuvos šventės iškilmes gražiai paminėjo ir Suomijos šaulių sąjungos savaitraštis „Hakkapeliitta“, redaktorius P. Ylläne redaguojamas.

Šiame numeryje Lietuvos šventei specialiai skirta keletas puslapių, kuriuose plačiai aprašyta Lietuvos šaulių Sąjunga ir įdėtas rašinys apie Lietuvos naująją Karininkų Ramovę. Be to, įdėtas Lietuvos Vytis, keletas Lietuvos kariuomenės vaizdų ir Karininkų Ramovės rūmų nuotrauka.

Žodžiu, Suomijos karinė spauda gražiai paminėjo Lietuvos nepriklausomybės sukaktį. Tenka pažymėti, kad šiuo atžvilgiu nemaža nuopelnų reikia priskirti Lietuvos generaliniam konsului ponui R. Oelleriui, kuris savo nenuilstama energija prisideda prie šių gražių darbų ir nuoširdžiai tarpininkauja tarp Lietuvos ir Suomijos karinės spaudos.

S. N.

Illuminuoti vartai šančių iguloje

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

RESPUBLIKOS PREZIDENTO KALBA,

pasakyta š. m. vasario 20, skautų brolijos ir seserijos pirmininką dr. Alekną pagerbiant jų vadovų suvažiavime (trumpai atpasakota)

Skautų brolijos vadovai ir skaučių seserijos vadovės šiandien susirinko pagerbti savo Sąjungos pirmininką, kurs mūsų tautos atgimime ir seniau turėjo nuopelnų savo kraštui. Jauniesiems, gal būt, neaišku, kaip ir kada. Žvilgtelėkime atgal.

Va šioje vietoje, rodos, nedaug tėra susirinkusių inteligentų, o anuomet visoje Lietuvoje tokių gal nė pusės nebuvo. Mat mūsų mokslus ėjusiam jaunimui sunku buvo apsigyventi savo tėvynėje. Valdininkais tegalėjo būti rusai, o mūsų nutautėję bajorai, kad ir turėjo kokių organizacijų, neprisileido susipratusių lietuvių. Ne vien dvasia, bet ir duona žmogus minta, o jos lietuviui švietėjui sunku buvo gauti. Taigi patriotiškas žygis jų būdavo apsigyventi Lietuvoje.

Aušrininkai, paskum varpininkai ragindavo mūsų studentus baigus mokslą grįžti pas savuosius ir savo gyvenimu jiems šviesti. Jie sakydavo, kad inteligentas, gyvendamas Lietuvoje ir visur drąsiai kalbėdamas lietuviškai, gali daugiau padaryti už tuos lietuvius, kurie dedasi kai tikrai esą ir šiaip ar taip nepamirštą savo tautos. Tačiau nedaug tesirasdavo, kurie paklausydavo mūsų patriotų raginimo. To nedaugelio skaičiuje buvo ir dr. Alekna.

Ir gyventi savo krašte buvo tikrai sunku tarp apsnūdusių tautiečių, sulenkėjusių bajorų ir atėjusių rusų. Lietuviui, dirbančiam savo tautai, reikė slapstytis ir saugotis, kad ką neįduotų. Sunku būtų žodžiais įtikinti ir atpasakoti, kaip nelengvas buvo lietuvių inteligento darbas. Norint atjausti aną metą, reikia pačiam būti

jį gyvenus. Vyresnieji, kurie jį gyveno, virsta vienas po kito ir nusineša kitan pasaulin labai daug mums rūpimos istorijos, daug įdomių žinių ir daug išgyvento vargo tautą gaivinant.

Visai kitaip yra virtę šiandien. Šiandien nebe nuopelnas gyventi Lietuvoje, nes tai savaime suprantama. Džiaugiamės, kad matome atgimusią Lietuvą; kur ne tik nedraudžiama, bet ir skatinama auklėti savo jaunimas. Jau turime jo prisiauklėję ir nebestingame auklėtojų. Praretėjusias senųjų gretas papildė jaunoji karta. Reikia džiaugtis, kad lietuviai atgijo, bet reikia toliau mokytis ir mokyti taip, kaip skelbė aušrininkai, — auklėti tautiškai.

Tačiau ir toks auklėjimas įmanomas ne be kliuvių. Juk dar yra mūsų visuomenėje visokių srovių srovelių, kurios tenka derinti vienon didžion srovėn, — tautos srovėn. Kiekviena srovė bėga savo tekme, bet visos tegu sutampa gausiausiai vienon Tėvynės srovėn. Tam tikslui dirba ir skautų organizacija. Ji turi geros medžiagos, nes jos auklėtinių daugumas yra moksleiviai, vieningos mokyklos vedami ir jos drausmėje laikomas. Skautų brolija ir seserija yra mokyklai talka. Per 20 metų daug jų padaryta. Jie iš pat pradžių dirba savo darbą vadovaudamiesi dėsniu Dievui ir Tėvynei, vadinasi, pasižadėję tarnauti savo Tėvynei taip, kaip Dievo įsakyta. Šiandien džiaugiamės, kad galime pagerbti mūsų išstvermingą ir darbštų solenizantą, skautų šefo pavaduotoją, dr. Alekną, visą laiką su jais buvusį.

Jaunas, tik baigęs universitetą, apsigyveno Lietuvoje, kaip aukščiau sakyta, ir, dirbdamas savo profesijos darbą, švietė kaimo žmones, keldamas tautinę sąmonę ir padėdamas jiems savo patarimais. Jo sėta sėkla davė gerą derlių aplinkui, žmonės buvo iš tautinio miego. Kai spaudos teisė buvo atgauta iš rusų valdžios, jis šelpė savo sutauptomis lėšomis mūsų laikračių ir knygų leidimą.

Mes labai norėtume, kad mūsų vyresnios kartos inteligentai, varę gilią vagą tautos atgimime, gyventų ko ilgiausiai. Jie turi daug patyrimo, iš kurio gali mokytis jaunieji. Ir dėlto mes branginame dr. Alekną ir jam linkime pamatyti toliau dirbant dar gražesnę Lietuvą. Linkime jam, kad ir toliau sėkmingai vadovautų skautų organizacijai, linkime skautams, kad gerai nusiteikę būtų paklusnūs, kaip lig šiol kad buvo.

Skautai pasirodė gražiai ne tik saviesiems, bet ir svetimiesiems. Tur būt, visi dar gerai atsimername Palangos stovyklą, kur visam pasauliui žinomas vyras, anglas, Baden Powel su savo palydovais buvo atsilankęs. Jis su savaisiais nuoširdžiai pasidžiaugė mūsų

Moksleiviai įteikia kariuomenei aukojamus šautuvus
A. Šulco nuotr.

Dr. Alekna sukaktuvininkas

Šiomis dienomis Lietuvos skautai pagerbė savo vadą Tarybos Pirmininką vyresnįjį skautininką Dr. J. Alekną, sulaukusį 65 m. amžiaus ir minėjusį 40 m. visuomeninės veiklos ir 20 m. skautiškosios veiklos. Dr. J. Alekna mūsų skautų yra gerbiamas ir mylimas, nes jis buvo pirmasis Lietuvos skautų šefas, nuolatinis

skautų rėmėjų vadovas ir nenuilstas skautų vadų pata-
rėjas ir globėjas. Savo jaunatviška nuotaika, nuošir-
dumu ir paprastumu Dr. J. Alekna mūsų skautams ro-
do gražų pavyzdį, koks turi būti tikras skautas.

Dr. J. Alekna gimė 1873 m. vasario mėn. 17 d. Švenčionių apskr., Kukliškių par. Vilniuje baigė II gimnaziją ir 1893 m. įstojo į Maskvos u-to medicinos skyrių, kurį baigė 1898 m. Studijų tikslais važinėjo į Vokietiją, Prancūziją, Austriją ir Šveicariją.

Baigęs mokslus, Dr. J. Alekna rūpinosi apsigy-
venti Lietuvoje ir savo profesija patarnauti savo krašto
žmonėms, ne svetimiesiems kur Rusijos gilumoje. Gy-
dytojo praktika vertėsi Ukmergėje, Zarasuose, Rozali-
me ir Kaune. Tačiau ne visą laiką galėjo gyventi Lie-
tuvoje, nes už lietuviškąjį veikimą buvo suimtas, kalin-
tas ir 2 metams ištremtas į Archangelską.

Karo metu buvo mobilizuotas. Tačiau karui bai-
giantis jau dr. J. Alekna matomas Stokholmo konferen-

skautais ir jų pavyzdinga tvarka. Tai buvo aprašyta
ne tik mūsų, bet ir anglų spaudoje.

Mes privalome garsinti Lietuvos vardą visokiomis
progomis. O jų skautų organizacija, bendraudama su
viso pasaulio skautais, turi labai daug. Va ir šiemet su-
lauksite vasarą svečių iš kitų kraštų savo tautinėje sto-
vykloje. Reikia tikėti, kad brolijos ir seserijos vadovai
visu rimtumu pasiruoš tai šventei. Palinkėsiu soleni-
zantui, kad jam, padedamam visos vadovybės, pavyktų
gražiai sutikti ir priimti svečius skautų stovyklose.
Tą šventę, tikiuosi, pasidžiaugs ir tie, kurie kad ir
nedirba skautų eilėse, bet jie ar pritaria ir juos už-
jaučia.

Tariu solenizantui širdingą ačiū už jo nudirbtus
darbus lietuvių skautų bylai.

cijoje, kurioje buvo sprendžiami Lietuvos atstatymo
reikalai. 1918 m. grįžo į Vilnių ir buvo kooptuotas
Valstybės Tarybon. Susikūrus vyriausybei, dviejuose
ministrų kabinetuose buvo vidaus reikalų viceministru.

Daug dirbo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus valdy-
boje, Dainos d-je, Moterų Globos Komitete, ypatingai
Skautų organizacijoje ir kitose draugijose.

Už nuopelnus yra apdovanotas mūsų valstybės ir
Latvijos valstybiniais ir skautų organizacijų garbės
ženklais.

Didžiam sukaktuvininkui linkime dar geros svei-
katos ir vaisingo darbo mūsų jaunuomenės ir Tėvynės
gerovei.

A. Žagaraitis

Mokyklų dovanos kariuomenei

PADOVANOJO KARO LAIVUI ŠAUTUVĄ. Vabalnin-
kų inž. K. Šakenio vardo pradžios mokyklos mokiniai, nupir-
kę šautuvą, jį įteikė karo laivo „Prezidento Smetonos“ įgu-
lai, tuo pareikšdami meilę savo karo laivui — lietuviškos jū-
ros sargui.

Laivo vadas aukotojams reiškia nuoširdžią jūrininkišką
padėką.

**PANEVĖŽIO AMATŲ MOKYKLA PADOVANOJO
4 PĖST. L. K. MINDAUGO PULKUI KETURIUS ŠAUTU-
VUS.** Po iškilmingų pamaldų katedroje, dalyvaujant kariuo-
menei ir organizacijoms, Katedros aikšteje išsirikiavus ka-
riuomenės daliniams, Panevėžio amatų mokyklos direk-
torius p. Gėgžna iškilmingai įteikė 4 pėst. L. K. Mindaugo pul-
kui keturius šautuvus ir aukojusių jiems nupirkti mokinių ir
tarnautojų sąrašą. Mokyklos direktorius p. Gėgžna vaizdžiai
apibūdino 4 pėst. pulko nuopelnus kovose. Pasak jo, apie
4 pėst. pulko nuopelnus ir jo vyrų narsumą byloja įgulos baž-
nyčioje dvi didelės juodo marmuro lentos su auksinėmis pavar-
dėmis tų, kurie savo gyvybes paaukojo dėl Tėvynės laisvės.

4 pėst. pulko vadas, priimdamas šautuvus, nuoširdžiai pa-
dėkojo mokyklos direktoriui, mokiniams ir tarnautojams už
dovaną.

—P—

SEDOS DOVANA. Vasario 16 d. proga Sedos apylinkės
tautininkai ir pradžios mokyklos Nr. 1 mokiniai Plungės įgu-
lai padarė itin didelį džiaugsmą, padovanodami 3 karinius šau-
tuvus. Iš įgulos šautuvų priimti nuvyko kpt. Mažylis su trimis
kareiviais.

Mokyklos mokinė perskaitė įteikimo aktą, kuriame sa-
koma, kad šautuvus buvo nupirkta už suaukotus centus ir
ateityje pasižadama narsiajai kariuomenei negailėti ne tik
pinigų, bet ir savo jėgų. Perskaitė aktą, jį kartą su gėlių
puokšte buvo įteiktas kpt. Mažyliui, o vienas mokyklos mo-
kinių įteikė šautuvą. Tokia mažųjų nepaprasta meilė kariuo-
menei visų buvo sutikta su pasigerėjimu ir pagarba mokyto-
jams, mokantiems taip auklėti būsimuosius Lietuvos gynėjus.

Su šautuvais kariuomenei

A. Šulco nuotr.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

APDOVANOTI SVETIMŲ VALSTYBIŲ KARO ATSTOVAI

Respublikos Prezidento aktu š. m. vasario mėn. 16 d. šventės proga šie svetimų valstybių karo atstovai Lietuvai už nuopelnus apdovanoti Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordinu:

2-ju laipsniu — generolas Efisio Marras, Italijos karo attaché; 3-ju laipsniu — mjr. Gustav Guenther, Amerikos Jungtinių Valstybių karo attaché, plk. Oldrich Farsky, Čekoslovakijos karo attaché, plk. ltn. Villem Saarsen, Estijos karo attaché, plk. ltn. Makoto Onodera, Japonijos karo attaché, gen. št. plk. ltn. Viktors Deglavs, Latvijos karo attaché, plk. ltn. Jacques Hoppenot, Prancūzijos karo attaché, jūrų kpt. Antoine-Jeanne-Jean Tracou, Prancūzijos jūrų attaché, mjr. Regnar Ingelius, Suomijos karo attaché, jūrų kpt. Sven-Josef Nordgren, Švedijos jūrų attaché, mjr. Karl Lindqvist, Švedijos karo attaché;

4-ju laipsniu — kpt. Mario Gaspari, Italijos oro attaché;

5-ju laipsniu — ltn. Stig Eriksson, Švedijos karo attaché padėjėjas.

Taip pat Respublikos Prezidento aktu už nuopelnus Lietuvai apdovanoti šie Švedijos karališkojo laivyno karininkai:

D. L. K. Gedimino ordino 3-ju laipsniu: — Capitaine de fregate S. G. Weinberg, 4-ju laipsniu — Lieutenant de vaisseau B. F. G. G. Thermaenius, 5-ju laipsniu — Enseigne de vaisseau 1-ere classe baron S. S. G. D. Hermelin.

Vytauto Didžiojo 4-jo laipsnio ordinu — Capitaine de corvette C. W. H. G. Gahn.

3 DRAGŪNŲ GELEŽINIO VILKO PULKAS. Vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties minėjimą dragūnai praleido gana jaukiai. Po visų iškilnių ir minėjimų, vakare pulko kino salėje buvo pasilinksminimas. Sunk. kulkosvaidžių eskadrono kareivių grupė, jaun. ltn. Nakučio vadovaujama, gražiai pagriežė ir padainavo. Vietinės valstybinės gimnazijos mokiniai užpildė didesnę programos dalį savo dainomis, baletu ir plastikos numeriais. Ypačiai žiūrovams patiko jaun. ltn. Nakučio dainos. Akomponavo ponis Petkienė.

Pusk. Kiseliauskas

PAVYKĖS KĖDAINIŲ ĮGULOS LIKT. PUSKARININKIŲ VAIDINIMAS. Vasario 16 d. Kėdainių įgulos likt. puskarininkiai surengė šeimyninį vakarą-spektaklį, į kurį prisirinko pilnutėlė buv. gimnazijos salė karių bei jų svečių. Šiame vakarą-spektaklyje likt. puskarininkių vaidybos sekcijos kolektyvas suvaidino M. Kiškio 5 paveikslų Vilniaus kovų dramą „Du brolius“, kurioje vaizdžiai buvo parodyta lietuvių-kario žūtbutinės kovos dėl Vilniaus ir parsidavėlio-išgamos, nors jaudinantis, bet pelnytai tragiškas galas.

Tas pats veikalas vasario 15 ir 16 d. d. net 2 kartus buvo nemokamai suvaidintas visiems įgulos kareiviams. Be to, minėtus „Du brolius“, dėl jų gražios bei pamokomos idėjos, dar manoma suvaidinti ir platesnei Kėdainių visuomenei, k. t., moksleiviams, darbininkams ir t. t.

RYŠIŲ BATALIONAS. Vasario 17 d. buvo bataliono liktinių puskarininkių ramovės narių metinis susirinkimas. Be kitų susirinkime svarstyti klausimų, nutarta iš ramovės kasos paaukoti Ginklų Fondui 50 litų.

■ Vasario 16 d. išleistas bataliono sieninio laikraščio „Alio“ 9 numeris. Laikraščio turinį sudaro: eilėraščiai Nepriklausomybės sukakties paminėti, gražus feljtonas „Ryšininko jubiliejus“, keletas eil. Vagusevičiaus karikatūrų, rašinių iliustracijos ir kitų įvairių nuotrupų iš ryšininkų gyvenimo.

■ Šiomis dienomis bataliono karių skaitykla savo sienas papuošė nauju, dail. eil. Vagusevičiaus pieštu, gan dideliu paveikslu. Paveikslas vaizduoja Nepriklausomybės kovas ties Giedraičiais. Kova vyksta miške, kur narsūs lietuvių kariai atima iš klastingojo lenko sunkųjį kulkosvaidį.

P. Medalinskas

UKMERGĖS ĮGULA. Minint 20 metų Lietuvos nepriklausomybės sukaktį, Ukmergės įgulos kariai ir organizacijos po pamaldų bažnyčioje nuvyko į kapus ir padėjo vainikus ant paminklo žuvusiems kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės kariams. Iš kapų įgulos kariai ir organizacijos susirinko turgaus aikštėje, kurioje kariai suvaidino misteriją „Kovos dėl nepriklausomybės“. Misterijos autorius ir režisorius — kpt. Rugys.

Pusk. Žaltauskas

II PĖST. DIVIZIJOS LIKT. RIK. PUSKARININKIŲ KURSAI. Vasario 12 d. kursų klausytojai suruošė ekskursiją į kariuomenės intendantūros dirbtuves, kur matėme, kaip siuvami drabužiai, batai, palapinės ir kita reikalinga danga. Apžiūrėję dirbtuves, nuvažiuovome į Petrašiūnus. Čia buvome popieriaus fabrike, kur paskirtas vadovas išaiškino visą gamavimo procedūrą. Kaip tik tuo laiku gamino laikraštinių popierių, ant kurio spausdinamas „Karys“. Paskui nuvykome į elektros stotį, kuri yra prie pat popieriaus fabriko.

J. p. A. Burba

KUPIŠKIO ĮGULOS švietimo vadovo iniciatyva įguloje suorganizuotas karių scenos mėgėjų ratelis. Pirmas mėgėjų pasirodymas buvo vasario 16 d., surengiant vakarą. Programa pradėta Lietuvos himnu, kurį sugiedojo karių vyrų choras, diriguojamas san. jaun. pusk. Burbos. Be to, tas pats choras sudainavo keletą karių ir šiaip gražių dainų. Po dainų virš. Markelevičius ir veter. jaun. pusk. Dranginis su smuikais ir grand. Šliagovskis akordeonu pagriežė keletą įvairių muzikos dalykelių. Pianinu akomponavo pats vakaro iniciatorius švietimo vadovas kun. Tarvydis. Paskui sekė baletas, kurį atliko Kupiškio pradžios mokyklų mokinės.

Po meninės dalies buvo vaidinimas. Vaidino 3 veiksmų pjesė iš Lietuvos Nepriklausomybės kovų „Kautynių diena“. Vaidinimas pasisekė gana gražiai ir žiūrovų buvo šiltai sutikti. Vasario 18 d. tas pats veikalas karių salėje buvo suvaidintas Kupiškio mokyklų mokiniams.

P. Gelžinis

PANEVĖŽIO ĮGULA. Vasario 20 d. vietos įgulos kariams buvo vaidinama „Vasario 16-oji“. Vaidinimas gerai nusisekė. Kariai buvo patenkinti, kurių buvo prisirinkusi pilnutėlė šaulių teatro salė. Daugumas artistų buvo Panevėžio berniukų gimnazijos mokiniai ir mokytojai. Po vaidinimo berniukų gimnazijos choras, p. Karkos vedamas, sugiedojo keletą karių dainų. Puiku, kad ir moksleiviai neužmiršta karių. Č

Vasario 16 d. kariuomenės dalyse: apdovanojiesiems prisega garbės ženklą

VIETOJE GELIŲ — „KARYS“. Vasario 12 d. Kar. Štabo Spaudos ir švietimo Skyrius 5 pėst. D. L. K. Kęstučio pulko salėje surengė kariams gražią programą, kurią sudarė: pulko orkestro koncertas, seniausias Lietuvoje „Dainos“ draugijos choras ir buvo rodoma filma „Naujoji Lietuva“.

Spaudos ir švietimo Skyrius viršininkas plk. Šarauškas, atsidėkodamas chorui, pasakė kalbą ir vietoje gelių apdovanojo visus choro dalyvius naujais „Kario“ numeriais. Po to kalbėjo pulko vadas plk. Čepauskas, pulko vardu padėkodamas visiems dalyviams už suteiktą programą, o kariai padėjo gausingais katučiais.

Paskui buvo rodoma naujoji filma. Rodymo metu pranešinėjo p. Babickas. Turėjo progos filmą pamatyti ir „Dainos“ draugijos svečiai.

Pusk. Br. Čibinskas

RADVILIŠKIO ĮGULA. 20 metų Nepriklausomybės sukaktis buvo iškilmingai paminėta. Vasario 15 d. kariuomenė ir organizacijos nuvyko į netoli esančius kovų laukus, kur 1919 m. buvo kovos su bermontininkais. Grįžę iš kovų laukų, prie karžygių—savanorių paminklo Radviliškio kapinėse atlaikytos pamaldos.

Vasario 16 d. po pamaldų buvo įgulos paradas. Paradą priėmė įgulos viršininkas. Dalyvavo ir svečių — latvių karininkų, kurie pasveikino Lietuvos karius 20 metų Nepriklausomybės sukaktuvių proga. Iškilmių metų įgulos viršininkas apdovanojamiems įteikė pasižymėjimo ženklus. Vienos dalies likt. puskarininkiai ir civ. tarnautojai padovanojo savo daliai 3 pistoletus.

Vakare šaulių namuose suvaidinta kariams, o paskiau visuomenei „Kruvinosios Kalvarijos kelias“.

J. pusk. V. Gurklys

ŠVENTĖS PROGA DOVANOJO ŠAUTUVĄ. Vasario 16 d. 3 p. V. D. pulko 2 kulkosvaidžių kuopo karininkai, puskarininkiai ir kareiviai nupirko ir kuopai padovanojo karinį šautuvą. Šautuvas kuopos vadui buvo iškilmingai įteiktas.

Tai gražus pavyzdys, kuris rodo, kad kariai ne tik patys mokosi ginti Tėvynę, bet ir stiprina jos apsiginklavimą.

Gr. A. Titlius

ZYDAI, ATSARGOS KARIAI, ĮTEIKĖ PULKUI ŠAUTUVĄ. Vasario 16 d. Marijampolės žydų Nepriklausomybės kovų dalyvių sąjunga įteikė pėstininkų pulkui šautuvą. Įteikus šautuvą, pulko vadas padėkojo už auką ir už pasiryžimą eiti Lietuvos Nepriklausomybės stiprinimo keliu. Po pulko vado kalbos tarė žodį žydų atsargos karių atstovas.

N-kas

4 ARTILERIJOS PULKAS. 4 art. pulko baterijos vadas skatina savo kareivius perskaityti kas mėnesį nors po vieną knygą. Toks vado paraginimas duoda gražių vaisių: kai kurie lieka nuolatiniiais bibliotekos lankytojais iki tarnybos pabaigos ir grįžta į namus daugiau prasilavinę.

J. Bačinskas

SU DOVANOMIS PAS LIGONIUS. Vasario 16 d. 7 d. Ž. K. Butegeidžio pulko sergančius karius aplankė vietinio Karininkų Moterų Šeimų skyrius ir taip pat liktinių puskarininkų žmonių ratelio atstovės. Abiejų ratelių atstovės ligoniams atnešė dovanų.

Al. Sicila

KARO KALĖJIMAS. Per 1937 metus karo kalėjimo kareivių bibliotekoje lankėsi 2374 skaitytojai. Jie perskaitė įvairių rašytojų knygų 3510 tomų. Ypačiai buvo skaitomos knygos lietuvių rašytojų. Iš skaitytojų rekordinių knygų skaičių perskaitė saugos būrio gr. J. V. Narbutas, perskaitydamas įvairių knygų net 196 tomus. Antras daugiausia perskaitęs j. pusk. A. Januškis (167 tom.). Toliau gr. Eimingis (95 t.) ir kiti perskaitė 90—60 tomų.

Pusk. St. Bačianskas

KARO LAIVAS. Gražiai pasirodė karo laivo „Prezidentas Smetona“ jūreivių choras. Vasario 16 d. klaipėdiškiams teko progos pamatyti jūreivių chorą ir išgirsti keletą jų padainuotų dainų. Minėjimų metų choras dalyvavo dviejose vietose. Pirmiau V. D. G. salėje ir vėliau šaulių salėje. Abejose vietose jūreiviai labai gražiai atliko savo programos dalį, už ką buvo palydėti karštais plojimais. Chorui vadovavo pulko kapelmeisteris p. Motėkaitis.

J. Učius

DEKORUOJA KUOPĄ. Tg. Naumiesčio įgulos N. kuopos j. p. Gontis pradėjo paišyti pasižymėjusių asmenų portretus ir jais dekoruoti savo kuopą. Jau nupaišė karin. Juozapavičiaus, Eimučio ir kitų žymesnių žmonių portretus. J. p. Gontis žinomas, kaip geras krepšinio žaidikas ir kupletistas. Nekartą savo gražiais kupletais palinksmo savo draugus karius.

M

P. L. P. KARO MOKYKLOS GYVENIMAS. Vasario 14 d. 5 p. pulko salėje P. L. P. Karo Mokyklai buvo kino seansas — demonstruota švietimo Ministerijos kultūrinė filma. Seansas atsilankė nemažas būrelis P. L. P. Karo Mokyklos karininkų, kariūnų bei aspirantų. Ši filma savo ryškiu dabartinės Lietuvos gyvenimo bei gražiosios gamtos vaizdavimu visiems paliko gerą įspūdį.

Vasario 16 d. vakare Karo Mokykloje buvo išleidžiamojo kurso rengiamas gimnastikos ir sporto vakaras. Vakara pradėjo stalo tenisistai: kar. pusk. Trečiokas ir kar. pusk. Sipavičius, kovodami dėl Karo Mokyklos 1938 metų meisterio vardo. Netikėtai kar. pusk. Sipavičius laimėjo 3:2 (19:21; 17:21; 22:20; 21:12; 21:14). Fektavime pasirodė dvi poros: kar. j. p. Numgaudas — kar. j. p. Vidūnas ir asp. Švėgžda — kar. j. p. Vengrys. Bokse taip pat pasirodė dvi poros: kar. Daukantas — kar. Savičius — parodomajame bokse, o kar. j. p. Buzas — kar. j. p. Viršila — komiškame bokse. Beje, kaip komiškojo bokso dalyvį tenka paminėti asp. Švėgždą — bokso rungtynių (komiškujų) teisėją, kuris būsimuosius boksininkus-instruktavo ir sudarė situacijų jų linksmajai prigimčiai pasireikšti. Jau linksmi nuteiktus svečius užimponavo darni rinktinės kariūnų grupės (ją sudarė 1 ir 2-os kadro kuopų kariūnai) mankšta ir gerai paruošta įrankių gimnastika. Kariūnai savo išsilavinimui parodyti panaudojo žiedus, lygiagretes, turniką ir arkli.

Programai baigiantis, vyr. fizinio lavinimo instruktorius paskelbė, kad varžybų komisija 1938 metų geriausio gimnasto vardą pripažino kar. pusk. Stepaičiui, 2 vieta — kar. Ed. Astramskui ir 3 vieta — kar. pusk. Aukstiniui.

J. Zonyš

II INŽINERIJOS BATALIONAS. Karių bibliotekoje 1937 m. buvo 2725 tomai knygų. Jų skaičius vis papildomas naujais leidiniais. Per 1937 metus biblioteka turėjo 306 skaitytojus, kurie perskaitė 3164 tomus. Atrodo, kad perskaityta mažai, bet prisiminus, kad kariai per vasarą knygų visai neskaitė, nes atlikdami praktikos darbus buvo išvažinėję ir tik žiemą jų daugiau skaito. Daugiausia knygų perskaitė: gr. Milinkauskas — 105 tomus, j. pusk. Vasiliauskas — 63 tomus, j. pusk. Tamulėnas — 61 tomą ir t. t.

J. pusk. Vyt. Gurklys

RYŠIŲ BATALIONAS. Telegrafo-telefono kuopos kareiviai Vasario 16 d. proga iš savo kuklių sutaupų paaukojo Ginklų Fondui 21 litą 37 ct. Tą mintį pateikė ir pats tas aukas rinko „Kario“ platintojas pusk. Stasenis.

Grand. K. Vilsonas

5 PĖST D. L. K. KĘSTUČIO PULKAS. Vasario 16 d., šventės proga, pulko vadas įteikė 1937 metais gavusiems ženklelius „Geram šauliui“ už šaudymą iš šautuvų ir sunk. kulkosvaidžių šiems puskarininkiams ir kareiviams: virš. Karčiauskui Antanui, virš. Granickui Pranui, virš. Balčiūnui Antanui, pusk. Tomaševičiui Karoliui, grand. Trinkertui Valteriui, Kryževičiui Alfonsui, Čibirkaui Kaziui, Korsokui Kaziui, Montvilai Valteriui, eil. Mosiulionui Jurgiui, Piliponiui Jurgiui; jaun. kar. Skabeikai Juozui, Burneikai Antanui, Zacharevičiui Jonui ir Stankevičiui Broniui; iš sunk. kulk.: pusk. Ramonui Petriui ir pusk. Karpavičiui Jonui. Be to, už gerą pareigų ėjimą keletą puskarininkų ir daug kareivių pakėlė į aukštesnius laipsnius.

Pusk. T. Znötinas

BUTEGEIDININKŲ LITERATŪROS IR MENO VAKARAS. Vasario 16 d., 7 pėst. pulko kariai savo pulko salėje buvo surengę linksmą literatūros ir meno vakarą. Mokomosios kuopos mokiniai eil. Stanckis, Urbonavičius ir Kamašauskas paskaitė keletą Vaičiūno, Miškinio ir kitų poetų eilėraščių. Pusk. Mikšys paskaitė jaun. pusk. Sicilos du feljetonus ir eilėraščių. Ypačiai karius sudomino 8 kp. karių atliktas vaizdelis: „Iš atostogų grįžus“. Vaizdelį parašė jaun. ltn. Požemeckas. Jauni kareiviai: Bieliauskas ir Kuprys paskaitė po monologą, jaun. pusk. Maiga padainavo kupletų, jauni kareiviai Rėkašius, Žiobakas ir Turčinskas atliko akrobatikos ir plastikos numerių. Pagaliau programą baigė stygų orkestras ir mokomosios kuopos choras.

Al. Sicila

2 ULONŲ L. D. K. BIRUTĖS PULKAS. Vasario 6 d., pulko švietimo vadovo pakviestas, atsilankė į pulką valstybinės gimnazijos mokinių choras. Mokinės p-lė Kizlinkaitė ir p-lė Navickaitė, mokytojui kompozitoriui p. Navickui akomponuojant, labai gražiai padėklamavo ir padainavo. Gimnazijos choras, p. Navicko diriguojamas, padainavo keletą gražių dainų, kurios kariams labai patiko. Gausaus karių plojimo prašomas choras turėjo jas pakartoti. Choras, tarp daugelio lietuviškų dainų, padainavo ir vieną ukrainišką liaudies dainą.

Pusk. St. Gudmonas

I PĖST. DIVIZIJOS BŪSTINĖS kareivių bibliotekoje 1938 m. sausio 1 d. buvo viso knygų 1676 tomai. Per 1937 metus viso perskaityta 1686 tomai, skaitytojų buvo 154.

Nors per 1937 metus nedaug daugiau perskaityta knygų (1936 m. 1623 tomai), bet turinio atžvilgiu buvo skaitoma daugiau rimtesnės bei mokslinės knygos. Iš beletristikos buvo daugiausia mėgiamos ir tiesiog iš rankų į rankas eidavo lietuvių autorių. Nemaža knygų perskaityta apie ryšių specialybę, sveikatą, sportą, žemės ūkį ir kt.

Per 1937 metus daugiausia knygų perskaitė: 1) eil. Drazdauskas — 74, 2) j. pusk. Paulauskas — 68 (jų tarpe tik 20 beletristinių), 3) j. pusk. Karaliūnas — 52, 4) eil. Šimelis — 48 ir 5) eil. Lazauskas — 36. —P—

DĖL „NEREIKALINGŲ PRIEKAIŠTŲ“. Į „Kario“ 6—7 nr. aviacijos puskarininkių šachmatininkų paaiškinimą turiu pasakyti:

1. Mano korespondencija, rašyta „Kario“ 5 nr., pionierių puskar. šachmatininkų komandai ir jos vadovui buvo žinoma, kitokių įpareigojimų korespondencijai rašyti niekuomet negaunu.

2. Jei puskar. Kaunietis nebuvo įpareigotas rašyti „Karyj“ ir vis dėlto nežinodamas parašė, tai paaiškinime dėl minimų gerų norų ir neįmant vieno kito taško galvon, jis turėjo būti paprašytas korespondenciją pataisyti. Draugiškumas privalomas visiems lygiai.

3. Mano korespondencijoje („Kario“ 5 nr.) pažymėtas faktas, kad pradėtas turnyras laikomas baigtu, aviacijos puskarininkiams šachmatininkams sukėlė didelį pasitenkinimą ir visišką pritarimą (taip paaiškinime „Kario“ 6-7 nr. pasisakytą). Tas dar labiau patvirtina faktą, kad turnyrą tik tuo būdu ir benorėta baigti. Jei taip, tai nebuvo ko užsigauti ir tikrus faktus versti nereikalingais priekaištais.

4. Gerų norų tarpusavyj sugyventi ir vieni kitus pažinti, visi puskarininkiai turi, bet „nėra to gero, kur nepasitaikytų blogo“. Taigi, pasisakymas „visus turnyrus laimėjus“, dėlšiant turnyrą baigti ir buvo nedraugiškas gestas pionieriams šachmatininkams. Jų žaistas turnyras nebuvo pripažintas, kuris blogiausiu atveju būtų davęs jiems lygiąsias.

5. Dviejų komandų sudėtis sudarė tik dalelę dvejų dalių puskarininkių skaičiaus. Šį tariamą ginčą paversti dvejų dalių puskarininkių kolektyvu ginču negalima. Nes tokio ginčo nebuvo ir nėra.

Išvadoje, mano korespondencija „Kario“ 5 nr. buvo ne „nereikalingi priekaištai“, bet tikras susidariusios padėties nupasakojimas. Tą pripažino ir aviacijos puskarininkiai šachmatininkai. Tik pareiškė nepasitenkinimą, kodėl tai buvo paskelbta, o nebuvo draugiškai nutylėta.

Iš savo pusės laikau viską išaiškinta. Tuo reikalu daugiau nerašysiu. Viršila Malakauskas

KARIUOMENĖS UGNIAGESIAI

SVEIKINIMAI. Lietuvos Valstybės atstatymo XX metų sukaktuvių proga kariuomenės bei Kauno miesto ir įgulos ugniagesių inspektorių sveikino Baltijos valstybių ugniagesių susivienijimo prezidentas ir Estijos ugniagesių korpo vado I pavadootojas, Rygos miesto ugniagesių brigados vadas ir Daugpilio miesto brandmajoras.

„UGNIAGESIO“ ŽURNALO PLATINIMAS. Viršila Načajus išplatino Alytaus įguloje 23 egz., viršila Petrauskas — Vilkaviškio įguloje — 22 egz., viršila Urbuševičius — Plungės įguloje — 8 egz. Tuo tarpu išplatinta 179 egz. Be to, Ginklavimo Valdyba išrašė 95 egz. žurnalo.

„Ugniagesio“ pranešimu puskar. Vilinskas išplatino Šakiuose 40 egz., ltn. Žadvydus Kretingoje — 44 egz. žurnalo.

GAISRŲ FRONTE. Vasario 4 d. naktį Radviliškyje degė A. Monkaus ir Š. Banko daržinės, prikrautos pašaro. Spėjama, kad daržinės buvo padegtos. Gaisrą gesino miesto savanorių, įgulos ir geležinkelininkų ugniagesių komandos. Sudegė arklys ir 3 vežimai.

MARIJAMPOLĖS ĮGULA. Šiomis dienomis mokomojoj kuopoj sudaryta ugniagesių komandos keičiamoji sudėtis. Į komandą priimta 40 mokinių, daugiausia kaimiečių, kuriuos netrukus pradės mokyti ugniagesybos. Mokomosios kuopos kiekvienoj laidoj paruošiama ugniagesybos darbui po keliasdešimt žmonių. J. P. Gruodis

ŠAULIŲ GYVENIMAS

AUKŠTELKIAI. (Radviliškio v.). Vietos šaulių būrio iniciatyva Aukštelkiuose buvo iškilmingas 20 metų Lietuvos Nepriklausomybės paminėjimas. Pažymėtina, kad į šį paminėjimą buvo pakviesti visi apylinkėje esą Vyčio kryžiaus kavalieriai ir savanoriai kūrėjai, kurių atsilankė apie 20. Be to, šiame minėjime dalyvavo visos esančios organizacijos.

Šventės proga ypačiai gražiai buvo pagerbti savanoriai ir karo invalidai, kuriems po sveikinimų šauliai įteikė Vyčio ženklukus, o jaunieji ūkininkai papuošė savanorių kūrėjų krūtines tautiniais kaspinėliais su rūtų šakelėmis. Toliau sekė meniška dalis. Pasakyta keletas eilėraščių, padainuota ir suvaidinta: „Knygnešio duktė“ 3 v. v. Dalyvis

ROKIŠKIS. Vasario 12 d. p. Merkinas Geršonas, 20 metų Lietuvos Nepriklausomybės sukakties proga, per Rokiškio šaulių rinktinę paaukojo Lietuvos karo laivynui remti 10 litų ir taip pat įnešė į L. Banką Ginklų Fondo sąskaiton 10 litų. A. R-kas

RUSNIŠKIAI TURĖJO PROGOS IŠGIRSTI GRAŽŲ DRAGŪNŲ ORKESTRĄ. Vasario 16 d. Rusnės gausi visuomenė, organizacijos ir įstaigos iškilmingai minėjo 20 metų Nepriklausomybės sukaktį. Minėjimui daug reikšmės ir geros nuotaikos suteikė atvykęs dragūnų pulko orkestras, kuris savo gražiu pasirodymu rusniškius sužavėjo. Prie linksmosios dalies gražiai pasirodė tų pačių griežikų sudarytas jazbandas.

Tąja proga norime 3 dragūnų G. V. pulko vadui už suteiktą mums, rusniškiams, orkestrą išreikšti nuoširdžiausią padėką.

Iškilmėms ruošti Komitetas Rusnėje

SPORTAS

ŽYGIAVIMO SPORTUI VYTENININKAI KREIPIA DAUG DĖMESIO. Šiomis dienomis įvairios kuopos surengė 7 km žygį pilna kautynių apranga ir 5-kių km — sargybos uniforma tikslu atrinkti pačius geriausius žygiuotojus. Žygių metu buvo krepiama ypatingo dėmesio į kareivių patvarumą ir laiką, kuriuo buvo atlikti žygiai. Iš kiekvienos kuopos ar komandos atrinkta po tris geriausius žygiuotojus, kurie pristatyti sporto vadovui, kuris dar atrinks iš šitų žygiuotojų kelis vyrus, galinčius atstovauti pulką bet kokiose sporto rungtyne. Gr. Davainis

KARO AVIACIJA — 2-RAS PĖST. PULKAS 41—15 (18—5). Vasario 14 d. Kūno Kultūros Rūmuose buvo draugiškos krepšinio rungtynės tarp karo aviacijos ir 2 pėst. pulko komandų. Laimėjo karo aviacijos komanda — net 41—15 (18—5).

Džiugu pastebėti, kad ir kariai jau domisi krepšinio žaidimu. Ir kaip matyti, kai kurios Kauno įgulos komandos visai neblogai pasirodo. Reiktų, be to, sudaryti progų Kauno įgulos karių krepšinio komandoms treniruotis K. K. Rūmų salėje. Mažiausiai reikėtų paskirti per savaitę bent 2 val. treniruotėms ir rungtynėms. Ir valandas rungtynėms paskirti ankstesnės (šios rungtynės buvo tarp 22—23 val.). G.

P. L. P. KARO MOKYKLA. Vasario 13 d. P. L. P. Karo Mokyklos stalo tenisistai žaidė su karo aviacijos stalo tenisistais. Laimėjo Karo Mokykla 5:4.

Tą pačią dieną P. L. P. Karo Mokyklos stadione buvo futbolo rungtynės tarp Karo Mokyklos ir geležinkelininkų. Mūsiškiai parodė truputį permaža pasiryžimo, todėl laimėjo geležinkelininkai 3:1.

Vasario 22 d. P. L. P. Karo Mokyklos šachmatininkai kariūnų ramovėje žaidė su geležinkelių šaulių sporto klubu. Karo Mokykla laimėjo 7½:2½. J. Zonys

K. S. S. III (Karo laivas) — ŠAULYS II 37:20 (13:10). Vasario 17 d. V. D. G. gimnastikos salėje buvo krepšinio rungtynės tarp K. S. S. III (kar. laiv.) ir Šaulio II. Jūreiviai lengvai rungtynes laimėjo rezultatu 37:20.

J. U-čius

LIETUVA PASAULINĖSE LEDO RITULIO PIRMENYBĖSE PRAHOJE. Vasario 10—20 d. Prahoje buvo pasaulinės ledo ritulio pirmenybės, kuriose dalyvavo ir Lietuva.

Šį kartą Lietuva pirmą kartą dalyvavo pasaulinėse ledo ritulio pirmenybėse. Tad šis mūsų rinktinės dalyvavimas pasaulio pirmenybėse buvo gera mūsų ritulininkams pamoka, ką jie patys patyrė rungdami su daug patyrimo turinčiomis komandomis, o taip pat ir stebėdami pačias didžiąsias kovas.

Pirmas Lietuvos rinktinės pasaulinėse ledo ritulio pirmenybėse pasirodymas buvo prieš rumunus vasario 11 d. Ir šios pirmos pasaulinės pirmenybių rungtynės Lietuvos rinktinėi buvo didelė staigmena, nes Lietuva nugalėjo Rumuniją 1:0. Rumunai buvo nelygus priešas, turįs didesnę patyrimą ir daugiau treniruoti. Ir šis pirmas Lietuvos rinktinės pasirodymas prieš rumunus įgijo didelių simpatijų prahiečių tarpe. Nors jie žinojo, kad lietuviai dar tik pradeda lavintis šioje sporto šakoje, bet jiems labai patiko lietuvių sportiškumas, jų atsidavimas sportui ir pasiryžimas kovoti.

Antrąsias rungtynes mūsų rinktinė turėjo vasario 12 d. prieš lenkus, kurias pralaimėjo 1:8 (0:3, 0:0, 1:5). Ir šiose rungtynėse, nors mūsų rinktinė buvo ir silpnesnė, bet visuomenės palankumo nenustojo. Nuolat mūsų rinktinės vyrus žiūrovai ragindavo pasitempti, o mūsų puolimus lydėdavo skatinančiais šūkiu.

Trečiąsias rungtynes mūsų rinktinė turėjo vasario 13 d. prieš vengrus, kurias mūsų rinktinė pralaimėjo 1:10 (0:2, 0:4, 1:4). Ketvirtąsias ir paskutiniąsias rungtynes mūsų ledo ritulio rinktinė žaidė prieš savo grupės favoritus šveicarų, kuriems pralaimėjo 0:15 (0:9, 0:2, 0:4).

Pasaulinėse ledo ritulio rungtynėse pirmam ratui pasibaigus padėtis grupėse buvo tokia: II rate komandos suskirstytos taip pat į tris grupes: I Šveicarija, Amerika, Čekoslovakija; II Kanada, Vokietija, Vengrija; III Anglija, Lenkija, Švedija. Šiam ratui pasibaigus, į pusfinalius pateko Čekoslovakija, Kanada, Vokietija ir Anglija. Pusfinalio nugalėtojais tapo Kanada ir Anglija ir jos vasario 20 d. rungtis dėl pasaulio meisterio vardo. Pasaulinio ledo ritulio meisterio vardą laimėjo Kanada, nugalėjusi Angliją finalinėse rungtynėse 3:1 (3:1, 0:0, 0:0). Čekoslovakija dėl trečiosios vietos įveikė Vokietiją 3:0 (1:0, 2:0, 0:0). Tuo būdu vietas užima šitaip: I pasaulio meisteris Kanada, II Europos meisteris Anglija ir III Čekoslovakija.

I RINKTINĖ LAIMĖJO PRIŠ II RINKTINĖ 33:17 (14:8). Vasario 20 d. Kūno Kultūros Rūmuose buvo vyrų ir moterų krepšinio treningo rungtynės. Visų susirinkusių dėmesis buvo nukreiptas į I-ją rinktinę, kurios buvo paskutinis treningas prieš Prancūziją, Paryžiuje. Ir tą I-ji rinktinė laimėjo prieš II-ją 33:17 (14:8). Taip pat ir moterų I-ji rinktinė nugalėjo II-ją 17:10 (19:5).

KLAIPĖDA. Vasario 12 ir 13 d. Klaipėdoje viešėjo Kauno „Aušros“ berniukų gimnazijos krepšinio ir tinklinio komandos. Pirmą dieną „Aušra“ rungsi tinklinio rungtynėse su Klaipėdos gimnazistais (VDG). Klaipėdiškiams pasisekė po sunkios kovos laimėti rezultatu 2:1.

Krepšinio rungtynėse Klaipėdos meisteris KSS po gana įtemptos ir dramatinės kovos, ypatingai antrame puslaikyje, turėjo pasiduoti Kauno LL komandai „Aušrai“. Rungtynės baigėsi 29:20 (15:9) „Aušros“ naudai.

Vasario 13 d. „Aušros“ berniukų gimnazijos stalo tenisistai smarkiai „apstatė“ Klaipėdos Vyt. D. gimnazijos sportininkus 7:2.

Tinklinio revanšo rungtynėse Klaipėdos VDG įveikė Kauno „Aušrą“ 2:1 (15:17, 15:10 ir 15:11). Krepšinio rungtynėse Klaipėdos A klasės atstovas VDG I komanda smarkiai suplėkė „Aušros“ LL komandą net 35:18 (21:6).

● Klaipėdoje jau kelintas sekmadienis įvyksta draugiškos treniruotės pobūdžio futbolo rungtynės. II. 20. kareivinių aikštėje 6 p. pulko rinktinė prieš „Maisto“ rinktinę. Laimėjo 6 p. pulkas 2:0.

● Klaipėdos krašto stalo teniso pirmenybės buvo pravestos Klaipėdoje vasario 19 ir 20 d. Dalyvavo 48 vyrai ir 16 moterų iš įvairių Klaipėdos sporto klubų. Vyrų nugalėtoju išėjo Švarcas (Bar-Kochba), kuris baigmėje laimėjo prieš Kadginą (VDG) 21:18; 21:19 ir 21:18. Moterų nugalėtoja liko Švarcaitė (Bar-Kochba).

Jonas A. Misiūnas

PERMAINOS RUMUNIJOJE. Vasario 10 d. Rumunijos karalius Karolis sudarė naują tautinį kabinetą, kurio pirmininku paskyrė Mironą Christea, vietoje Gogos. Goga atsistatydino dėl nepavykusios politikos, ypačiai dėl priešzydiškos akcijos, kuri buvo nepalankiai sutikta Anglijoje ir Prancūzijoje ir dėl to jis nustojo pasitikėjimo užsienių politikoje. Be to, su priešzydiška akcija pasunkėjo ir ekonominis Rumunijos gyvenimas.

Patriarcho Christea paskyrimui teikiama didelės reikšmės, nes Rumunijoje patriarchai kabineto priešakyje stoja tik kraštutiniausiais kraštui atvejais.

Dabar Rumunijoje paskelbtas karo būvis: parlamentas ir konstitucija suspenduota. Paleistos visos politinės partijos. Savivaldybės pavestos kariuomenės priežiūrai.

SCHUSCHNIGGO IR HITLERIO PASIMATYMAS. Vasario 12 d. Berchtesgadene įvyko Schuschniggo ir Hitlerio pasimatymas. Jame buvo apsvarstyti visi santykiai tarp Vokietijos ir Austrijos. To pasitarimo tikslas buvo pašalinti sunkumus, kurie pasireiškė vykdant 1936 m. liepos 11 d. susitarimą. Buvo tuomet susitarta, kad abi šalys laikysis to susitarimo principų ir laikys tą susitarimą pagrindu, pagal kurį patenkinamu būdu turės plėstis santykiai tarp abiejų kraštų. Ta prasme vasario 12 d. pasikalbėjime Schuschniggas su Hitleriu nutarė tuoj vykdyti priemones, kurios leistų, kad tarp abiejų valstybių įsiviešpatautų glaudūs ir draugiški santykiai, kurie atitiktų istoriją ir bendrus vokiečių tautos interesus.

SVARBŪS PAKEITIMAI AUSTRIJOJE. Tuojuo po Austrijos kanclerio Schuschniggo kelionės į Vokietiją. Austrijoje įvyko stambių permainų. Schuschniggui pasiūlius, prezidentas Miklas patvirtino naują vyriausybę. Kancleriu liko Schuschniggas. Naujas vicekancleris Hulgertas, užsienių reikalų ministras — Schmitas, finansų — Neumayeris, prekybos — inž. Raabas, socialinių reikalų — Reschas, vidaus ir saugumo — Seeps-Inguartas, žemės ūkio — Mandorteris, švietimo — Persteris, teisingumo — Adomavičius, krašto apsaugos — Zehneris.

Ta proga naujasis kabinetas, susirinkęs pirmojo posėdžio, paskelbė plačią amnestiją už nusikaltimus, įvykdytus iki š. m. vasario 15 d.

HITLERIS REICHSTAGE PASAKĖ KALBĄ. Vasario 20 d. įvyko reichstago posėdis, kuriame Vokietijos kancleris Hitleris pasakė ilgą kalbą, trukusią per 3 valandas. Jo kalba ir buvo vienintelis darbotvarkės punktas. Čia dėl vietos trūkumo pažymėsime tik svarbesniausias mintis.

Hitleris ypačiai pažymėjo skirtumą tarp jo laikotarpio Vokietijos ir ankstyvesnės. Pavyzdžiais nurodė vispusišką Vokietijos atkūtimą ir sustiprėjimą ekonomiškai ir politiškai. Hitleris toliau kaltino gandaius užsienio spaudą, esą ji skelbianti prasimanytų žinių apie bruzdėjimus ir neramumus Vokietijoje. Ta proga palietė naujuosius kariuomenės pertvarkymus, kurią jis vadina „nauja nacionalsocialistine kariuomene“. Pabrėžė, kad maršalui Blombergui pasitraukus, jis pats yra pasiryžęs vadovauti trims kariuomenės rūšims: sausumos, oro ir laivyno. Vienoje vietoje pažymėjo, kad Vokietija į Tautų Sąjungą niekad neįstos. Taip pat pareiškė nepasitikėjimą visoms konferencijoms. Dėl santykių su Didž. Britanija, Prancūzija ir Italija, Hitleris pasisakė teigiamai ir, vertindamas padėtį, pažymėjo, jog ypačiai su D. Britanija jokio konflikto nesama, tik triukšmą kelianti britų spauda. Pabaigoje Hitleris pareiškė: „Vokietija nenori karo, bet ir jo nebijo. Ji myli taiką, bet drauge ir savo garbę ir laisvę“.

SUVARŽYMAI ŽYDAMS ITALIJOJE. Pagal paskelbtą komunikatą apie Italijos vyriausybės laikymąsi žydų atžvilgiu, žydai nebus toleruojami aukštose vadovaujamosiose vietose, institucijoje, kuriose formuojama italų studentija, kariuomenės štabe, spaudoje ir biržoje. Žydai, kaip ir kiti svetimšaliai, galės būti pakenčiami įvairiose prekybos įmonėse. Lygiai taip pat žydai galės verstis laisvomis profesijomis.

Pažymėtina, kad šiuo metu Italijoje kaip tik yra žydų, užimančių aukštas vietas kariuomenėje ir fašistų partijoje. Žydų yra net Mussolinio gvardijoje. Taip pat daug iš Vokietijos pabėgusių žydų yra Italijos universitetuose.

ATSISTATYDINO EDENAS, Didžiosios Britanijos užsienių reikalų ministeris. Havaso žiniomis, Edeno atsistatydinimas Vokietijoje sukėlė neslepiano džiaugsmo. Taip pat su dideliu susidomėjimu svarstomas klausimas, ar po Edeno atsistatydinimo atslūgs Didžiosios Britanijos ir Italijos santykiai. Vašingtone reiškiamą nuomonę, kad Edeno atsistatydinimas esąs susijęs su Hitlerio kalba.

PRANCŪZIJA ĮSPĖJO DĖL AUSTRIJOS NEPRIKLAUSOMYBĖS. Prancūzijos pasiuntinys Vienoje vasario 19 d. buvo atsilankęs pas kanclerį Schuschniggą ir painformavo jį apie demaršą, kurį Prancūzijos ambasadorius Berlyne padarė pas Vokietijos kanclerį Hitlerį. Prancūzijos ambasadorius Berlyne savo vyriausybės vardu Hitleriui pranešė, kad Prancūzija teikia daug reikšmės Austrijos nepriklausomybei, kuri yra vienas iš Europos taikos elementų.

PARTIJŲ KOVOS JAPONIJOJE. Vasario 17 d. japonų antikomunistinio korpo 400 narių, daugiausia slepiamos spalvos uniforma, apsupo Minseito ir Sejukajo partijų buveines, kada tų partijų atstovai buvo parlamente. Apsupusieji pareikalavo paleisti abi partijas ir sudaryti vieną tautinės vienybės partiją. Jie reikalavo, kad tuojau būtų pradėtos derybos su partijų valdybomis. Tačiau abi valdybos tokiomis sąlygomis tartis atsisakė. Apsupusių grupė nesitraukiant nuo partijų buveinių, abi partijos kreipėsi į vidaus reikalų ministerį Sutsegų. Dvi valandas užtruko pasikalbėjimas su policijos vadu. Po to visi demonstrantai buvo suimti.

Japonų spauda, tą įvykį komentuoama, pažymi, kad padėtis krašte esanti labai rimta.

TARP AUSTRIJOS IR VOKIETIJOS BUS SUDARYTA VIENA MUITŲ TERITORIJA? Berlyno sluoksniuose teigiama, kad netrukus Vokietija, siekdama susitarimo su Austrija, imsis nepaprastai svarbių priemonių. Pirmiausia bus panaikinti muitai tarp abiejų kraštų ir sudaryta viena muitų teritorija. Netrukus abiejų valstybių pinigai bus suvienodinti. Austrijos bedarbiai bus naudojami Vokietijos žemės ūkyje ir pramonėje. Tos visos priemonės daugiausia liečia ekonominę sritį, ir Vokietijai teksią daug padėti finansinių aukų. Vis dėlto Vokietija kompensuos politikos srityje. Antikomunistinio pakto ir Tautų Sąjungos atžvilgiais, Austrija laikysis tos pat linijos, kaip ir Vokietija.

KAS NAUJA LIETUVOJE

RESPUBLIKOS PREZIDENTO AKTAIS PALIESTI 265 ASMENYS. Vasario 16 d. proga Respublikos Prezidentas, teisingumo ministerio teikimu, savo malonės aktais sumažino teismų sprendimais skirtas įvairaus didumo bausmes 107 asmenims, dovanavo likusias bausmės dalis ar visą skirtą bausmę 9 asmenims, lygtinai dovanavo bausmes paskyrus lygtinį laiką 64 asmenims, pakeitė bausmes 4 asmenims ir vienam asmeniui gražino teises.

KLAIPĖDOS KRAŠTO SEIMELIO POSĖDIS. Vasario 18 d. Klaipėdos krašto seimelis buvo susirinkęs antrojo posėdžio. Jame priimta 1938 m. krašto sąmata — 17,05 mil. litų. Svarstant sąmatą, papildomai įtraukta 10.000 litų mūsų pajūrio propagavimui ir bedarbiams aprūpinti pridėta 50.000 litų daugiau nei buvo numatyta. Iš viso bedarbiams skirta 500.000 litų. Lietuvių frakcijos atstovai iškėlė klausimą, kad netvarkingai organizuojami viešieji darbai ir juos reikia išskirti iš bedarbių sąmatos, bet viešiesiems darbams atskirai nerasta lėšų.

KALBĖJO IŠ KAUNO J. A. V. LIETUVIAMS. „Margučio“ redaktorius A. Vanagaitis buvo pakviestas Seimo atstovus A. Gvildį ir M. Kviklį, pernai viešėjusius Amerikoje, pakalbėti Čikagos lietuvių rengiamame dvidešimtmečio minėjime. Vasario 21 d. nakties 2 val. (Čikagoje tuo laiku buvo 19 val.) dir. M. Kviklys telefonu iš Kauno susijungė su Čikaga ir 6 minučių kalba nuoširdžiai pasveikino Čikagos lietuvius, švenčiančius Lietuvos nepriklausomybės sukaktį. Kalba buvo perduota į susirinkimo mikrofonus ir buvo labai aiškiai ir gerai girdima.

PRIEŠALKOHOLINIŲ ORGANIZACIJŲ SAJŪDIS. Vasario 15 d. Pažangos rūmuose įvyko Lietuvos Blaivinimo Sąjungos Vyr. Valdybos sušauktas visų lietuviškųjų organizacijų atstovų susirinkimas. Visi atstovai pareiškė, kad jų organizacijos prie blaivinimo darbo mielai prisidės. Susirinkime buvo nutarta artimiausiu laiku įsteigti tarporganizacinę priešalkoholinę tarybą ir praveisti realią propagandą.

BUS ETNOGRAFINĖ PARODA. Kovo 10 d. bus atidaryta V. D. Kultūros Muziejaus etnografinė paroda. Parodoje bus išstatyta kaimų, senų sodybų, atskirų pastatų, jų vidaus įrengimų, darbo įrankių ir kitų etnografinių paminklų objektų. Paroda duos tikrą senojo Lietuvos kaimo vaizdą. Parodai specialiai rengiamas viso Užulėnio kaimo modelis.

LIETUVOS AEROKLUBAS KREIPĖSI į Soldino Landratą, prašydamas ateityje padėti prižiūrėti Dariui ir Girėnui pastatytąjį paminklą. Mat, mūsų turistai, pravažiuodami pro Soldiną, pereitą vasarą yra pastebėję truputį kai kurios netvarkos.

GARAŽO KATASTROFOS KOMISIJA DARBA BAIGĖ. Kauno miesto autobusų garažo katastrofos priežastims tirti komisija, kuriai vadovavo statybos inž. Novickis, savo darbą baigė. Surašytas tyrimo aktas ir įteiktas vidaus reikalų ministeriui.

SUSISIEKIMO MINISTERIJA PERKA DU LĒKTUVUS. Lėktuvai bus skiriami vidiniam oriniam susisiekimui. Pirmiausia orinio susisiekimio linija bus atidaryta tarp Kauno ir Klaipėdos.

KAMINŲ VALYTOJO PAVYZDYS. Kauno gyventojas kaminų valytojas G. K. Krakinauskas atsiuntė „Lietuvos Aidiui“ laišką, kuriame praneša, kad iš savo mažų santaupų aukoja Ginklų Fondui 18 litų. Drauge autorius pažymi, kad jis yra buvęs kareivis ir jam yra brangi savoji kariuomenė.

MOKSLEIVIAI BUS SUPAŽINDINTI SU LĒKTUVAIS IR SKLANDYTUVAIS. Šiomis dienomis Aeroklubas kreipėsi į Kauno gimnazijų direktorius ir pradžios mokyklų inspektorius, kviesdamas šį pavasarį surengti didesnes moksleivių ekskursijas į aerodromą, kur jie bus supažindinti su lėktuvais ir sklandytuvais.

KINO KRONIKA BUS GAMINAMA IŠ ANGLŲ MEDŽIAGOS. Lig šiol kino kronikos koncesioninkai reikalingą filmams gaminti medžiagą pirkdavosi Amerikoje, Vokietijoje ir kitur. Anglai prieš kurį laiką padarė šioje srityje kai kurių patobulinimų ir pasiūlė koncesioninkams savo medžiagą. Tuo reikalu jau susitarta.

UŽSIENIO LIETUVIAMS PAAUKOJO VADOVĒLIŲ. Kar. Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius Draugijai užsienių lietuviams remti paaukojo 955 egz. įvairių vadovėlių. Gautų vadovėlių dalis jau pasiųsta Pietų Amerikos lietuvių mokykloms.

ŠAULIŲ BŪRYS — GEN. ŽUKAUSKO VARDU. Buv. kariuomenės vado gen. Silvestro Žukausko atminimui Lietuvos Šaulių Sąjungos VI Ukmergės rinktinės Giedraičių šaulių būrys pavadintas 22-ju generolo Žukausko vardo Giedraičių šaulių būriu.

NORIMA ATGABENTI Į LIETUVĄ RAŠYTOJO J. BILIŪNO PALAIKUS. Mūsų rašytojų grupė rūpinasi atgabenti iš Zakopanės J. Biliūno palaikus ir palaidoti pagal jo norą ant šventosios kranto. Pažymėtina, kad J. Biliūno sodyba dar ir dabar tebestovi. Ant namo manoma prikalti paminklinę lentą ir sodyba bus rodoma visiems.

VALSTYBĖS RADIOFONO DOVANOS NAUJIEMS ABONENTAMS. Paskutiniuoju metu kylant vis didesniai visuomenės susidomėjimui radijo kultūros reikalais, Valstybės Radiofonas naujiesiems abonentams paskyrė dvi premijas — du naujus radijo aparatus. Juos laimės nauji abonentai, įsiregistravę nuo vasario 1 d. iki kovo 15 d. Aparatai „Philips“ firmos.

GRIEŽČIAU ŽIŪRĖS NAMŲ IR KITŲ TROBESIŲ STATYBOS TVARKOS. Vyriausias statybos ir sauskelių inspektorius išsiuntinėjo miestų ir apskričių statybos komisijoms aplinkraštį, nurodantį, kad miestų ir miestelių naujuose kvartaluose naujai statomi trobesiai nederinami vieni prie kitų. Į tai kreipiamas komisijų dėmesys ir prašoma reikalą sutvarkyti taip, kad panašioms reiškiniams ateityje nebūtų vietos.

NUKELIAMAS LIETUVIŠKŲ KORTŲ PIEŠINIŲ KONKURSAS. Lietuviškųjų lošiamųjų ir pasianso kortų piešiniams pateikti konkursą, turėjusį įvykti vasario 1 d., menininkams pageidaujant, Lietuvos Raudonasis Kryžius nukėlė į š. m. kovo 15 d. Numatoma, kad konkurse dalyvaus didesnis menininkų skaičius.

DAR DĖL 1937 M. „KARIO“ Nr. 14 TRŪKUMO

Nors praėjusiais metais buvo paaiškinta, bet ir šiomet dar pasitaiko ne tik asmenų, bet įstaigų ir paštų, kurie prašo atsiųsti „trūkstantį“ Nr. 14. Pakartodami pranešame, kad 1937 m. atskirai Nr. 14 nebuvo spausdintas. Jis išleistas kartu su Nr. 13, kaip dvigubas velykinis numeris.

KARINĖS ŽINIOS

PERKĖLIMAI IR PAAUKŠTINIMAI LATVIJOJE. Ligšiolinis technikos divizijos štabo viršininkas plk. Baško paskirtas kariuom. aviacijos viršininku, o jo vieton tos pačios divizijos štabo plk. ltn. Kalkis. Ta pačia proga plk. ltn. Kalkis pakeltas į pulkininko laipsnį. Aviacijos pulko plk. Skurbe perkeltas į technikos divizijos štabą ir paskirtas tos divizijos intendantu.

Civilinės aviacijos inspektorius plk. Indans paskirtas ypatingų reikalų karininku prie aviacijos viršininko.

Tuo pačiu įsakymu pagal senumą paleisti iš kariuomenės: 1 plk. ltn., 1 kpt. ir 1 kpt. ltn.

REIKŠMINGAS ĮSAKYMAS. Vasario 12 d. Latvijos karo ministeris gen. Balodis išleidęs kariuomenei ir laivynui įsakymą Nr. 3, kuriuo įsakoma vasario 16 ir 24 d., Lietuvos ir Estijos nepriklausomybės paskelbimo proga, supažindinti visų kariuomenės dalių karius su šių kraštų ir tautų istorija, nepriklausomybės karais ir dabartiniu kultūriniu, ekonominiu ir kariniu gyvenimu.

GEN. BALODIS GAVO NAUJĄ PASKYRIMĄ. Ligšiolinis ministerio pirmininko pavaduotojas Skujeniaks iš pareigų pasitraukė ir jo vieton paskirtas karo ministeris gen. Balodis, kuris kartu eis ir savo pareigas.

KARINĖS TARNYBOS PAKEITIMAS. Austrijos vyriausybė paskelbė oficialų pranešimą apie tai, kad tikrosios karinės tarnybos laikas padidinamas nuo 12 mėnesių iki 18 mėnesių. Be to, į tikrąją karinę tarnybą bus šaukiami 20 metų amžiaus vyrai. Iki šiol naujokams buvo nustatytas 21 metų amžius.

GEN. SYROVY'UI 50 METŲ. Čekoslovakų nepriklausomybės karuose ypačiai pasižymėjęs gen. Jonas Syrovys, kuris nuo 1933 m. vadovauja Čekoslovakijos kariuomenei, yra gimęs 1888. I. 24 d. Tarnybą pradėjo čekų „draugovėje“ (družinoje), kuri buvo įsteigta 1914 m. Rusijos imperijos kariuomenėje. Su čekoslovakų legionais, kurie vėliau buvo suformuoti Rusijoje, po ilgų kovų su bolševikais Sibire, jis grįžo 1920. VI. 12 d. į savo kraštą. Čia jam teko eiti Čekijos karo apygardos viršininko, kariuomenės štabo viršininko pavaduotojo, karo ministerio ir kariuomenės štabo viršininko pareigas. 1933 m. gen. Syrovys buvo paskirtas kariuomenės vadu.

NAUJAS SOVIETŲ KARO LAIKRAŠTIS. Atsiskyrus karo jūrų komisariatui (ministerijai) nuo krašto apsaugos komisariato (ministerijos), pradėta leisti ir naują laikraštį „Krasnyj Flot“, — skiriamą jūrų laivynui. Laikraštis eis kas antra diena. Laikraštis „Krasnaja Zvezda“ (dienraštis) liko krašto apsaugos komisariato organu.

LATVIJOS KARO AVIACIJOS FONDAS. Latvių kariuomenės dienraštis „Latvijas Kareivis“ rašo, kad š. m. vasario 1 d. Latvijos karo aviacijos fondas turi jau 5.053.942 latų. Šioji suma surinkta per keletą metų. Fondo valdybai pirminkauja kariuomenės štabo viršininkas gen. Hartmanis, išdalininko pareigas eina gen. Ruškevics.

85 METAI KARO AKADEMIJAI. Austrijos karo akademija Vienoje iškilmingai paminėjo 85 metų įsteigimo sukaktuves. Per tą laiką jos pavadinimas keletą kartų pasikeitė. Nuo 1936 m. ji vadinama „Höheren Offizierkurse“ (Aukštieji karininkų kursai), kurie turi 3 skyrius: generalinio štabo, karo technikos ir intendatūros.

MOTORIZUOTAS KULKOSVAIDŽIŲ BATALIONAS. Vokiečių žurnale „Militär-Wochenblatt“ numatoma motorizuoto sunkiųjų kulkosvaidžių bataliono sudėtis. Batalioną sudaro: bataliono štabas su ryšių būriu, žvalgų ir pasiuntinių—motociklininkų rinktinė, 3 sunkiųjų kulkosvaidžių kuopos (3 būriai vežami automobiliais, 1 būrys — motociklais), 1 prieššarvinės apsaugos kuopa, kovos gurguolė su remonto būriu, ūkio gurguolė. Visame batalione turėtų būti apie 1.000 karių, apie 300 automobilių ir motociklų.

VOKIEČIŲ PIONIERIAI. Vokietijos pėstininkų divizija, lenkų žurnalo „Bellona“ žiniomis, turi pionierių batalioną iš 3 kuopų, (kurių viena — motorizuota), pionierių voros, pontonų voros ir lengvosios voros, skiriamos pėstininkams. Korpe yra motorizuotas pionierių batalionas 4 kuopų, 2 pionierių voros ir 2 pontonų voros. Divizijos pionieriai gali pastatyti pontoninį tiltą 80 m ilgumo, korpe pionieriai — 120 m.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Adolfui Bagdonui. Tamstai už honorarą išrašytas „Karys“ iki VII. 1. Tačiau 2 lt. pridėjus, būtų galima pratęsti iki metų pabaigos.

Andr. Titliui. Už „Kario“ Nr. Nr. 49, 51-52 ir 2 honorarą nurodytu adresu išrašėme „Kari“ visiems 1938 metams. Trūksta tik 35 centų. Būtų geriau, kad juos atsiųstumėte pašto ženklais.

Ant. Ramoškai. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ iki IV. 1.

Pusk. VI. Viržintui. Už honorarą Tamstai išrašytas „Karys“ visiems metams.

Pusk. P. Kalveliui. II. 18, raštu išrašytam prenumeratoriui visus š. m. numerius atsiųsime, tačiau priedo — kalendoriaus nebegalėsime atsiųsti, nes jis duodamas tik išsirašiuosiemis iki vasario 1 d.

Civ. tarn. Butpinigiai civiliniams tarnautojams mokami tik Kaune ir Klaipėdoje, būtent: 1) Kauno mieste ir Klaipėdos krašte — vedusiems 12% ir nevedusiems 5% I laipsnio pagrindinės algos, 2) Klaipėdos mieste — vedusiems 17% ir nevedusiems 10% I laipsnio pagrindinės algos (Vyr. žin. Nr. 383, eil. 2645 ir 1933 m. įsak. kar. Nr. 44, § 1). Kariuomenės Tiekimo Valdybos 1936 m. aplinkraščio Nr. 6, p. 8-tas, kuriame pasakyta, kad tarnautojas, kuris išnuomoja iš valstybės butą ir už jį moka tam tikrą % iš algos, gauna ir butpinigius bendra tvarka, — liečia tik tuos civilinius tarnautojus, kurie tarnauja Kaune ir Klaipėdos mieste bei krašte ir kurie bendra tvarka gauna butpinigius. Kadangi Tamsta tarnauja provincijoje, Kaišiadoryse, tai nors Tamsta ir moki nuomą už valstybės butą, bet butpinigiai Tamstai ne priklauso.

Aleks. Nevinskui. Apie Kazį Vitą tuo tarpu nedėsime, nes užtenkamai dar turime Vyčio kryžiaus kavalierių aprašymų. Fotografiją galite atsiimti.

GALVOSŪKIAI

Nr. 5 SPRENDIMAS

Drąsa — didvyrio perlas

Išsprendė: 1) A. Arminas (V.), 2) A. Stanėnas (K.), 3) kar. k. Kl. Gumauskas (k. av.), 4) J. S. (k. t. št.), 5) j. p. J. Umbrusevičius (k. laiv.), 6) Alf. Markevičius (Vlm.), 7) eil. K. Budnikas (1 p. p.), 8) kar. k. P. Vaina (K. M.), 9) V. Daktaravičius (R.), 10) j. p. C. Šeikus (1 p. p.), 11) St. Skerys (Kp.), 12) pusk. Zapkus (1 p. p.), 13) eil. B. Bernšteinas (2 p. p.).

Be to, galvosūkio Nr. 4 sprendimas įskaitytas: 1) Ad. Kremenskui, 2) eil. B. Bernšteinui, 3) Alf. Markevičiui, 4) L. Bagdonui, 5) pusk. Kelmeliui.

GALVOSŪKIS Nr. 8 (Vert. 1 tšk.)

Vienos atliekamos valandėlės metu eil. Kukutis pateikė eil. Jonaičiui tokį klausimą:

— Mano mamos mama (bobutė) pernai tik devynioliktą kartą šventė savo gimimo dieną. Kiek jei pernai buvo metų, jei ji šventė visas savo gimimo dienas.

Eil. Jonaitis ilgai galvojo, bet niekaip negalėjo atsakyti. Padėkite jam išspręsti šį uždavinį.

Nr. 9 (Vert. 1 tšk.)

Kartą viename fabrike panaktiniu tarnavo pilietis Grigas. Vieną naktį jis susapnavo tokį sapną. Rodosi, kad jo viršininkas — fabrikantas išvažiavo traukiniu ir tas traukinys nusirito nuo bėgių, mirštamai sužeidamas keleivius. Grigas tą savo sapną papasakojo fabrikantui. Ir iš tikrųjų, fabrikantas buvo besirengias į kelionę ir sargo perspėtas (ką gali žmogus žinoti, kartais sapnai juk išsipildo) vis dėlto nevažiavo. Ir įvyko taip, kaip Grigas susapnavo.

Po to įvykio fabrikantas pasišaukė Grigą, labai gausiai apdovanojo jį, kaip už gyvybės išgelbėjimą, bet drauge ir atleido iš tarnybos.

Kodėl jis Grigą atleido iš tarnybos?

Bo

ŠIO NR. VIRŠELYJE A. NARUSEVIČIAUS NUOTRAUKOS

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Ukio Bankas
Akc. „Metalas“ b-vė ir
Akc. „Palemonas“ b-vė

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

A/Draudimo Draugija
„Lietuva“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Spaudos Fondas

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Ekonominė Karių B-vė

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga.
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Amerikos lietuvių Akc. B-vė

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Akc. B-vė
„Pabedinskis-Kučinskis“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

„Skuba“ p. b-vė

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Centr. Liet. Pleno Perdirb.
B-vių S-ga „Plenocentras“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją Lie-
tuvos kariuomenę.

Akc. B-vė „Lietuvos Philips“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją Lie-
tuvos kariuomenę.

The Shell Company
of Lithuania, Ltd.

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga.
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Akc. B-vė „Neris“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Akc. B-vė „Maistas“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją Lie-
tuvos kariuomenę.

Lietuvos Naftos produktų
Akc. B-vė „Falkan“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga.
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Inž. A. Putrimas ir Ko

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją Lie-
tuvos kariuomenę.

I. Zelceris.

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Kooperacijos Bankas

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją Lie-
tuvos kariuomenę.

Žydų karių, dalyvavusių Lietuvos
Nepriklausomybės atvadavime
Sąjunga

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Spauda

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją Lie-
tuvos kariuomenę.

Akc. B-vė „Livela“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Akc. B-vė „Gelvakas“

Lietuvos Nepriklausomybės
20 metų sukakties proga
Sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę.

Stiklų fabrikas „Aleksotas“

Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. Svedijos-Amerikos Linijos Atstovybė Kaune	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Kauno Miesto Ekspedicijos Stotis	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. Vulfo Kilačko prekybos namai
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. Vagons-Lits Cook, akc. b-ovė	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Br. Tilmans ir Ko Akc. B-ovė	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. B-ovė „Nektaras“
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Nemuno garlatotų savininkai	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Geležies Importerių Sąjunga	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. Pilnoji B-ovė „Elveko“
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Viešbutis-Restoranas „Versalis“	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Lietuvos Lloydas Akc. Apdraudimo B-ovė	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Florance
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Restoranas „Metropolis“	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Br. Kamberlė Lentiūvė ir matūnas	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Kameneckis, veidrodžių d-ovė
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Lietuvos Komercijos Bankas	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Kredito Bankas	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Prekybos B-ovė „Lietcement“
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. Lietuvių-Vokiečių Techninė Prekybos b-ovė	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. „Singer Sewing Machine Company“	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. A. Jočinas, Firma „B. S. A“
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. A. E. G.	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Muratio kirpykla	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Samuelis Muskatas, ginklų prekyba
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Berar ir Ko, b-ovė	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Sergėnų elektros plytų dirbtuvė	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Firma R. L. Arkus
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. Akc. B-ovė „Lima“	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. B-ovė „Lietuvos Statyba“	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. „M. Turinas“
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją Lietuvos kariuomenę. Br. „Ullampertai ir Ko“, Akc. B-ovė	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Volgas J. B. Engelmas	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Kino-Teatras „Glorija“
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Akc. B-ovė „Urmās“	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Kavinė „Aldona“	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Vesta
Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Karoelio prekybos namai	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Inž. Ollde	Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų jubiliejaus proga sveikiname garbingąją mūsų kariuomenę. Žydų Liaudies Bankų Lietuvoje Sąjunga

NAUJIEJI LEIDINIAI

Kazys Polileika. ULONO SAPNAS. Kretinga, 1937 m. 62 psl. Kaina 75 ct.

Dimisijos ltn. K. Polileika, tarnavęs ulonų pulke, nedidelėje knygutėje aprašo ulonų gyvenimą, ypačiai paėmęs du veikiančius asmenis ulonus: iš okupuoto krašto kilusį ir iš ten nuo lenkų persekiojimų pabėgusį Barzdą, vyrą sumanų ir gabų, ir Zalbą, iš pradžių nevykėlį ir suglebusį, visų pajaukiamą, o paskui, Barzdos užtariamą ir globojamą, išėjusį į gerus vyrus ir net raitųjų rungtynėse laimėjusį pirmąją vietą.

Autorius trumpai aprašinėja ulonų jaunų kariuomenės gyvenimą, Barzdos gyvenimą okupuotame krašte, jo pabėgimą iš lenkų, Zalbos karinės tarnybos eigą, išpūdžius, pasisekimus ir t. t. Baigiama Barzdos sapnu, kuriame jis susitinka su tautos atgijimo patriarchy Dr. J. Basanavičium, kalbasi su juo, mato, kaip jis, kariuomenės vadai ir kariuomenė žygiuoja Vilnių vaduoti.

Aprašymo mintis teigiama, auklėjanti, nors pati rašymo forma turi trūkumų.

KARIŪNAS 1 (32) Nr. 1938. I—II mėn. Turinys 1. Nepriklausomybė ir kariuomenė. 2. Kar. pusk. Badzilauskas — Tėvynės sargyboje. 3. Kazys Zupka — Iš Lietuvos veido (eilėr.). 4. Kar. pusk. Šimoliūnas — Už Lietuvą (eilėr.). 5. K. Ulvydas — Po savo vėliava. 6. Asp. Ed. Budreika — Buvo dienos (eilėr.). 7. Asp. Jonas Čepas — Į naują kovą (eilėr.). 8. Mjr. K. Ališauskas — Veiksmai į sparną ir į šoną. 9. Petras Gailiūnas — Teisių perlipimas. 10. Kar. A. Pamataitis — Atostogų epizodas. 11. Ltn. Sakalauskas — Skyrius

žvalgant. 12. Ltn. Petronis — Kuopa artėjant. 13. Mokyklos gyvenimas. 14. Nauji raštai. 15. Mūsų sportas. 16. Šypsniš iš po šalmo.

Šis numeris naujai pertvarkytas turinio ir iliustracijų atžvilgiu — tuo siekiama žurnalą padaryti artimesnį ir naudingesnį kariūnams ir kitiems skaitytojams. Jame pakeistos visos vinjetės, o svarbiausia — naujas viršelis. Naujas viršelis paprastas, kuklus, bet kartu labai gražus ir modernus. Viršelis ir naujosios vinjetės 2-ros kadro kuopos menininko kar. F. Daukanto. Naujai persitvarkiusį „Kariūną“ dabar redaguoja mums žinomas poetas asp. Kazys Zupka.

J. Zonyš

MOKSLO DIENOS. Mėnesinis iliustruotas Lietuvos moksleivių žurnalas. Nr. 1.

Šiame numeryje „Mokslo Dienų“ redakcija Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukakties proga pasisako dėsianti rašinių apie moksleivius, žuvusius nepriklausomybės kovose. Tų moksleivių didvyrių minėjimą pradėdama, redakcija idėjo straipsnį apie Ramygalos gimnazijos moksleivius Joną Ambrazevičių ir Stasį Klimavičių, 1920 m. karžygiškai žuvusius kovoje su išiveržusiais į Lietuvą lenkų raitininkais. Šis „Mokslo Dienų“ nusistatymas iškelti mūsų moksleivius — nepriklausomybės kovų didvyrius yra labai sveikintinas, kaip pirmasis žingsnis į mūsų jaunimo nepriklausomybės žygių literatūros kūrimą. Jos mums šiuo metu labai trūksta, ypačiai kada visose srityse stiprinamas mokyklų kariškai patriotinis auklėjimas.

Taip pat šiame numeryje „Mokslo Dienų“ redakcija pasisako ypačiai dėsianti rašinių apie tautiškosios idėjos brandinimą mūsų mokykloje, kariškosios dvasios ir drausmės ugdymą, aviomodelizmo plėtojimąsi, Vilniaus, Klaipėdos krašto ir savosios jūros meilės ugdymą. Šitai yra džiugu, nes jaunomenės žurnaluose ligi šiol tos rūšies medžiagos trūko.

Lietuvos nepriklausomybės 20 m.
jubiliejaus proga

**sveikina mūsų
garbingąją kariuomenę**

Zemės Bankas.

Lietuvos nepriklausomybės 20 m.
jubiliejaus proga

**sveikina mūsų
garbingąją kariuomenę**

Kūno Kuliūros Rūmai.

Lietuvos nepriklausomybės 20 m.
jubiliejaus proga

**sveikina mūsų
garbingąją kariuomenę**

Akc. B-vė „Drobė“.

Lietuvos nepriklausomybės 20 m.
jubiliejaus proga

**sveikina mūsų
garbingąją kariuomenę**

Valstybės Draudimo
Įstaiga.

Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukaktuvių proga
sveikina mūsų garbingąją kariuomenę

Lietuvos Suvienytos tabako pramonės išdirbinių pardavimo b-vė s.a.a.

KARO INVALIDAMS ŠELPTI KOMITETO ĮMONĖS

KAUNAS, Duonelaičio g-vė 37. Telefonas 20600.

Ortopedinė dirbtuvė:

gorsetai, protezai, bandažai, bintai, ortopediniai batai.

Graverių dirbtuvė:

ženklai, antspaudai, stampai, monogramos, uniforminės sagos,

Rūbų sluvykla:

patogiausiomis sąlygomis uniforminį ir bei civilinį drabužių pasisiūdinsite įmonėje, — darbas geras, nebrangus.

Krautuvėje: Laisvės alėja Nr. 18, telef. 20616.

Kepurės, įvairūs ženklai, vėliavos, diržai, spalvotos medžiagos priedams, gallonas, sutažas, antpečiai ir kt.

Klaidingai suprantas įsakymas

KAIP ATRODYTU, JEIGU TAIP TIERAI ATSITIKTU

Vieną kartą pasiūkė kuopos vadas būrių vadus ir pranešė:

— Rytoj dešimtą valandą mūsų kuopa eis į cirką. Ten, be programos numerių, bus galima pamatyti ir žvėryną. Uniforma — sargybinė. Tamstos padarykite apžiūrą ir patikrinkite kareivių susitvarkymą. Be kelnų apžiūrėjimo, ypač kreipkit dėmesį į batus. Susirinkti puse valandos anksčiau, prie pulko kino.

Pirmo būrio vadas pasiūkia būrininką ir jam įsako:

— Rytoj dešimtą valandą cirkas ateis į mūsų kuopą ir padarys apžiūrą. Bus patikrintos sargybinės žvėrynas. Uniforma be programos. Ypač kreips dėmesį į pulko kiną. Apžiūrėjimas bus be kelnų, įsistojus į batus. Susirinkti puse valandos anksčiau. Apie tai pranešk skyrininkams.

Tuoju būrininkas pasiūkia skyrininkus ir įsakymas eina toliau:

— Rytoj mūsų kuopa eis į sargybines. Ten bus apžiūretas cirkas. Uniforma — be kelnų. Be to, bus žvėryno apžiūra pulko kine be jokios programos. Susirinkti puse valandos anksčiau, įsistojus į batus. Dešimtą valandą susirinkti su kelnėmis. Apie tai praneškite savo skyrių žmonėms.

Pirmo skyriaus skyrininkas, sėdėdamas ant lovos krašto, praneša:

— Vyrail! Rytoj mūsų kuopa eis į kiną. Ten bus rodomas cirkas su sargybiniams be kelnų. Uniforma visiems — kaip žvėryne. Nepamirškite pasiimti ir batus. Puse valandos anksčiau bus apžiūra be programos. Dešimtą valandą bus batų ir kelnų susitvarkymas.

Pirmojo skyriaus eilinis pasakoja kitos kuopos kareiviui.

— Nesuprantu, kas čia darosi. Žinai,

— Aš iš parodos išsinešiau geriausių įspūdžių.

— Tai kaip tu galėjai niekeno nepastebėtas išsinešti?

mama skyrininkas liepė be kelnų susirinkti apžiūrai. Sako, kad bus cirkas. Paskui su tokia uniforma eisim į sargybines. Sargybinės žvėryne bus kinas, rodys batus. Paskui be programos bus kelnų susitvarkymas. Ar pas jus irgi taip bus?

AMERIKIETISKAS GALVOJIMAS

Susitinka du bankininkai. Vienas iš jų amerikietis. Šis klausia pirmojo:

— Tai būsi pas mane 8 val.? — Negaliu. Neturiu laiko.

— Kaip? Tai tu bankrote?

Mat, pas amerikiečius laikas — ta pinigai.

SKELBIMAS

Prieš daugelį metų vieno vidurinės Vokietijos kaimo skelbimų lentoje kartą buvo iškabintas toks skelbimas:

„Vakar vakare panaktinis Goetzas pūtė savo ragą, atbėgo kažin koks tamsumoje niekeno nepažintas šuo ir panaktinį įkando į šlaunį iš užpakalio, net neamtelėjęs.“

Kadangi toks įvykis yra nusižengimas įstatymui, šiuo pranešu apie tai viešai, perspėdamas, jei čia paliestasis savo šuns nepririš, bus pagautas ir nušautas.

Seniūnas“

TINKAMA ŽMONA

Jis: Tu šiandien per visą vakarą vis tyli.

Ji: Aš netyliu.

Jis: Per visą vakarą pasakei tik kelis žodžius.

Ji: Bet aš neturiu ko sakyti.

Jis: Ar tu niekad nekalbi, kai neturi ko sakyti?

Ji: Ne.

Jis: Na, tai būk mano žmona.

PASKUTINIS PRAŠYMAS

Paskutinį kartą aš tavęs prašau: gražink man skolą.

— Paskutinį kartą? Na, tai ačiū Dievui. Žinai, tie prašymai jau man visai nusibodo.

MAGIJOS SEANSE

... ir dabar, gerbiamieji, žiūrėkite. Mano magiškų sugebėjimų dėka šie daiktai persikelia iš vienos vietos į kitą...“

Balsas iš publikos: Koks tamstos adresas? Aš kaip tik kraustausi į naują butą.

GERA IŠEITIS

— Maryte, ant pianino klavitūros yra dulkių.

— Tai uždaryti pianiną?

PAGRĮSTOS AŠAROS

— Ko tu verki, vaikuti?

— Supainiojau valandas su saldainiais.

— Kaip tai?

— Mama man davė pinigų saldainiams. Aš pamiršau, ar liepė nusipirkti du saldinius ir pareiti dvyliką valandą ar nusipirkti dvylika saldinių ir pareiti antrą valandą.

PSICHOLOGAS

Užkandinėje sėdi prieš vienas kitą du žmonės ir nieko nekalba.

— Ach, — staiga atsidūsta vienas.

— Na, dabar aš girdžiu tamstą kalbant apie savo laimę, — skubiai atsako antrasis.

PROFESORIŲ ATMINTIS

Vienas profesorius išeidamas į pasikaitas, mėgdavo palikti ant durų kortelę: „Nėra namie“.

Kartą grįžta namo pietų. Ant durų pamato tą pačią kortelę:

— Aha, nėra namie. Na, nieko. Ateisiu vėliau.

PULKO PASILINKSMINIME

Po to, kai su ja pašoko du šokius, jis sako jai:

— Ar norite, kad jus gražus vyras palydėtų namo?

— Ne, dėkui, — atsako ji šaltai.

— Na, tai puiku. Tamsta manimi būsi visai patenkinta.

MEDŽIOTOJAS

— Žinai, žmonele, šiandien baisiai nesisėkė. Neparnešiau jokio grobio.

— Na, žinoma. Juk tu savo pinigine pamiršai namie.

IŠ ŠKOTŲ JUMORO

I

Škotui suplyšo švarkas ir ji nunešė pataisyti pas siuvėją:

— Kada aš jį galėsiu atsiimti?

— Tuoju pat. Čia visai lengvas darbas.

— Ačiū, aš šito nežinojau, — ir išsinešė švarką atgal.

II

Susitinka du škotai:

— Žinai, jau nenešioju vestuvių žiedo. Bijau, kad nenusitrintų.

— O aš jau neskaitau laikraščių. Nenoriu, kad akys diltų.

III

Grįžta škotai iš darbo pietų.

— Motin, išvirk tris kiaušinius. Du man, o vieną sau su vaikais.

GERIAUSIA PRIEMONĖ

Viename parke žmonės nežiūrėdavo takų ir vaikščiodavo visur po žolę. Tada parko prižiūrėtojas iškabino tokį parąšą:

— Gyvuliams žolę mindžioti draudžiama.

Ir žmonės vaikščiojo jau takais.

TĖVYNEI

Atmerkei mėlynas akis —
Iš amžių miego nubudai,
Nuo rankų numetei grandis:
Sutraukė jas karių kardai.

Aušra užgeso kruvina.
Padangė šypsos vėl melsva.
Ir tu šypsais graži, jauna,
Skaisti, didinga ir laisva.

Bekraštė Baltija vėl štai
Bučiuoja kojas tau meiliai.
Trispalvėj plaudančioj aukštai
Saulutės žaidžia spinduliai...

Kovos arų šventi kapai
Audringus primena laikus...
O Laisvės ir Kovų Varpai
Didingai gaudžia džiaugsmui mūs!

Po žygių ir kovos griausmų
Šešioliktas Vasario šis
Nauja garbe, nauju džiaugsmu,
Tėvyne brangi, tau nušvis!

LIUDAS SAKALINIS

Iš langų dekoracijų Nepriklausomybės šventės vakare

Illuminuoti žemės Banko rūmai Jul. Miežlaiškio nuotr.

PO BRANGIOS SUKAKTIES

Rods, tai buvo kadais',
tolimais taip laikais,
žilėje praeity,
tie vaizdai senyvi
betgi likos gyvi
ir šiandien atminty.

Aušo rytu nauju,
ir pražydo krauju
ir ugnim mūs skliautai,
sujudėjo šalis
šnaudus amžius kelis,
kilo, žuvo šimtai...

Apsikasę miškuos,
ir lygiuose laukuos,
mūs pirmieji kariai —
gynė šalį tėvų:
krito daugel galvų,
žuvo kuopos, būriai...

ar kapai tie visi
tau širdies nepalies?!

Iš godynės anos,
tos aušros kruvinos
palikimą gavai
nauja džiaugtis buitim,
ir gražia ateitim,
ir gyventi laisvai.

Bet ir pareigą tu,
su ta laisve kartu,
užrašytą krauju
karžygių tų — gavai,
kad šalis būtų laisva
ainiams amžių naujų.

Keisis amžiais laikai,
o -- prakeiktų vaikai,
jei jiems tektų vergaut,

Šventinė nuotaika laikinojoj sostinėje
S. Narušio nuotr.

Teisingumo Ministerija naktį
S. Narušio nuotr.

Mūsų saulės pirmi
spinduliai — kruvini,
apšlakstyti krauju,
skinant priešus šalies
atkakliai, iš peties
ties Rytojū nauju.

Tad ar teko nugirst,
kad galėt kas užmiršt
nūn dienas tų kovų,
kuomet mirė šventai,
be dejonių šimtai
dėl laisvės tautiečių savų?!

Ar karžygių kapai,
per kuriuos tu tapai
šeimininkas šalies, —
laisvas šiandien esi, —

tie paklojus aukų
ant Tėvynės lauku,
kol laisvę pavyko atgaut!

Tad — už plieną kiečiau,
už granitą tvirčiau,
tegul stojis kiekviena greta,
iš brangios praeities
pasiėmus rimties,
kuria buvo šalis atpirkta!

Daug aplink debesų
dar iš pusių visų
tebeslanko ir šiandien dar vis, —
gal reiks žygių didžių,
sukrėtimų skaudžių,
kol padangė visa dar nušvis...

PR. BŪDVYTIS

